

แนวทางการปรับปรุงกายภาพชุมชน
กรณีศึกษา

ชุมชนแก้อยอด ระยอง

DEVELOPMENT OF PHYSICAL COMMUNITY
CASE STUDY KAOYOD COMMUNITY
RAYONG

บุญเชษฐ ช่างสูวนิช
BOONCHET CHUANGSUVANICH

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรี สาขาวิชาสถาปัตยกรรมมหาบัณฑิต

สาขาวิชาสถาปัตยกรรม

บัณฑิตวิทยาลัย

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ. 2551

KMITL-2008-ED-M-221-199

สำนักหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

แนวทางการปรับปรุงกายภาพชุมชน

กรณีศึกษา

ชุมชนเก้ายอด ระยอง

DEVELOPMENT OF PHYSICAL COMMUNITY

CASE STUDY KAOYOD COMMUNITY

RAYONG

บุญเชษฐ ช่วงสุวรรณิช

BOONCHET CHUANGSUVANICH

เลขหมู่.....
เลขทะเบียน 82746
วัน,เดือน,ปี 22 ก.ค. 2551

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต

สาขาวิชาสถาปัตยกรรม

บัณฑิตวิทยาลัย

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ.2551

KMITL-2008-ED-M-221-199

**DEVELOPMENT OF PHYSICAL COMMUNITY
CASE STUDY KAOYOD COMMUNITY
RAYONG**

BOONCHET CHUANGSUVANICH

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENT FOR DEGREE OF
MASTER OF INDUSTRIAL EDUCATION IN ARCHITECTURE
SCHOOL OF GRADUATE STUDIES
KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG**

2008

KMITL-2008-ED-M-221-199

COPYRIGHT 2008

SCHOOL OF GRADUATE STUDIES

KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

หัวข้อวิทยานิพนธ์	แนวทางการปรับปรุงกายภาพชุมชน กรณีศึกษาชุมชนเก่ายอด จังหวัดระยอง
นักศึกษา	นายบุญเชษฐ ช่างสุวนิช
รหัสประจำตัว	46064925
ปริญญา	ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	สถาปัตยกรรม
พ.ศ.	2551
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์ สมพล คำรังเสถียร
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลิศลักษณ์ กลิ่นหอม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมทางกายภาพชุมชน ตลอดจนศึกษาความต้องการที่อยู่อาศัย เพื่อเสนอแนวทางในการปรับปรุงกายภาพชุมชนกรณีศึกษาชุมชนเก่ายอด จังหวัดระยอง โดยรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสำรวจสภาพแวดล้อมและสัมภาษณ์หัวหน้าครอบครัวในชุมชน โดยใช้คำร้อยละเป็นสถิติที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกบ้านเรือนเพื่อสามารถตอบสนองพฤติกรรมของผู้อยู่อาศัยที่มีต่อพื้นที่ใช้สอยได้เหมาะสม

ผลการวิจัยจากการสำรวจสภาพแวดล้อมทางกายภาพพบว่าชุมชนเก่ายอดเป็นชุมชนแออัด พื้นที่ชุมชนไม่สามารถขยายได้ทำให้เกิดปัญหาด้านต่างๆตามมา อีกทั้งไม่มีการจัดระบบชุมชนส่งผลให้เกิดการทิ้งขยะไม่เป็นที่ ไม่มีทางระบายน้ำ ศูนย์บริการชุมชน ร้านค้าไม่ถูกสุขลักษณะ อีกทั้งคนในชุมชนส่วนใหญ่ยังขาดการร่วมมือกันและภาครัฐและภาคเอกชนยังให้การช่วยเหลือไม่เต็มที่

จากการสัมภาษณ์หัวหน้าครอบครัวที่อาศัยในชุมชนพบว่า ชุมชนเก่ายอดเป็นชุมชนแออัด เป็นพื้นที่เช่าจากกรมธนารักษ์ มีพื้นที่ชุมชนจำกัด บ้านเรือนปลูกไม่เป็นระเบียบ วัสดุที่ใช้เป็นวัสดุหาง่ายไม่ทนกับสภาพแวดล้อม ไม่มีการจัดระเบียบชุมชน ลักษณะทางเข้าออกคับแคบชุมชนขาดระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการที่ดี ก่อให้เกิดปัญหาด้านในที่สุด

จากผลการวิจัยผู้วิจัยขอเสนอแนวทางการปรับปรุงกายภาพชุมชนโดยเสนอให้มีการปรับปรุงบ้านเรือนที่ไม่มีคุณภาพโดยใช้วิธีการสร้างขึ้นมาใหม่บนพื้นที่เดิมและทำการแบ่งแปลงพื้นที่เดิมโดยใช้หลักทางสถาปัตยกรรม รวมถึงการจัดระบบชุมชนโดยการขจัดแหล่งเสื่อมโทรม การจัดระบบบริการสาธารณะ สถานฝึกอบรม สหกรณ์ออมทรัพย์ ร้านค้าที่ได้คุณภาพและจัดทำ การวางระบบประปา ไฟฟ้า และการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน การวางกลุ่มอาคารต่างๆเพื่อให้

เกิดขึ้นที่สี่เขียว ทั้งหมดนี้ทำให้คนในชุมชนเกิดการร่วมมือรักษาและพัฒนาชุมชนของตัวเองตาม
ความต้องการของคนในชุมชนต่อไป

Thesis Title	Development of Physical Community Case Study Kaoyod Community Rayong Province
Student	Mr. Boonchet Chuangsuvanich
Student ID.	46064925
Degree	Master of Industrial Education
Program	Architecture
Year	2008
Thesis Advisor Assistant Professor	Associate Professor Sompol Dumrongsatian
Thesis Co-advisor Assistant Professor	Associate Professor Dr.Lertlak Klinhom

ABSTRACT

This qualitative study aimed to explore the physical environment of a sampling community as well as to illustrate the necessity of the accommodations of people who live in Kaow Yort community, Rayong Province, with the intention of presenting an approach to rehabilitate the physical community. Triangulation of the methodology were applied through this study; study by the documents and related studies, survey of the surroundings, interview the leaders of families, and arrange the physical environment both inside and outside of their living in order to respond people who live in the accommodation suitability. From the data analysis, the interpretation of the information is presented as statistical percentages.

The findings from survey of the physical environment showed that Kaow Yort community is a slum, area of the community can not be enlarged that causes the problems. Furthermore, the community does not provide the arrangement that occur garbage everywhere, without drain water gate, community service centre, the stores do not meet the hygiene, most of people in the community lack off collaboration, and government and private sector do not support them with an all out effort.

The findings from the interviewing revealed that Kaow Yort community is a slum, it is a rental area from Treasury Department, restrict area, the houses were built scatter, the material used to build the houses were convenient found and can not be durable to the environment, the community does not provide a social discipline, an entrance and exit was narrow, the community does not provide an appropriate public support that will create the problem in conclusion.

The researcher of the study recommends an approach in developing the physical environment that they should rebuild the new houses instead of the low quality houses on the same area and divide the same area rely on architecture. In addition, the community is necessary to set a regulation to get rid of slum, to make an arrangement of public services, prepare place of training, and provide a saving cooperation. Moreover, the community should provide the qualify stores, provide a water system as well as electricity. In terms of environment, the community should provide social environment, placing of the building to make available of the green area. All of the recommendations will compose the collaboration between people in the community and create the development of the society according to their requirement.

กิตติกรรมประกาศ

การเรียบเรียงวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีไม่ว่าจะเป็นด้านคำปรึกษารวมถึง
แนวทางการค้นคว้าและรูปแบบการนำเสนอตลอดจนวิธีการคิดอย่างมีระบบด้วยคำแนะนำและ
ความกรุณาจาก รศ.สมพล คำรงค์เสถียร ซึ่งเป็นอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ รวมถึงท่านอาจารย์
ผศ.ดร. เลิศลักษณ์ กลิ่นหอม, รศ.ดร. ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ อคิตอาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์
อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, รศ.สุรศักดิ์ กังขาว, อ.
สันติ กิจนวงศ์ไพบูลย์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความอนุเคราะห์จากท่านและกราบขอบพระคุณเป็น
อย่างสูง

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้เป็นผู้ให้คำปรึกษาและ
ตรวจสอบแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการทำวิจัยได้แก่ ผศ.ดร. เลิศลักษณ์ กลิ่นหอม, นาย
ปฏิภาณ จุมผา เจ้าหน้าที่ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ภาคตะวันออก, ว่าที่ ร้อยตรี ประสาททรัพย์
ประเสริฐ พัฒนาการอำเภอเมืองระยอง กรมพัฒนาชุมชน

ขอขอบคุณเพื่อนๆ ที่ช่วยเหลือให้งานสำเร็จและผู้อาศัยในชุมชนเก้ายอด ที่ให้ความ
ร่วมมือเป็นอย่างดีตลอดจนผู้ที่มีได้กล่าวนามไว้ในที่นี้

กราบขอบพระคุณบุคคลที่จะลืมไม่ได้เลย คือ บิดา, มารดา, พี่ๆ และน้อง ที่เป็นส่วนหนึ่ง
ในความสำเร็จของข้าพเจ้าและยังให้กำลังใจในการศึกษาทุกๆด้าน

ผู้วิจัยขอมอบวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการ
พัฒนาปรับปรุงชุมชนให้ดีขึ้น และหวังว่าว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อไป

บุญเชษฐ ช่างสูวนิช

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	III
กิตติกรรมประกาศ.....	V
สารบัญ.....	VI
สารบัญตาราง.....	VIII
สารบัญรูป.....	X
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
1.3 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	2
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	4
1.5 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
2.1 ความหมายของเมือง ย่าน ชุมชน และการพัฒนา.....	5
2.2 ความหมายของชุมชนเมืองน่าอยู่.....	7
2.3 องค์ประกอบของชุมชน.....	8
2.4 ประเภทของชุมชนแออัด.....	11
2.5 แนวความคิดเกี่ยวกับการเลือกที่ตั้งพักอาศัย.....	11
2.6 วิธีการปรับปรุงชุมชนแออัด.....	14
2.7 การวางผังและการออกแบบกายภาพชุมชน.....	18
2.8 แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการออกแบบชุมชน.....	20
2.9 เกณฑ์มาตรฐานที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อย.....	24
2.10 หลักการออกแบบสภาพแวดล้อมชุมชน.....	32
2.11 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	36
2.12 สรุปแนวความคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	40

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินงานวิจัย.....	42
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	42
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	42
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	44
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	44
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	45
4.1 การวิเคราะห์แบบสำรวจ.....	45
4.1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกต.....	45
4.2 การวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์.....	53
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ.....	74
5.1 สรุปผลการวิจัยจากแบบสำรวจ.....	74
5.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	77
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	80
5.4 แนวความคิดในการออกแบบ.....	83
บรรณานุกรม.....	112
ภาคผนวก ก. เอกสารทางราชการ.....	114
ภาคผนวก ข. แบบสัมภาษณ์.....	118
ประวัติผู้เขียน.....	127

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 แสดงการเสนอแนะสัดส่วนการใช้ที่ดิน.....	25
2.2 แสดงมาตรฐานองค์ประกอบภายในชุมชน.....	28
2.3 แสดงเกณฑ์ขนาดหน่วยแปลงที่ดิน ระยะห่างระหว่างอาคารแยกตามประเภทที่อยู่อาศัย.....	30
2.4 แสดงสรุปความหนาแน่นของที่อยู่อาศัย.....	38
4.1 แสดงจำนวนร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์อยู่อาศัยในชุมชน.....	54
4.2 แสดงจำนวนร้อยละของปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนและความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชนลักษณะของชุมชน.....	59
4.3 แสดงจำนวนร้อยละของปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนและความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชนสภาพการครอบครองที่ดิน.....	60
4.4 แสดงจำนวนร้อยละของปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนและความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชนลักษณะที่อยู่อาศัย.....	61
4.5 แสดงจำนวนร้อยละของปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนและความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชนความเหมาะสมของที่อยู่ปัจจุบันกับจำนวนคนในครอบครัว.....	62
4.6 แสดงจำนวนร้อยละของปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนและความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชนปัญหาในชุมชน.....	63
4.7 แสดงจำนวนร้อยละของปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนและความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชนมีการบริการขั้นพื้นฐาน.....	64
4.8 แสดงจำนวนร้อยละของปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนและความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชนลักษณะการเข้าถึงชุมชน.....	66
4.9 แสดงจำนวนร้อยละของปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนและความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชนลักษณะทางเข้า-ออกชุมชน.....	67
4.10 แสดงจำนวนร้อยละของปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนและความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชนสภาพทางเดินของชุมชน.....	68
4.11 แสดงจำนวนร้อยละของปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนและความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชนการสัญจรในชุมชน.....	69
4.12 แสดงจำนวนร้อยละของปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนและความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชนลักษณะการเข้าถึงชุมชน.....	71
4.13 แสดงจำนวนร้อยละของปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนและความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชนสาธารณูปโภคและสาธารณูปการขั้นพื้นฐานในชุมชน.....	72

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.14 แสดงจำนวนร้อยละเอียดเรียงลำดับความต้องการในการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาชุมชน.....	73
5.1 แสดงแนวความคิดในการออกแบบ.....	86

สารบัญรูป

รูปที่	หน้า
2.1 แสดงโครงการจัดหาที่อยู่ใหม่ (Relocation).....	16
2.2 แสดงการประสานประโยชน์ทางที่ดิน (Land Sharing).....	17
2.3 แสดงการปรับผังและการแบ่งแปลงในที่ดินเดิม (Slum Reblocking).....	17
2.4 แสดงการรื้อและสร้างใหม่ในพื้นที่เดิม (Reconstruction).....	18
2.5 แสดงส่วนประกอบของหน่วยพักอาศัย.....	30
4.1 แสดงป้ายชุมชน.....	46
4.2 แสดงบริเวณด้านหน้าชุมชน.....	46
4.3 แสดงด้านหน้า.....	47
4.4 แสดงป้ายชุมชน.....	47
4.5 แสดงรูปด้านหน้าชุมชนที่ติดกับทะเล.....	48
4.6 แสดงรูปชายฝั่งทะเลหน้าชุมชน.....	48
4.7 แสดงวัสดุปลูกสร้างบ้านเรือน.....	49
4.8 แสดงสภาพบ้านเรือน.....	49
4.9 แสดงรูปแบบบ้านเรือน.....	49
4.10 แสดงบริเวณด้านท้ายชุมชน.....	50
4.11 แสดงพื้นที่เอกชนบริเวณด้านหน้า.....	50
4.12 แสดงทางสัญจรจากหน้าชุมชนไปท้ายชุมชน.....	50
4.13 แสดงทางเดินหลักชุมชน.....	51
4.14 แสดงสภาพทางเดินเป็นไม้.....	51
4.15 แสดงพื้นที่ด้านหลังติดกับปากแม่น้ำระยอง.....	51
4.16 แสดงพื้นที่ด้านหน้าชุมชน.....	52
4.17 แสดงพื้นที่ขายของด้านหน้าชุมชน.....	52
4.18 แสดงพื้นที่ส่วนที่ติดกับโรงงานน้ำปลา.....	52
5.1 แสดงแนวความคิดหลักในการออกแบบ.....	83
5.2 แสดงการจัดกลุ่มกิจกรรม.....	83
5.3 แสดงกลุ่มด้านคุณภาพชีวิต.....	84
5.4 แสดงกลุ่มด้านการบริการ.....	84
5.5 แสดงกลุ่มด้านความสะดวกสบาย.....	84
5.6 แสดงกลุ่มด้านสิ่งแวดล้อม.....	85

สารบัญรูป(ต่อ)

รูปที่	หน้า
5.7 แสดงกลุ่มด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ.....	85
5.8 แสดงแนวความคิดการจัดทางสัญจร.....	85
5.9 แสดงสภาพบ้านเรือน.....	86
5.10 แสดงตำแหน่งของโครงการและเส้นทางการเข้าถึง.....	86
5.11 แสดงภาพถ่ายทางอากาศของชุมชน.....	87
5.12 แสดงภาพจำลองการใช้ที่ดิน ปัจจุบัน.....	87
5.13 แสดงจุดกิจกรรมชุมชนปัจจุบัน.....	87
5.14 แสดงสภาพบ้านเรือนในชุมชน.....	88
5.15 แสดงแนวความคิดหลักในการออกแบบผัง.....	88
5.16 แสดงระยะและข้อกำหนดการวางแปลนบ้านเดี่ยว.....	89
5.17 แสดงรูปแบบบ้านปัจจุบัน.....	89
5.18 แสดงอัตราส่วนการวางผังชุมชน.....	89
5.19 แสดงบ้านเดี่ยวชั้นเดียวใช้พื้นที่ 42.80 ตาราง.....	89
5.20 แสดงระยะและข้อกำหนดการวางแปลนบ้านแถว.....	90
5.21 แสดงรูปการใช้วัสดุในการสร้างบ้าน.....	90
5.22 แสดงบ้านแฝดชั้นเดียวใช้พื้นที่ 37.40 ตารางเมตร และบ้านแฝดสองชั้นใช้พื้นที่ 74.80 ตารางเมตร.....	90
5.23 แสดงระยะและข้อกำหนดการวางแปลนบ้าน.....	91
5.24 แสดงการใช้วัสดุปลูกสร้างบ้าน.....	91
5.25 แสดงบ้านแถว บ้านแถวชั้นเดียวใช้พื้นที่ 36.00 ตารางเมตร และบ้านแถวสองชั้นใช้พื้นที่ 72.00 ตารางเมตร.....	91
5.26 แสดงแบบร้านค้าที่เสนอแนะ.....	92
5.27 แสดงแบบส่วนบริการชุมชน.....	92
5.28 แสดงพื้นที่ด้านหน้าชุมชน.....	93
5.29 แสดงแบบร้านค้าของชุมชน.....	93
5.30 แสดงรูปแบบไฟฟ้าถนนในชุมชน.....	94
5.31 แสดงทางเดินชุมชน.....	95
5.32 แสดงอุปกรณ์ที่ใช้ในการสัญจร.....	95
5.33 แสดงชุมชนคิดแม่น้ำระของ.....	96

สารบัญรูป(ต่อ)

รูปที่	หน้า
5.34 แสดงทัศนียภาพที่ปรับปรุงในชุมชน.....	96
5.35 แสดงระบบโทรศัพท์/ระบบกำจัดขยะ.....	97
5.36 แสดงระบบดับเพลิง.....	98
5.37 แสดงระบบไฟฟ้าในชุมชน.....	99
5.38 แสดงระบบประปา.....	100
5.39 แสดงระบบบำบัดน้ำเสีย.....	101
5.40 แสดงแบบศูนย์บริการชุมชน.....	101
5.41 แสดงสนามเด็กเล่น.....	102
5.42 แสดงลานอเนกประสงค์.....	102
5.43 แสดงแบบบ้านเดี่ยวชั้นเดียว.....	103
5.44 แสดงแบบบ้านชั้นเดียวริมน้ำ.....	104
5.45 แสดงแบบบ้านแฝดชั้นล่าง.....	105
5.46 แสดงแบบบ้านแฝดชั้นบน.....	106
5.47 แสดงแบบบ้านแถวชั้นล่าง.....	107
5.48 แสดงแบบบ้านแฝดชั้นบน.....	108
5.49 แสดงแบบศูนย์บริการชุมชน.....	109
5.50 แสดงผังชุมชนที่เสนอแนะ.....	110
5.51 แสดงผังชุมชนมุมมองด้านบน.....	111

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เมืองในประเทศไทยแต่เดิมอิงอยู่บนรากฐานเศรษฐกิจของภาคเกษตร จึงทำให้เมืองการอยู่อาศัยและการปลูกสร้างอย่างไม่หนาแน่นมาก ต่อมาเริ่มมีการพัฒนาเมืองตามเมืองหลักๆ เพื่อเปลี่ยนรากฐานเศรษฐกิจเป็นภาคอุตสาหกรรม การพัฒนาและการขยายตัวทางภาคอุตสาหกรรมตามเมืองหลักต่าง ๆ นั้นผลที่ได้รับตามมาก็คือปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อม ทางด้านสังคมและความเป็นอยู่ การขยายตัวที่ไม่มีแบบแผนนั่นเองจึงทำให้ความเป็นอยู่ในชุมชนเมืองต่างๆ โคนแบ่งแยกและจำกัดความเป็นอยู่

จังหวัดระยองเป็นเมืองหลักที่ทางภาครัฐได้กำหนดให้อยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ 6 ได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทั้งทางด้านการคมนาคม และการลงทุนจึงอาจสรุปได้ว่าจังหวัดระยองมีศักยภาพที่ดีทางด้านเศรษฐกิจจังหวัดต่างๆของประเทศ การขยายตัวทางเศรษฐกิจในอัตราส่วนที่มากแต่ในทางกลับกัน อัตราส่วนของสภาพแวดล้อม สภาพสังคมและความเป็นอยู่กลับลดน้อยลง ปัญหาทางด้านสังคมจึงเกิดมากขึ้น หนึ่งในปัญหาคือ ความเป็นอยู่ในระดับชุมชน เพราะว่าเมื่อมีการลงทุนเข้ามามากการใช้ประโยชน์ที่ดินกลับไม่มีการจัดระบบระเบียบอย่างจริงจังจึงเกิดปัญหาขึ้นกับชุมชน ชุมชนมักการก่อตั้งหรือรวมตัวกันแบบไม่มีแบบแผนซึ่งอาจเป็นปัญหาทางด้านสังคมตามมา โดยในแต่ละชุมชนมีสภาพความเป็นอยู่แบบครอบครัวเดี่ยวไม่มีการรวมตัวกัน มีอาชีพที่ไม่แน่นอน

พื้นที่ศึกษา บริเวณชุมชนเก่าชอด ตำบลปากน้ำ อำเภอเมือง ตั้งอยู่ในบริเวณปากแม่น้ำระยอง เป็นพื้นที่ที่อยู่ใกล้กับทะเลอ่าวไทยและแม่น้ำระยอง มีอาชีพเพาะเลี้ยงปลาและประมง จากเหตุผลดังกล่าวทำให้พื้นที่ย่านนี้มีศักยภาพและบทบาทสำคัญในด้านการผสมผสานของการใช้พื้นที่เพื่อการค้า การประกอบอาชีพ และการพักอาศัย ที่รองรับกลุ่มผู้ใช้หลายประเภท คือ ชุมชนดั้งเดิม พ่อค้าแม่ค้า นักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีศักยภาพในการรองรับการเป็นโครงการนำร่องชุมชนภายใต้โครงการบ้านมั่นคงจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน เทศบาลเมืองจังหวัดระยอง เนื่องจากเหตุผลด้านความพร้อมและการรวมตัวของชาวบ้าน

ชุมชนในย่านนี้ มีบ้านสำหรับการพักอาศัยจำนวนมาก ประกอบกับมีกิจกรรมการค้าและบริการของชุมชน ที่รองรับความต้องการของผู้พักอาศัยภายในชุมชน อันเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชน และทำให้พื้นที่บริเวณนี้เป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งของการพัฒนาโดยมีการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างชุมชน

แผนพัฒนาที่เกี่ยวข้องและมีอิทธิพลต่อแนวโน้มการพัฒนาพื้นที่ในอนาคต คือ แผนพัฒนาเมืองด้านความเป็นอยู่ โดยมีโครงการบ้านมั่นคงของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ซึ่งกำหนดให้อำเภอเมืองระยองมีโครงการนำร่องทั้งหมด 4 โครงการประกอบด้วย 1.โครงการบ้านมั่นคงชุมชนแหลมรุ่งเรือง 2.โครงการบ้านมั่นคงชุมชนสนามเป้า 3.โครงการบ้านมั่นคงชุมชนวัดโฆด และ 4.โครงการบ้านมั่นคงชุมชนปากน้ำ 1 (ชุมชนเก้ายอด)

อย่างไรก็ตามภายในพื้นที่ศึกษายังมีอุปสรรคในการพัฒนา อันไม่สอดคล้องต่อแนวโน้มในการพัฒนาดังกล่าวไว้ข้างต้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของลักษณะชุมชนดั้งเดิมเป็นชุมชนที่รองรับการพักอาศัยของกลุ่มผู้เช่าจำนวนมากนั้น ปัญหาต่างๆ ที่ตามมา คือ ปัญหาด้านสภาพแวดล้อม ความแออัดและทรุดโทรมของชุมชน กาสัญจรที่คิดค่าและค่าบริการ ขาดบรรยากาศที่ดีของการอยู่อาศัย จนลดบทบาทโดยรวมของย่านลงได้รวมถึงการขาดองค์ประกอบที่จำเป็นต่อชุมชน โดยลักษณะดังกล่าวที่มีผลต่อสุขภาพจิตของผู้พักอาศัยในชุมชนและมีผลต่อการดึงดูดผู้คนเข้ามาในพื้นที่ ในปัจจุบันมีประชากรจำนวนมากที่ต้องการพักอาศัยในย่านนี้ แต่ปัญหาต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้นได้ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของพื้นที่ ทำให้บุคคลที่พักอาศัยในย่านนี้ต้องการย้ายไปอยู่ในพื้นที่อื่นที่มีความแออัดน้อยกว่า

ดังนั้น การพัฒนาลักษณะทางกายภาพพื้นที่ชุมชนเก้ายอด ให้คุ้มค่ากับศักยภาพและแนวโน้มการพัฒนาเมืองในอนาคตและเหมาะสมกับชุมชน จึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งที่ควรพิจารณาดำเนินถึง เพื่อเป็นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมให้ดีขึ้น แต่เป็นการส่งเสริมการเอื้อประโยชน์ต่อกัน จึงเป็นสิ่งที่สำคัญในการศึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมปัจจุบันทางกายภาพ ของชุมชนเก้ายอด จังหวัดระยอง
2. ศึกษาปัญหาและสาเหตุในการอยู่อาศัยของชุมชนเก้ายอด จังหวัดระยอง
3. เพื่อเสนอแนะแนวทาง ในการออกแบบปรับปรุงลักษณะทางกายภาพพื้นที่ชุมชนเก้ายอด ให้มีการใช้พื้นที่อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด

1.3 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้หลักการที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยได้ศึกษาแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับแนวความคิดหลัก 2 ทฤษฎี คือ

1.1 ทฤษฎีหลักการปรับปรุงชุมชนแออัดในรูปแบบต่างๆ ตามความเหมาะสมกับความเดือดร้อนของชุมชน การเคหะแห่งชาติ.(2534:5) มีข้อพิจารณาสรุปได้ 2 ข้อดังนี้

1.1.1 การประสานประโยชน์ทางที่ดิน (Land Sharing) เป็นการแบ่งปันที่ดินกันระหว่างเจ้าของที่ดินกับผู้อยู่อาศัย โดยการเคหะฯจะเข้าไปเป็นตัวกลางเจรจาต่อรองกับเจ้าของ

ที่ดินให้แบ่งปันที่ดินบางส่วนของชุมชนขายให้กับผู้อยู่อาศัยในราคาถูกหรือให้เช่าระยะยาวเพื่อ
เจ้าของที่ดินจะได้ใช้ที่ดินส่วนที่ต้องการไปทำประโยชน์ได้ จากนั้นการเคหะฯจะนำที่ดินมาจัดผัง
แบ่งแปลงให้ผู้อยู่อาศัยได้เป็นกรรมสิทธิ์หรือเช่าในระยะยาวปรับปรุงระบบสาธารณูปโภค
สาธารณูปการ เช่นการสร้างที่อยู่อาศัย พัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม และให้ผู้อยู่อาศัยผ่อนชำระ
ที่ดินกับการเคหะฯหรือสถาบันการเงินที่สนับสนุนโครงการต่อไป

1.1.2 การรื้อและสร้างใหม่ในที่ดินเดิม (Reconstruction) เป็นการปรับปรุง
สภาพชุมชนที่เสื่อมโทรมโดยการรื้อและพัฒนาที่อยู่อาศัยใหม่ขึ้นในพื้นที่เดิม โดยให้ผู้อยู่อาศัยมี
กรรมสิทธิ์ในการเช่าซื้อหรือเช่าระยะยาวต่อไป

1.2 ทฤษฎีองค์ประกอบชุมชนน่าอยู่ สำนักผังเมือง กรุงเทพฯ.(2544 1-2) มีข้อพิจารณา
สรุปได้เป็น 5 ข้อดังนี้

1.2.1 คุณภาพชีวิต หมายถึง เป็นชุมชนที่เป็นระเบียบน่าอยู่อาศัย มี

1.2.2 การบริการ หมายถึง เป็นชุมชนที่สมบูรณ์แบบ ที่สามารถสนองความต้องการ
พื้นฐานของการใช้ชีวิตประจำวัน ได้อย่างครบครัน

1.2.3 ความสะดวก สบาย หมายถึง มีการกำหนดระบบชุมชนที่ดี การสัญจร โดยมีการ
กำหนดแผนการใช้ที่ดินไว้ล่วงหน้าอย่างสอดคล้องกับชีวิตประจำวัน

1.2.4 สิ่งแวดล้อม หมายถึง เป็นชุมชนที่มีการวางแผน จัดการให้มีพื้นที่สีเขียว ให้
กระจายอยู่อย่างเหมาะสม รวมถึงแบ่งแยกกลุ่มกิจกรรมทั้งสวนพักอาศัย

1.2.5 สาธารณูปโภค และ สาธารณูปการ หมายถึง มีการจัดการระบบโครงข่ายถนน
ระบบระบายน้ำ ระบบป้องกันน้ำท่วม ระบบประปา ระบบไฟฟ้า ระบบโทรศัพท์ และการจัดการ
เตรียมบริการขั้นพื้นฐาน คือ สถานศึกษา ลานอเนกประสงค์ สนามเด็กเล่น ศูนย์บริการชุมชน
และสาธารณสุข

จากทฤษฎีการปรับปรุงชุมชนแออัดของการเคหะแห่งชาติ และทฤษฎีองค์ประกอบ
ชุมชนเมืองที่น่าอยู่ของสำนักผังเมือง ผู้วิจัยขอสรุปเป็นกรอบแนวคิด เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อม
ทางกายภาพปัญหาและสาเหตุของชุมชน ดังนี้

1. ด้านคุณภาพชีวิต
2. ด้านการบริการ
3. ด้านความสะดวก สบาย
4. ด้านสิ่งแวดล้อม
5. ด้านสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

พื้นที่ที่ทำการวิจัยในครั้งนี้ คือ ชุมชนเก้ายอด ตำบลปากน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ตั้งอยู่บนพื้นที่ประมาณ 4 ไร่ โดยได้กำหนดจากแนวเส้นแบ่งถนนทิศเหนือจรดแม่น้ำระยอง ทิศใต้จรดถนนเรียบชายฝั่งทะเล ทิศตะวันออกจรดโรงงานน้ำปลา ทิศตะวันตกจรดพื้นที่ว่างของเอกชน

1.4.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ หัวหน้าครอบครัวที่พักอาศัยอยู่ในชุมชนเก้ายอด จำนวน 70 หลังคาเรือน

1.5 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

1. ชุมชนเก้ายอด หมายถึง ชุมชนที่มีกลุ่มที่พักอาศัยในลักษณะที่อยู่ร่วมกัน มีพื้นที่ขนาด 4 ไร่ 2 งาน ด้านหน้าติดถนนเรียบชายหาดติดทะเล ด้านหลังติดแม่น้ำระยอง ลักษณะชุมชนเป็นชุมชนแออัด สภาพบ้านเรือนส่วนใหญ่ชั้นเดียว ปลูกสร้างอย่างง่ายใช้วัสดุหาได้ทั่วไป ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงและค้าขายอาหารทะเล

2. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ หมายถึง สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกอาคารที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของผู้อยู่อาศัย

3. การปรับปรุงสภาพชุมชน หมายถึง รูปแบบชุมชนที่ผ่านกระบวนการออกแบบโดยการศึกษาด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมถึงพฤติกรรมในชุมชน และได้นำเสนอเป็นรูปแบบชุมชน ประกอบด้วย ขนาด รูปร่าง ตำแหน่ง และความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ใช้สอย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการพัฒนาพื้นที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาชุมชนเก่าชวด มีความจำเป็นต้องศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวความคิดในการพัฒนาและออกแบบพื้นที่ และสามารถนำเสนอรูปแบบในการออกแบบที่มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ในอนาคต โดยการศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับพื้นที่ศึกษา สามารถสรุปได้ดังนี้

- 2.1 ความหมายของเมือง ย่าน ชุมชน และการพัฒนา
- 2.2 ความหมายของชุมชนเมืองน่าอยู่
- 2.3 องค์ประกอบของชุมชน
- 2.4 ประเภทของชุมชนแออัด
- 2.5 แนวความคิดเกี่ยวกับการเลือกที่ตั้งพักอาศัย
- 2.6 วิธีการปรับปรุงชุมชนแออัด
- 2.7 การวางผังและการออกแบบกายภาพชุมชน
- 2.8 แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการออกแบบชุมชน
- 2.9 เกณฑ์มาตรฐานที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อย
- 2.10 หลักการออกแบบสภาพแวดล้อมชุมชน
- 2.11 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.12 สรุปประเด็นที่ได้จากการศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความหมายของเมือง ย่าน ชุมชน และการพัฒนา

2.1.1 ความหมายของเมือง

1) จากความเห็นของนักวิชาการและผู้บริหารระดับท้องถิ่น ซึ่งมาร่วมระดมความคิดเรื่อง “ความเป็นเมืองไทยในยุคโลกาภิวัตน์” ซึ่งจัดโดย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ร่วมกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 17 กันยายน พ.ศ.2544 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2545:17) รวมถึงเอกสารทางวิชาการเกี่ยวกับการเมืองและกระบวนการเป็นเมืองแล้ว สามารถสรุปความหมายของเมือง ได้ดังนี้

เมือง คือ พื้นที่ตั้งของกลุ่มชุมชนที่มีประชาชนอยู่กันอย่างหนาแน่น ประกอบอาชีพ และกิจกรรมทางเศรษฐกิจนอกภาคเกษตรกรรมเป็นหลัก สังคมมีอำนาจในการบริหาร จัดการพื้นที่ และมีวัฒนธรรมที่หลากหลายอันเนื่องมาจากการรวมตัวของกลุ่มชนหลากหลายวัฒนธรรม

2) สุวัฒน์ ธาณินดี ได้กล่าวถึงความหมายของเมืองไว้ว่า เมือง (Urban Area) คือ บริเวณที่มีประชากรตั้งถิ่นฐานรวมกันอย่างหนาแน่นเป็นชุมชน (Community) และประชากรส่วนใหญ่มิได้มีอาชีพเป็นเกษตรกร หากแต่ประกอบอาชีพในการทำอุตสาหกรรม หรือให้บริการ เช่นทำงานในโรงงาน เป็นพ่อค้า ข้าราชการ ครู แพทย์ ทนายความ เป็นต้น อาชีพดังกล่าวนี้ ทำให้คนต้องมารวมตัวกันอยู่เพื่อศูนย์กลางหนึ่ง เพื่อสถานที่ทำงาน โรงเรียน ร้านค้า ตั้งอยู่ใกล้ชิดและแออัด มีถนนหนทางติดต่อกันทั้งภายในเมืองและระหว่างเมืองอื่น จึงเกิดลักษณะกายภาพที่แตกต่างไปจากชนบท

2.1.2 ความหมายของย่าน

คนัย ชัยเจริญ (ม.ป.ป.) ให้ความหมายของย่านไว้ว่า ย่าน (District) หมายถึง ย่านหรือส่วนหนึ่งของเมืองที่สามารถรับรู้ได้ว่าเป็นบริเวณเดียวกัน มีลักษณะคล้ายกัน อาจด้วยลักษณะพฤติกรรมหรือภูมิประเทศ เป็นต้น ช่วยให้เรารู้ถึงปัญหาที่คล้ายคลึงกันหรือลักษณะกลุ่มที่เด่นชัดและทราบตำแหน่งของพื้นที่ เช่น ย่านคนจีน เป็นต้น

2.1.3 ความหมายของชุมชน

1) ศรีศักดิ์ อรุณมาก (2534 : 65) ได้ให้ความหมายของชุมชนไว้ว่า ชุมชน คือ “หมู่บ้าน (Village) “ ถือเป็นหน่วยทางสังคมที่อยู่เหนือระดับครอบครัวขึ้นไป การรวมตัวของหลายๆ ครอบครัวในพื้นที่บริเวณเดียวกัน ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางสังคมที่ทำให้คนเหล่านั้นมีการสังสรรค์กันอย่างสืบเนื่องจนกลายเป็นพวกเดียวกัน มีรูปแบบการดำรงชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี และระบบความเชื่อเป็นอย่างเดียวกัน มีภาษาที่สื่อสารกันเองได้ บริเวณหมู่บ้านที่มีลักษณะเป็นชุมชนเช่นนี้จะประกอบด้วยโครงสร้างทางกายภาพที่เห็นได้ชัด ก็คือ กลุ่มของบ้านเรือนจะมีวัดเป็นศูนย์กลาง มีโรงเรียน ศาลเจ้า ร้านค้า โดยเฉพาะวัด นับได้ว่าเป็นศูนย์กลางที่เป็นสัญลักษณ์ของชุมชนอย่างเด่นชัด ศรีศักดิ์ อรุณมาก. (2534 : 7-8)

2) ชุมชน มีความหมายที่ปรากฏในพจนานุกรมทั้งอังกฤษและไทย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2545) ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยในครั้งนี้ คือ กลุ่มคนที่อยู่รวมกันเป็นสังคมในพื้นที่ย่านเดียวกัน ย่านหรือบริเวณที่มีกลุ่มคนอาศัยอยู่ด้วยกัน กลุ่มคนที่มีความสนใจร่วมกัน อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณเฉพาะ เช่น กลุ่มคนที่มีลักษณะเดียวกันหรืออาชีพเดียวกัน มีความสนใจอย่างเดียวกัน อาศัยอยู่ด้วยกันในสังคมที่ใหญ่กว่ารวมกันโดยสรุป คือ การรวมตัว หรือกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง มีวัตถุประสงค์ในการทำกิจกรรมร่วมกัน และมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่องของความหมายของชุมชนลักษณะนี้จึงยึดโยงกับพื้นที่ที่ตั้งของกิจกรรม

2.2 ความหมายของชุมชนเมืองน่าอยู่

การเคหะแห่งชาติ ได้สรุปความหมายของเมืองน่าอยู่ไว้ว่า เป็นเมืองและชุมชนที่มีระบบโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค สาธารณูปการ รองรับอย่างเหมาะสมกับขนาดของเมืองและชุมชน ทำให้เกิดความสะดวกสบายในการอยู่อาศัยและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันอย่างมีความสุข มีสิ่งแวดล้อมที่ปราศจากมลพิษ มีสังคม วัฒนธรรมที่ดีงาม มีโอกาสทางเศรษฐกิจที่ดี มีระบบการบริหาร จัดการที่มีประสิทธิภาพ น่าเชื่อถือและโปร่งใส ภายใต้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการให้เมืองและชุมชนน่าอยู่ และได้สรุปลักษณะของความเป็นเมืองและชุมชนน่าอยู่ไว้ดังนี้

2.2.1 คุณภาพชีวิตที่ดี

การจัดหาการบริการสังคม สาธารณูปโภค สาธารณูปการ ที่ทำให้เมืองเป็นที่น่าอยู่มากขึ้น ในกลุ่มการบริการนี้รวมถึง การบริการด้านสาธารณสุข การศึกษา สวนสาธารณะ พื้นที่โล่งพื้นที่สีเขียว พื้นที่นันทนาการ กิจกรรมนันทนาการ และวัฒนธรรม ตลอดจนการบริการทางกายภาพอื่น ได้แก่ ถนนหนทาง น้ำดื่ม น้ำใช้ ไฟฟ้า

2.2.2 การพัฒนาอย่างยั่งยืน

การพัฒนาด้านเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานสำหรับเมืองและชุมชน ยังคงเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่จะทำให้เมืองและชุมชนน่าอยู่ การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานเป็นสิ่งจำเป็นเพราะก่อให้เกิดความสะดวกสบายและความน่าอยู่ในเมืองและชุมชน ขณะที่ความเจริญทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งสำคัญเพราะเป็นการเพิ่มฐานภาษี ในการที่จะนำไปใช้ในการลงทุนโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวเมือง ทั้งนี้การพัฒนาทั้งสองด้านจะต้องไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อคุณภาพ สิ่งแวดล้อม เพราะหากเกิดความเสียหายต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสังคมแล้ว ความยั่งยืนของการพัฒนาจะหมดไป เพราะการพัฒนาอย่างยั่งยืน หมายถึงการพัฒนาที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม

2.2.3 การลดปัญหาของเมือง

สืบเนื่องจากการพัฒนาที่เราไม่อาจกำหนดทิศทาง และควบคุมคุณภาพได้ ทำให้เมืองและชุมชนเผชิญปัญหาต่างๆ มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาสังคม วัฒนธรรม และปัญหาเศรษฐกิจ ทั้งนี้แม้ว่าการจัดการปัญหาเหล่านี้จะเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ แต่การลดหรือควบคุมปัญหาให้น้อยลง และไม่ให้ขยายตัวเพิ่มขึ้น ย่อมทำให้เมืองและชุมชนน่าอยู่ขึ้น

2.3 องค์ประกอบของชุมชน

จากการศึกษาเอกสารต่างๆ สามารถรวบรวมความหมายและองค์ประกอบภายในชุมชนได้เป็น 2 ลักษณะ คือ องค์ประกอบที่จำเป็น โดยการเคหะแห่งชาติ และองค์ประกอบทางกายภาพของชุมชน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.3.1 องค์ประกอบของชุมชนเมืองน่าอยู่

1. **คุณภาพชีวิต** เป็นชุมชนเมืองที่มีระเบียบสวยงามน่าอยู่อาศัยมีสวนสาธารณะ สนามเด็กเล่น สถานที่ออกกำลังกาย มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีความสะดวกสบายในการเดินทาง ไม่มีสิ่งรบกวนจากมลภาวะขณะเดียวกันยังเพียบพร้อมไปด้วยย่านการค้าและบริการ

2. **การบริการ** เป็นชุมชนเมืองที่สมบูรณ์แบบที่สามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของการใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างครบครันด้วยการรวมศูนย์การบริการทั้งในส่วนของภาครัฐและเอกชน เช่น สำนักงานเขต โรงพยาบาล สถานีตำรวจ ห้างสรรพสินค้า ร้านค้าและบริการ เป็นต้น ด้วยการเดินทางเพียงเล็กน้อยภายในชุมชนโดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาการบริการจากภายนอก ขณะเดียวกันยังสามารถให้บริการประชาชนในพื้นที่โดยรอบเพื่อลดการเดินทางไปยังพื้นที่เมืองชั้นในได้อีกด้วย

3. **ความสะดวกสบาย** เป็นชุมชนเมืองที่มีความคล่องตัวในการเดินทางมีระบบขนส่งสาธารณะที่มีประสิทธิภาพสำหรับการเดินทางทั้งภายในและระหว่างชุมชน มีการวางแผนการจัดการระบบชุมชนที่ดีโดยกำหนดแผนการใช้ที่ดินไว้ล่วงหน้าอย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิตประจำวัน

4. **สิ่งแวดล้อม** เป็นชุมชนเมืองที่มีการวางแผนจัดการด้านสิ่งแวดล้อมด้วยการจัดให้มีพื้นที่สีเขียวในลักษณะของสวนสาธารณะ สวนหย่อม สนามเด็กเล่น กระจายอยู่อย่างเหมาะสมและแบ่งแยกกลุ่มกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดมลภาวะออกจากชุมชนรวมทั้งที่ระบบบำบัดน้ำเสีย ระบบการจัดเก็บและกำจัดขยะที่มีประสิทธิภาพ

5. **สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ** เป็นชุมชนเมืองที่มีการจัดวางระบบโครงสร้างพื้นฐานที่สมบูรณ์เช่น ระบบโครงข่ายถนนที่ได้มาตรฐานและเข้าถึงที่ดินทุกแปลง ระบบขนส่งมวลชน ระบบระบายน้ำ การป้องกันน้ำท่วม การบำบัดน้ำเสีย การบริการน้ำประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์ เป็นต้น อีกทั้งยังได้จัดเตรียมการบริการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับชุมชน เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล ศูนย์บริการสาธารณสุข ที่ทำการไปรษณีย์ สถานีตำรวจ ศูนย์บริการชุมชนและลานอเนกประสงค์ เป็นต้น

2.3.2 องค์ประกอบทางกายภาพของเมือง

องค์ประกอบทางกายภาพของเมืองจากการศึกษาของคณีย์ ทายตะคุ ประกอบด้วย

- 1) เส้นทาง (Path)
- 2) ขอบเขต (Edge)
- 3) ย่าน (District)
- 4) ที่รวม (Node)
- 5) ที่หมายตา (Landmark)
- 6) ประตู (Gate)
- 7) บริเวณที่เปิดโล่ง (Open space)

1) เส้นทาง (Path) หมายถึง เส้นทางที่ใช้สัญจร เส้นทางความคิดต่อของชุมชน หรือ แนวทางสำหรับการเคลื่อนที่ภายในเมืองได้แก่ ถนน ตรอก ซอย ทางเท้า ทางรถไฟ แม่น้ำ

2) ขอบเขต (Edge) หมายถึง องค์ประกอบเชิงเส้นที่เป็นขอบเขตของสิ่งสองสิ่ง ที่ต่อเนื่องกัน ซึ่งอาจจะเป็นการแบ่งแยกจากกัน หรือเป็นการเชื่อมต่อกันก็ได้ เช่น ชายฝั่งทะเล กำแพงเมืองทำให้การแบ่งบริเวณของเมืองปรากฏชัดในแง่จุดเริ่มต้นหรือจุดสุดท้าย

3) ย่าน (District) หมายถึง ย่านหรือส่วนของเมืองที่สามารถรับรู้ได้ว่าเป็นบริเวณเดียวกัน มีลักษณะคล้ายกัน อาจจะใช้ด้วยลักษณะพฤติกรรมหรือภูมิประเทศ เป็นต้น ช่วยให้เรารู้ถึง ปัญหาที่คล้ายคลึงกัน หรือลักษณะกลุ่มที่เด่นชัด และทราบตำแหน่งของพื้นที่นั้น เช่น ย่านคนจีน เป็นต้น

4) ที่รวม (Node) หมายถึง แหล่งรวมของสิ่งต่างๆ บริเวณที่เป็นที่ชุมชน จุดศูนย์กลางหรือจุดอ้างอิง เป็นที่รวมกิจกรรม ได้แก่ สีแยก หัวถนน จัตุรัส มักจะมีลักษณะพิเศษที่เอื้ออำนวยให้เกิดความหนาแน่นมาก เช่น หัวมุมถนน สถานีขนส่ง ร้านขายของชำ มักจะเกิดความเคลื่อนไหว ความคึกคัก และเป็นจุดที่ต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษ

5) ที่หมายตา (Landmark) หมายถึง สิ่งที่มีมองเห็นความแตกต่างได้เด่นชัดจากสิ่งแวดล้อม ใช้เป็นจุดอ้างอิงของชุมชนในการรับรู้และจดจำได้ เป็นจุดเด่นของชุมชน ส่วนมากมักจะเป็นที่รวมด้วย แบ่งได้เป็น 2 ชนิด คือ

5.1) ที่หมายตาระยะไกล (Distance Landmark) เป็นจุดสังเกตและอ้างอิงได้จาก ระยะไกล มักมีขนาดใหญ่ สูงหรือเด่นเป็นพิเศษ เช่น ภูเขา หอคอย ตึกระฟ้า เจดีย์ เป็นจุดอ้างอิงได้สำหรับคนที่ไม่ได้อยู่ประจำถิ่นนั้น เหมาะสำหรับผู้เดินทางมาเยือน

5.2) ที่หมายตาท้องถิ่น (Local Landmark) เป็นเครื่องสังเกตสำหรับคนในบริเวณนั้น

นอกจากองค์ประกอบทั้ง 5 แล้ว อาจจำแนกองค์ประกอบย่อยที่มีลักษณะเฉพาะตัว และสามารถแสดงหน้าที่ออกมาได้อย่างชัดเจนและแตกต่างออกไป ได้แก่

6) ประตู (Gate) หมายถึง ลักษณะของพื้นที่หรือบริเวณขอบเขตหรืออยู่บนเส้นทางในส่วนที่เป็นต้นทาง ปลายทาง ที่สามารถบ่งบอกการมาถึง การเข้าถึง การออกจากความต่อเนื่องของส่วนต่างๆ เข้าด้วยกัน แสดงถึงความหมายของการเข้ามาถึง การจากไปของบริเวณหรือย่านนั้น ได้อย่างชัดเจน

7) บริเวณที่เปิดโล่ง (Open space) หมายถึง ที่เปิดโล่งหรือที่เว้นว่างที่ปราศจากสิ่งก่อสร้างเบาบาง เป็นที่เว้นว่างเพื่อการสนทนา การพักผ่อนในลักษณะต่างๆ หรือเพื่อกิจกรรมใดก็ตามที่เป็นสาธารณะ มีลักษณะเป็นที่ว่างและมีต้นไม้ หรืออาจจะไม่มีเลยก็ได้ แต่ต้องมีพื้นที่ลักษณะที่รองรับกิจกรรมของประชาชนในด้านสนทนา การพักผ่อน การรวมกลุ่มกัน การชุมนุมหรือกิจกรรมอื่นๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้นได้ อาจจะสามารถรองรับได้ในกิจกรรมเฉพาะอย่าง หรืออาจมีลักษณะเป็นอนุสาวรีย์ก็ได้ โดยมีพื้นที่เพียงพอต่อการใช้และมีการกระจายแทรกตัวไปตามจุดต่างๆ ของเมืองได้อย่างทั่วถึง และเหมาะสม ที่ว่างดังกล่าว ได้แก่ สวนสาธารณะ ที่พักผ่อนหย่อนใจ ลานโล่ง จัตุรัส แนวสีเขียวของเมือง สนามกีฬา สนามเด็กเล่น เป็นต้น ที่ว่างเหล่านั้นจะทำหน้าที่ เป็นพื้นที่สำหรับพักผ่อนหย่อนใจ ลดความตึงเครียดจากการใช้ชีวิตในเมือง เพื่อให้ร่างกายและจิตใจได้รับการฟื้นฟู และพร้อมที่จะทำงานต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ

โดยองค์ประกอบของเส้นทางมีรายละเอียดตามการแบ่งแยะเขต (Roberto, 1977) คือ

1. มรรควิถีเต็มรูป (Full Mall) หมายถึง มรรควิถีที่มีลักษณะที่มีการปิดถนนทั้งหมด และมีการปรับปรุง เพื่อการสัญจรด้วยการเดิน มีการสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเดิน เช่น มีต้นไม้ใหญ่ให้ร่มเงา การปรับปรุงวัสดุปูพื้น เครื่องประดับถนน และองค์ประกอบอื่นๆ
2. มรรควิถีกึ่งรูปแบบไม่จำกัดประเภทขุดยาน (Semi Mall) หมายถึง การลดปริมาณการสัญจรด้วยขุดยานและที่จอดรถริมถนน ขยายทางเท้าให้กว้างขึ้น เพื่อปลูกต้นไม้ มีการจัดวางเครื่องประดับถนนเพิ่มขึ้น และมีสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ
3. มรรควิถีกึ่งรูปแบบจำกัดประเภทความขุดยาน (Transit Mall) หมายถึง การห้ามไม่ให้ขุดยานบางประเภทใช้ถนนเส้นนั้น เพื่อลดปริมาณของขุดยานโดยอนุญาตเฉพาะขุดยานในการขนส่งมวลชนเท่านั้น ห้ามไม่ให้มีการจอดรถริมถนน ขยายพื้นที่ทางเท้า สองข้างทางให้กว้างขึ้น และมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการสัญจรด้วยการเดินอย่างเพียงพอ เช่น ปลูกต้นไม้ริมถนนเพิ่มจัดให้มีเครื่องประดับอย่างเพียงพอ

มรรควิธินั้นจะสามารถให้บริเวณที่ร่มรื่นเพื่อการเดิน ที่นั่งเล่นเพื่อการพักผ่อน บริเวณที่น่าสนใจและมีองค์ประกอบต่างๆ ที่มีชีวิตชีวา เช่น สนามเด็กเล่น น้ำพุ ภัตตาคาร กลางแจ้ง แสงสีในยามค่ำคืน และกิจกรรมอื่นๆ เช่น นิทรรศการกลางแจ้ง การแสดงดนตรี การละเล่นต่างๆ การแสดงทางวัฒนธรรมต่างๆ เพื่อการพัฒนาวิถีที่ดี สามารถสร้างให้เกิด

สภาพแวดล้อมที่ดีและการสร้างความสัมพันธ์อันดีในสังคม ของบริเวณหรือย่านหรือเมืองได้เป็นอย่างดี

2.4 ประเภทของชุมชนแออัด

ฝ่ายปรับปรุงชุมชนแออัดการเคหะแห่งชาติ ได้แบ่งประเภทชุมชนแออัดตามลักษณะการตั้งถิ่นฐานได้เป็น 4 ประเภท คือ

2.4.1 ชุมชนดั้งเดิม หมายถึง ชุมชนเก่าแก่ที่มีประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานมานานแล้ว ตั้งแต่ก่อนหรือพร้อมๆ กับเมืองที่พัฒนาขึ้น การเคหะแห่งชาติถือเอาชุมชนที่มีประวัติศาสตร์ตั้งถิ่นฐานมานานกว่า 15 ปีเป็นชุมชนแออัดที่อยู่ในประเภทนี้

2.4.2 ชุมชนใหม่ หมายถึง ชุมชนที่เกิดขึ้นใหม่ที่มีอายุการตั้งชุมชนต่ำกว่า 15 ปีและเป็นชุมชนที่มีการจัดตั้งโดยไม่มีระเบียบและมีความเชื่อมโยงหรือแนวโน้มที่จะมีความเชื่อมโยงในอนาคต

2.4.3 ชุมชนประเภทบุกรุก หมายถึง ชุมชนที่ผู้อาศัยเข้าไปครอบครองปลูกสร้างอาคาร โดยไม่ได้รับคำยินยอมหรือการรับรู้ใดๆ จากเจ้าของที่ดินหรืออยู่ระหว่างการไล่ที่จากเจ้าของที่ดินหรือชุมชนที่เข้าไปตั้งอยู่บริเวณที่เป็นสาธารณะประโยชน์ เช่น ชุมชนที่เข้าไปตั้งอยู่ในบริเวณเพลิงไหม้คลอง ชุมที่เรียบยวริมทางรถไฟ เป็นต้น

2.4.4 ชุมชนที่จะต้องรื้อร้าง หมายถึง ชุมชนที่ถูกกำหนดว่าจะต้องรื้อร้างหรือมีแนวโน้มนว่าจะพัฒนาเป็นอย่างอื่น เช่น ชุมชนที่อยู่ในเส้นทางของแผนทางกรรมทางหลวงหรือที่จะเวนคืนเพื่อไปใช้ประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือบริเวณที่มีแนวโน้มที่จะเป็นการใช้ที่ดินเป็นบริเวณพาณิชยกรรม เนื่องจากการขยายตัวของเมืองพัฒนาเข้ามาถึงชุมชน

2.5 แนวความคิดเกี่ยวกับการเลือกที่ตั้งพักอาศัย

การตั้งถิ่นฐานของประชากรบนพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งจนมีความหนาแน่นเป็นลักษณะของชุมชนจะขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของบุคคลที่จะเลือกที่ตั้งที่พักอาศัย ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความเหมาะสมในด้านเศรษฐกิจและสังคมเป็นสำคัญ และจากการศึกษาก็พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกที่ตั้งพักอาศัย ได้แก่ ปัจจัยทางเศรษฐกิจและปัจจัยทางสังคม (จันทิมา ไชยสิทธิกุล . 2538 และนิรชา บัณฑิตยชาติ. 2533)

2.5.1 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

Park, Burgess และ Mc Kenzie (อ้างในชั้นชม จันทรสมบุรณ์.2538:13) เป็นนักคิดกลุ่มที่ให้ความสนใจเกี่ยวกับการเลือกที่ตั้งเพื่ออยู่อาศัยในเมืองโดยเฉพาะ จากการศึกษาพวกเขาว่า การ

เลือกที่ตั้งเพื่ออาศัยในเมืองมีความสัมพันธ์กับระดับรายได้ของผู้อยู่อาศัย กล่าวคือ ผู้มีรายได้ต่ำ จะอยู่ไปไกลกับใจกลางเมือง ส่วนผู้ที่มีรายได้สูงจะอยู่บริเวณชานเมืองซึ่งที่ดินมีราคาถูก ทั้งนี้ เพราะผู้มีรายได้สูง ต้องการบ้านที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่และเป็นบ้านใหม่

ปัจจัยด้านระยะทางไปยังแหล่งงานที่มีผลต่อที่ตั้งของที่อยู่อาศัยว่ามีความสัมพันธ์กับระดับรายได้ กล่าวคือ ระยะทางในการเดินทางไปทำงานจะเพิ่มขึ้นตามระดับรายได้ ผู้มีรายได้สูงทำงานอยู่ในบริเวณศูนย์กลางเมืองมีแนวโน้มในการเดินทางไปทำงานในระยะทางไกลกว่า และอยู่อาศัยในเขตชานเมือง ส่วนผู้มีรายได้ต่ำจะเดินทางไปทำงานในระยะทางที่ใกล้กว่า และอยู่อาศัยในบริเวณแหล่งงาน โดยไม่คำนึงว่าแหล่งงานจะอยู่ที่ใด

ส่วนบริเวณใจกลางเมือง ซึ่งมีที่ดินราคาแพงนั้น จะมีที่อยู่อาศัยที่มีราคาถูกและสภาพแวดล้อมไม่ดี เพราะบริเวณดังกล่าวมีราคาสูงขึ้นและเหมาะจะทำกิจกรรมอื่นที่มีใช้เพื่ออยู่อาศัยของที่ดินจึงไม่เอาใจใส่บำรุงรักษาทำให้กลายเป็นที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้ต่ำ ส่วนผู้มีรายได้สูงอพยพไปอยู่ชานเมืองที่มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีสาธารณูปโภคสาธารณูปการอย่างเพียงพอ และห่างจากศูนย์ธุรกิจกลางเมืองมากจนเกินไป

อย่างไรก็ตามปัจจัยพื้นฐานที่กำหนดการเลือกที่อยู่อาศัยมี 3 ประการตามข้อเสนอของ Brain J.L.Berry และ Frank E.Horton ได้แก่ ราคาหรือค่าเช่าที่พักอาศัย ชนิดของที่พักอาศัยและสิ่งของที่ที่พักอาศัยซึ่งรวมถึงสภาพแวดล้อมของชุมชนและที่ตั้งของแหล่งงานด้วย โดยปัจจัยทั้ง 3 ประการนี้จะมีความสัมพันธ์ควบคู่ไปกับเหตุผลส่วนตัวในการเลือกที่ตั้งพักอาศัยของแต่ละบุคคล จำนวนเงินที่บุคคลพอใจจะจ่ายสำหรับที่อยู่อาศัยขึ้นอยู่กับสถานภาพสมรสและขนาดของครอบครัวหรือวิถีในการดำเนินชีวิต ซึ่งจะมีผลต่อชนิดของชุมชนที่ต้องการจะอยู่และสถานที่ทำงานรวมทั้งระยะทางจากบ้านไปยังแหล่งงานด้วย

2.5.2 ปัจจัยทางสังคม

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความสำคัญกับปัจจัยทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการเลือกที่ตั้งพักอาศัยแต่อย่างไรก็ตามแนวคิดดังกล่าวก็ยังมีปัจจัยทางเศรษฐกิจครอบคลุมน้อยอยู่ด้วย และจากผลการศึกษาของ B.M. Moriarty (อ้างในชินชม จันทรสมบูรณ์.2538:14) พบว่า ปัจจัยทั้ง 2 ประการดังกล่าวก็มีความสำคัญไม่แตกต่างกันนัก โดยไม่อธิบายถึงปัจจัย 2 ประการในการเลือกบริเวณที่พักอาศัยไว้ดังนี้

- 1) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ เขาได้ให้ความสำคัญต่อความสามารถในการใช้จ่ายเงิน ว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานอันดับแรกในการเลือกที่อยู่อาศัย ส่วนระยะทางไปยังแหล่งงานและราคาที่ดิน เป็นปัจจัยซึ่งมีอิทธิพลสำคัญที่จะตามมาภายหลัง การตัดสินใจเลือกที่ตั้งที่แตกต่างกัน ย่อมขึ้นอยู่กับงบประมาณที่มีอยู่และระดับรายได้ของผู้อยู่อาศัย ซึ่งสิ่งนี้เป็นตัวกำหนดการกระจายตัวของกลุ่มชนชั้นที่มีฐานะทางสังคมต่างกัน

- 2) ปัจจัยด้านสังคม จะเกี่ยวข้องกับความแตกต่างด้านคุณค่าความต้องการและความพอใจ เป็นส่วนตัว

โดยปกติแล้วผู้อาศัยจะพิจารณาคุณสมบัติของที่อยู่อาศัยจากปัจจัย 3 ประการ คือลักษณะของบ้าน ลักษณะของชุมชน และความสัมพันธ์ของที่ตั้งนั้นๆ กับพื้นที่โดยรอบ หากแต่ในทางปฏิบัติแล้ว Brain Goodal (1974) (อ้างในชินชม จันทรสมบูรณ์.2548:14) เห็นว่า ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเลือกที่ตั้งที่อยู่อาศัยควรมีคุณสมบัติ ดังนี้

1) รายได้ (Income) Goodal กล่าวว่า รายได้ ความพอใจ และการเลือกที่อยู่อาศัย จะมีความสัมพันธ์กันยิ่งขึ้น เมื่อรายได้ของผู้อยู่อาศัยมากขึ้นเท่าใด โอกาสของการเลือกชนิดของบ้านที่ตั้งและความพอใจในสิ่งที่ชอบ ก็จะได้รับคำตอบสนองมากขึ้นเท่านั้น ซึ่งความสามารถในการจ่ายเพื่อสิ่งที่ดีกว่า ใหม่กว่า และที่ตั้งของที่อยู่อาศัยที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้มากที่สุดจะเป็นตัวตัดสินใจที่สำคัญสำหรับการกระจายตัวของประชาชนภายในเมือง

2) การเข้าถึงแหล่งงาน (Job Access) การกระจายตัวของแหล่งงาน อาจมีอิทธิพลต่อการกระจายตัวของที่อยู่อาศัยของประชากรมากกว่าปัจจัยอื่นๆ ครอบครัวจะต้องพิจารณาระหว่างความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งงานของหัวหน้าครอบครัวกับความเป็นไปได้หลายๆ ด้านที่เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการเดินทางจากบ้านไปที่ทำงาน ราคาที่ดินที่เหมาะสม ความต้องการด้านอื่นๆ ในการติดต่อกับเมืองและสิ่งที่น่าสนใจพอใจต่างๆ ที่ตั้งของที่อยู่อาศัยที่มีความได้เปรียบในเชิงเศรษฐกิจ คือ ที่ตั้งอยู่ใกล้แหล่งงาน เนื่องจากเสียค่าใช้จ่ายการเดินทางต่ำ อย่างไรก็ตาม ในที่ซึ่งการเข้าถึงแหล่งงานเป็นปัจจัยเดียวที่ถูกพิจารณา ราคาและค่าเช่าของที่อยู่อาศัยจะลดลงเมื่อระยะทางเพิ่มขึ้นจากแหล่งงาน

3) สภาพครอบครัว (Family Status) การมีเด็กอยู่ในครอบครัว มีผลสะท้อนสำคัญต่อการใช้พื้นที่ของครอบครัว ยิ่งสัดส่วนของเด็กมากเท่าไร ก็ยังเป็นเครื่องกระตุ้นให้ต้องการบ้านที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ ซึ่งอยู่ในชุมชนไม่หนาแน่นตามชานเมืองมากขึ้นเท่านั้น นอกจากนั้นบริเวณตรงเรียนที่มีมาตรฐานการศึกษาดีก็ได้รับความสนใจในการเลือกที่ตั้งที่พักอาศัย ส่วนครอบครัวที่ไม่มีเด็กมักชอบความสะดวกสบายในการเข้าใจถึงสิ่งซึ่งน่าพอใจของเมือง และพอใจอยู่ในบ้านที่มีพื้นที่เล็กกว่า ซึ่งตั้งอยู่บริเวณศูนย์กลางเมือง

4) ปัจจัยอื่นๆ (Other Factors) นอกจากรายได้ การเข้าถึงแหล่งงานและสภาพครอบครัว แล้วการแบ่งแยกผิว เชื้อชาติและชนชั้น ก็มีผลต่อการเลือกที่ตั้งของที่อยู่อาศัยเช่นเดียวกัน นอกจากนั้น พื้นที่เมืองที่มีการให้บริการสาธารณะที่ไม่เท่าเทียมกัน ก็อาจมีอิทธิพลต่อการเลือกที่อยู่อาศัยโดยเฉพาะสำหรับกลุ่มผู้มีรายได้สูง

ในเรื่องเดียวกัน Jay Siegel ได้ให้ความคิดเห็นที่ใกล้เคียงกับแนวความคิดของ Goodal เกี่ยวกับการเลือกที่อยู่อาศัยว่า ต้องพิจารณาปัจจัย 3 ประการ โดยผู้อาศัยที่มีเหตุผล จะเลือกที่ตั้งของที่อยู่อาศัย ในที่ซึ่งจะได้รับประโยชน์สูงสุดจาก ปัจจัยทั้ง 3 ภายใต้งบประมาณที่จะใช้จ่าย ปัจจัยทั้ง 3 ประการนี้ ได้แก่

1. ความสะดวกสบายของการเข้าถึง
 2. คุณภาพของสิ่งแวดล้อม เช่น ลักษณะด้านสังคมของชุมชน สภาพธรรมชาติ บริการสาธารณะสำหรับชุมชน และความพึงพอใจที่ได้รับจากที่ดั่งนั้น เป็นต้น
 3. ลักษณะที่ดินที่ใช้ปลูกบ้านร่วมกับทำเลที่ตั้ง
- ดั่งนั้น จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การเลือกทำเลที่ตั้งของที่พักอาศัยจะขึ้นอยู่กับปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมหลายประการ เช่น ราคาที่ดิน ราคาหรือค่าเช่าบ้าน ระดับรายได้ของผู้อยู่อาศัย ชนิดของที่พักอาศัยในการเข้าถึงแหล่งงานลักษณะชุมชน ตลอดจนความสัมพันธ์ของที่ตั้งพื้นที่โดยรอบและสภาพแวดล้อม

2.6 วิธีการปรับปรุงชุมชนแออัด

การเคหะแห่งชาติเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจรับผิดชอบโดยตรงในการจัดการแก้ไขหรือปรับปรุงชุมชนแออัดในรูปแบบต่าง ๆ ตามความเหมาะสมกับความเดือดร้อนของชุมชน (การเคหะแห่งชาติ, 2534) ดังนี้

2.6.1 โครงการจัดหาที่อยู่ใหม่ เป็นโครงการที่ดำเนินการโยกย้ายประชาชนในชุมชนแออัดที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัยจากที่ดินเดิมไปยังที่ใหม่ ซึ่งอาจจะเป็นส่วนหนึ่งของที่ดินเดิมหรือย้ายออกไปจากบริเวณเดิมหรือชุมชน โดยโครงการที่รองรับการรื้อย้ายจะจัดเป็นที่ดินแปลงโล่งมีถนน ทางระบายน้ำ ระบายประปา ไฟฟ้า การถมดินเพื่อให้พื้นที่ท่วมในบาง โครงการอาจจัดสร้างที่อยู่อาศัยซึ่งมีทั้งการให้เช่า ให้เช่าซื้อตามความเหมาะสมของแต่ละชุมชน โดยมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาชุมชนเป้าหมายโครงการจัดหาที่อยู่ใหม่เป็นการเน้น การสร้างความมั่นคงในสิทธิการอยู่อาศัย การมีส่วนร่วมของผู้อยู่อาศัย เจ้าของที่ดินของภาครัฐและเอกชนนั้น มีวิธีการดำเนินการดังนี้

1. การย้ายชุมชนไปอยู่ที่ใหม่ (Slum Relocation) เป็นการย้ายชุมชนแออัดออกจากพื้นที่เดิมไปอยู่ในที่ดินใหม่ โดยการเคหะฯเป็นตัวกลางในการพัฒนาที่อยู่ใหม่ให้ผู้อาศัยได้ซื้อที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์หรือได้เช่าระยะยาว ทั้งนี้เจ้าของที่ดินที่ได้ประโยชน์จากที่ดินเดิมนั้น จำต้องมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายและการเคหะฯ จะแบ่งแปลงพัฒนาที่ด้านทางด้านสาธารณูปโภค ด้านเศรษฐกิจและสังคม และให้ผู้อยู่อาศัยผ่อนชำระค่าที่ดินให้แก่การเคหะฯ หรือสถาบันการเงินต่อไป เช่น โครงการร่มเกล้า 1-6 โครงการสุวรรณประสิทธิ์ 3 โครงการแก่นนิมิตร โครงการดวงพิทักษ์

2. การประสานประโยชน์ทางที่ดิน (Land Sharing) เป็นการแบ่งปันที่ดินกันระหว่างเจ้าของที่ดินกับผู้อยู่อาศัย โดยการเคหะฯจะเข้าไปเป็นตัวกลางเจรจาต่อรองกับเจ้าของที่ดินให้แบ่งปันที่ดินบางส่วนของชุมชนขายให้กับผู้อยู่อาศัยในราคาถูกหรือให้เช่าระยะยาวเพื่อเจ้าของที่ดินจะได้ใช้ที่ดินส่วนที่ต้องการไปทำประโยชน์ได้ จากนั้นการเคหะฯจะนำที่ดินมาจัดผังแบ่ง

แปลงให้ผู้อยู่อาศัยได้เป็นกรรมสิทธิ์หรือเช่าในระยะยาวปรับปรุงระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ เข้าการสร้างที่อยู่อาศัย พัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม และให้ผู้อยู่อาศัยผ่อนชำระ ที่ดินกับการเคหะฯหรือสถาบันการเงินที่สนับสนุน โครงการต่อไป

3. การปรับผังและแบ่งแปลงที่ดินเดิม (Slum Reblocking) ในชุมชนที่มีปัญหาการครอบครองที่ดินหรือต้องการปรับสภาพใช้ที่ดินของชุมชนใหม่ การเคหะฯจะเข้าไปเป็นตัวกลาง เพื่อให้ผู้อยู่อาศัยมีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน หรือเช่าระยะยาว จากนั้นก็จะเข้าไปทำการแบ่งแปลงที่ดิน และให้กรรมสิทธิ์ผู้อยู่อาศัยได้ครอบครองที่ดิน โดยถือหลักใครอยู่ไหนก็อยู่ตรงนั้น หรือขยายเพียงบางส่วนเมื่อจำเป็นจริง ๆ เพื่อเกิดความเดือดร้อนน้อยที่สุด และทำการปรับปรุงระบบ สาธารณูปโภคและสาธารณูปการให้ดีขึ้น ตลอดจนช่วยเหลือแนะนำเกี่ยวกับการออกแบบ ปรับปรุงที่อยู่อาศัยรวมทั้งพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม และให้ผู้อยู่อาศัยผ่อนชำระค่าที่ดิน กับการเคหะฯหรือสถาบันการเงินที่สนับสนุน โครงการต่อไป

4. การรื้อและสร้างใหม่ในที่ดินเดิม (Reconstruction) เป็นการปรับปรุงสภาพชุมชนที่เสื่อมโทรมโดยการรื้อและพัฒนาที่อยู่อาศัยใหม่ขึ้นในพื้นที่เดิม โดยให้ผู้อยู่อาศัยมีกรรมสิทธิ์ใน การเช่าซื้อหรือเช่าระยะยาวต่อไป

2.6.2 โครงการปรับในที่ดินเดิม

1. การจัดรูปที่ดินเพื่อการพัฒนาเมือง (Land Readjustment) สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร (2544:1-4) เป็นกระบวนการจัดการให้ชุมชนเมืองที่น่าอยู่ขึ้นโดยไม่จำเป็นต้อง มีการเวนคืนแม้จะเป็นการจัดการพื้นที่ในเมืองที่เป็นแหล่งเสื่อมโทรม พื้นที่ตาบอด ไม่ทางออกสู่ ถนนหรือพื้นที่ชานเมืองที่รอการพัฒนา ให้มีการพัฒนาอย่างคุ้มค่าและเป็นชุมชนเมืองที่มีคุณภาพ ชีวิตที่ดีขึ้นได้ ด้วยการที่กลุ่มเจ้าของที่ดินร่วมตัวปีนส่วนที่ดินบางส่วนเพื่อนำไปเพิ่มบริการขึ้น พื้นฐานให้ชุมชนดีขึ้น ควบคู่ไปกับการจัดรูปแปลงที่ดินใหม่ให้ที่ดินทุกแปลงสอดคล้องกับระบบ ผังเมืองที่ดี โดยไม่มีผู้ใดต้องย้ายออกจากชุมชนตามขบวนการดังกล่าววิธีการเวนคืนที่ดิน และเจ้าของ ที่ดินทุกรายจะได้รับประโยชน์ร่วมกัน นอกจากสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นแล้วที่ดินแต่ละแปลง แม้ว่าจะมีขนาดเล็กลงแต่ก็มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น

2. การปันส่วนที่ดิน (Land Contribution)

หลักสำคัญอย่างหนึ่งในวิธีการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาเมือง คือ การ “ปันส่วนที่ดิน” ซึ่ง เจ้าของที่ดินในโครงการจัดรูปที่ดินยินยอมที่จะสละที่ดินของตนส่วนหนึ่ง สำหรับใช้เป็นพื้นที่ บริการสาธารณะ ได้แก่ ถนน สวนสาธารณะ สาธารณูปโภค สาธารณูปการ และอีกส่วนหนึ่ง นำมาจัดหาประโยชน์เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายของโครงการ โดยเจ้าของที่ดินต้องมีส่วนร่วมและได้รับ ผลประโยชน์กลับคืนอย่างเป็นธรรม

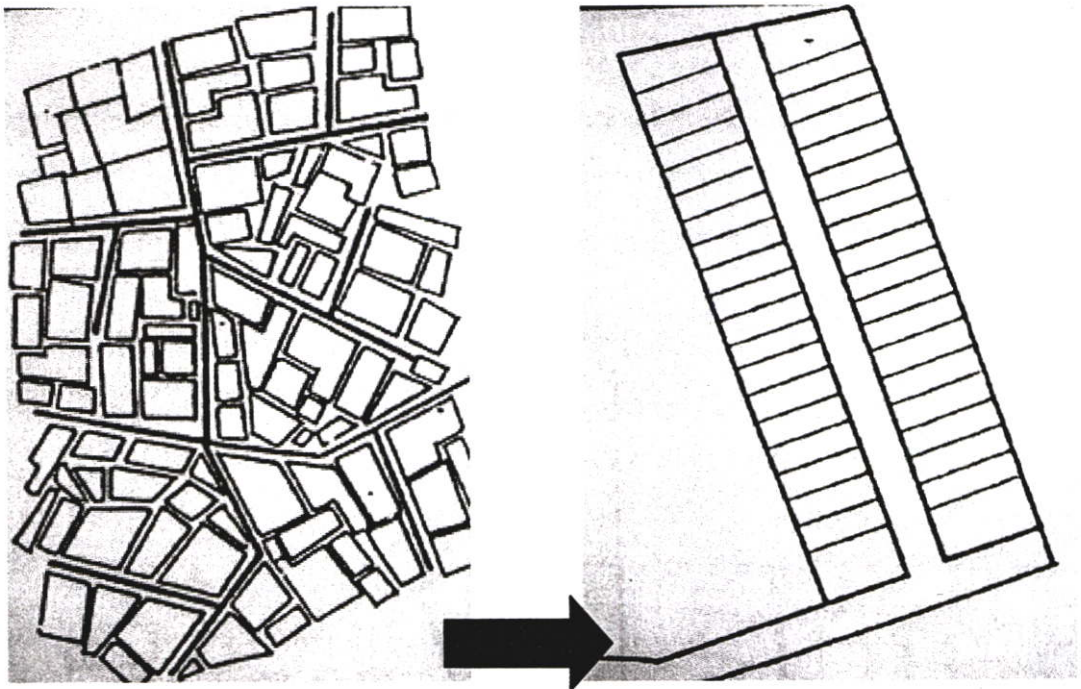
ภายหลังเจ้าของจะยังคงกรรมสิทธิ์ที่ดินในทำเลเดิมหรือบริเวณใกล้เคียง โดยมีรูปแปลง ที่ดินที่ดีขึ้นและง่ายต่อการพัฒนา

2.6.3 การปรับปรุงทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ

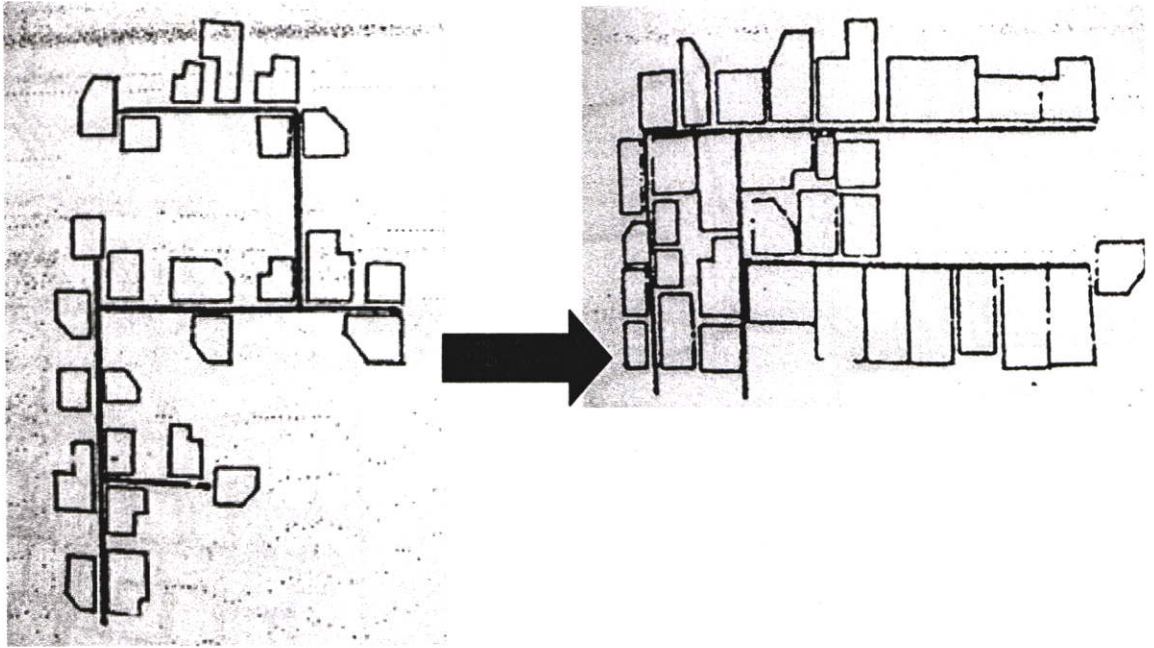
มีจุดมุ่งหมายที่ต้องการที่จะพัฒนาสภาพเศรษฐกิจและสังคมของผู้อยู่อาศัยของชุมชนแออัดให้ดีขึ้น โดยอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐบาลและเอกชนให้เข้ามาร่วมดำเนินโครงการ โดยมีนโยบายหลักให้ผู้อาศัยในชุมชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็น ตลอดจนร่วมวางแผน โครงการและตัดสินใจเพื่อให้ชุมชนได้มีความรู้สึกรับผิดชอบในการพัฒนาชุมชนของตน โดยจัดให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการชุมชนเพื่อเป็นตัวแทนและผู้นำในการพัฒนา

การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ มีจุดหมายที่จะเพิ่มรายได้และลดรายจ่ายของผู้อยู่อาศัย จัดปัญหาการว่างงาน เช่น การฝึกอบรมอาชีพ ส่งเสริมการผลิต การจัดหาตลาด จัดตั้งสหกรณ์ ตลอดจนหาแหล่งเงินทุนให้ผู้อยู่อาศัยได้กู้เงินเพื่อลงทุนประกอบธุรกิจหรือพัฒนาที่อยู่อาศัยของตนเอง เป็นต้น

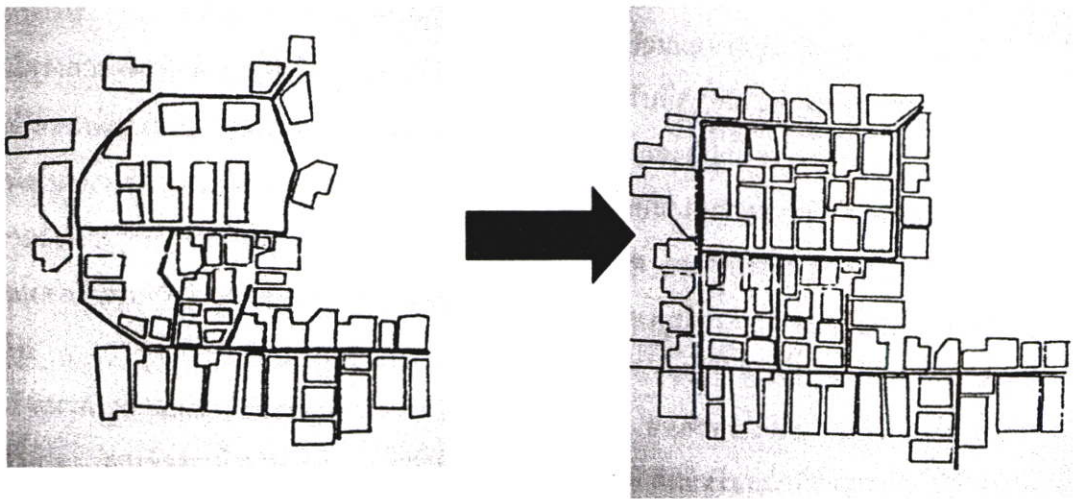
การพัฒนาทางด้านสังคม โดยการส่งเสริมการศึกษา สุขภาพอนามัย ปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้น การจัดระเบียบชุมชน การให้ชุมชนรู้จักสิทธิหรือหน้าที่ที่จะทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมและรวมตัวกันเพื่อพัฒนาสังคม เป็นต้น



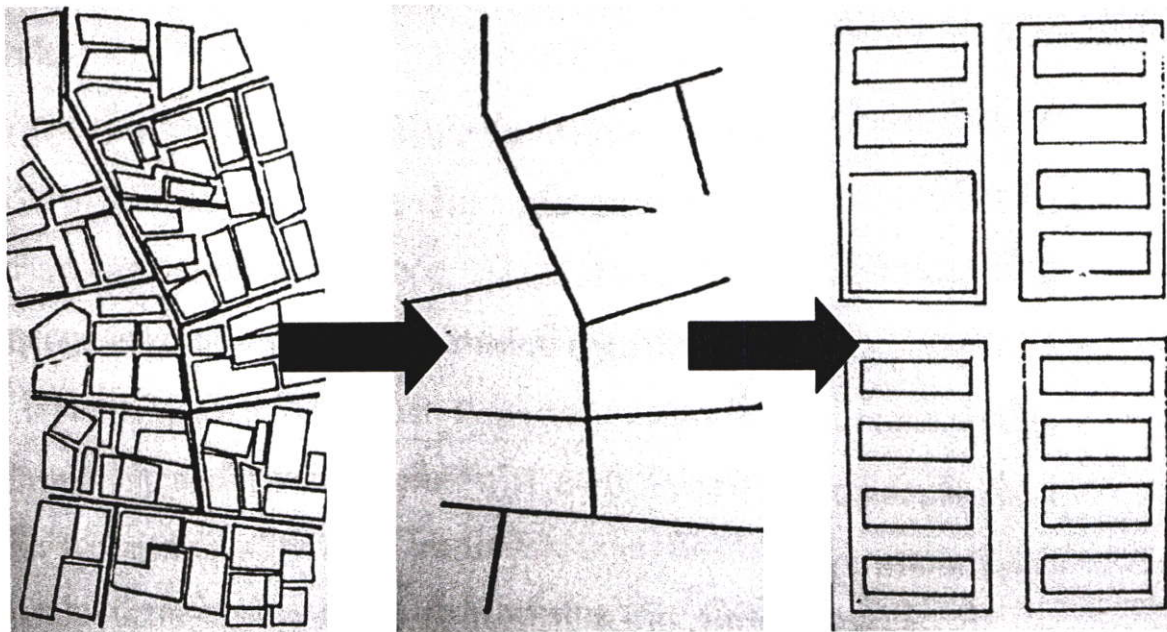
รูปที่ 2.1 แสดงโครงการจัดหาที่อยู่ใหม่ (Relocation)



รูปที่ 2.2 แสดงการประสานประโยชน์ทางที่ดิน (Land Sharing)



รูปที่ 2.3 แสดงการปรับผังและการแบ่งแปลงในที่ดินเดิม (Slum Reblocking)



รูปที่ 2.4 แสดงการรื้อและสร้างใหม่ในพื้นที่เดิม (Reconstruction)

2.7 การวางผังและการออกแบบกายภาพชุมชน (วารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2543:164-165)

2.7.1 ความปลอดภัย (Safety) ของผู้อยู่อาศัยในชุมชนและทรัพย์สิน ชุมชนจะต้องมีสภาพกายภาพที่ให้ความปลอดภัยแก่ผู้อยู่อาศัยและผู้มาเยือนทั้งร่างกายและจิตใจรวมถึงทรัพย์สินด้วย ความปลอดภัยเป็นความปลอดภัยจากภัยธรรมชาติ อันได้แก่ อุทกภัย วาตะภัย ไฟไหม้ แผ่นดินยุบตัวถล่ม แผ่นดินไหว การกัดเซาะพังทลายของน้ำหรือลม รวมถึงภัยจากความขาดแคลนทางธรรมชาติ เช่น ความแห้งแล้ง อากาศร้อน ความปลอดภัยจากการกระทำของมนุษย์อันได้แก่ อันตรายจากการก่อสร้าง อาคารถล่ม ไฟไหม้ ความปลอดภัยนี้จะทำให้ผู้คนในชุมชนรู้สึกถึงความมั่นคง (Security) ไม่วิตกกังวล ชุมชนจำเป็นต้องคำนึงถึงภัยต่าง ๆ เหล่านี้แล้ววางแผนกายภาพให้เกิดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้คนในชุมชน

2.7.2 ความสะดวก หมายถึง ความสะดวกในการดำเนินการการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน การติดต่อสัญจรไปมาหาสู่ในส่วนต่าง ๆ ของชุมชนเป็นไปอย่างคล่องตัวไม่ติดขัด ความสะดวกนี้รวมถึงการคมนาคม การติดต่อสื่อสาร โทรคมนาคม ที่ให้บริการผู้คนในชุมชนด้วยค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม ความสะดวกนี้จะทำให้ผู้คนในชุมชนจะต้องพิจารณาศักยภาพเดิมของชุมชน เช่น ความสะดวกในการติดต่อทางบก ทางน้ำ ทางอากาศหรือการใช้เทคโนโลยีสื่อสารเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการติดต่อ

2.7.3 ความสบาย ผู้คนในชุมชนควรอยู่ในภาวะความสบาย คือความไม่ร้อนจนเกินไป ไม่ความหนาวเกินไป มลพิษในอากาศไม่มากจนเกินไป ฝุ่นไม่มากจนเกินไป ไม่มีกลิ่น เสียงไม่

ดังจนเกินไป มีความเป็นส่วนตัวพอสมควร ความสบายนี้จะทำให้ผู้คนในชุมชนอยู่อย่างมีความสุข สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของชุมชนจะเป็นข้อจำกัดตามความสบาย เช่น อากาศร้อน อากาศหนาว แต่ในพัฒนาภาพสามารถแก้ไขหรือบรรเทาความไม่สบายเหล่านี้ให้ลดลงได้ ฉะนั้นจะต้องให้ความสำคัญในการแก้ไขข้อจำกัดเหล่านี้ด้วย

2.7.4 ความเป็นระเบียบ หมายถึง การที่เป็นส่วนประกอบต่าง ๆ ของชุมชนได้รับการจัดรวมหมวดหมู่อย่างกลมกลืนกัน ไม่มีความแตกต่างกันที่เห็นความขัดแย้งกันอย่างชัดเจนมาอยู่ด้วยกัน ทำให้ไม่ก่อความวุ่นวาย สับสน ถ้าจำเป็นต้องมีความแตกต่างกันก็ต้องมีส่วนเชื่อมต่อที่ทำให้เกิดต่อเนื่อง องค์ประกอบบางอย่างที่มีความไม่เป็นระเบียบ เช่น สิ่งก่อสร้างทรุดโทรม ปรั๊กหักพัง ไม่ได้แนว ไม่ได้แถว ต้องได้รับการแก้ไขให้เป็นระเบียบความเป็นระเบียบจะทำให้ผู้คนในชุมชนเห็นความชัดเจนของกายภาพและว่าชุมชนมีความเรียบร้อย ไม่รกรุงรัง จะเกิดสำนึกในการเอาใจใส่ต่อสภาพแวดล้อมของชุมชนเป็นการป้องกัน การดำเนินการที่จะเป็นความไม่เป็นระเบียบ เช่น การทิ้งขยะ การก่อสร้างต่อเติมอาคารที่ไม่เป็นระเบียบไปในตัวเองอีกด้วย

2.7.5 สุนทรียภาพ หมายถึง มีลักษณะสภาพแวดล้อมกายภาพที่สวยงาม น่ามองอาจจะเกิดจากการที่ได้เห็นภาพองค์ประกอบ มีความสัมพันธ์สอดคล้องซึ่งกันและกัน กลมกลืนกัน ถ้าแตกต่างกันบ้างซึ่งทำให้เกิดความตื่นตื้นสนใจ แต่ก็ต้องยังอยู่ในภาพรวมเดียวกัน ลักษณะเชิงสุนทรียภาพที่ดีจะทำให้ผู้คนรู้สึกถึงศิลปะเกิดความรื่นรมย์ การสร้างสุนทรียภาพอาจจะเกิดจากการจัดระเบียบขององค์ประกอบกายภาพ เช่น การจัดระเบียบ ป้าย สิ่งความสะดวก (Street Furniture) หรือจากการนำเอาสุนทรียภาพทางศิลปะมาใช้ เช่น รูปทรง (Shape) สัดส่วน (Proportion) ขนาดส่วน (Scale) สี (Color) โดยภาพรวมมีความสวยงาม

2.7.6 เอกลักษณ์และสารรูป การมีเอกลักษณ์ (Identity) และสารรูป (Image) ที่ชัดเจน เอกลักษณ์เป็นลักษณะกายภาพเฉพาะตัวของชุมชน ถ้ามีความเด่น ชัดเจนอาจเกิดจากธรรมชาติ เช่น ชุมชนภูเขา ชุมชนชายทะเล ชุมชนในหมอก หรืออาจเกิดมาจากศิลปวัฒนธรรม เช่น ชุมชนประวัติศาสตร์ ชุมชนที่มีวัฒนธรรมชัดเจน เช่น ล้านนา ชุมชน อาชีพพิเศษ เช่น เกษตรกร เอกลักษณ์และสารรูปนี้ จะทำให้เกิดความภาคภูมิใจแก่ผู้คนในชุมชนซึ่งจะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ ห่วงแหน ต้องทำนุบำรุงรักษาชุมชนซึ่งจะเป็นแรงสำคัญในการพัฒนาชุมชน นอกจากนี้ยังสร้างความประทับใจแก่ผู้มาเยือนและทำให้ผู้มาเยือนจดจำได้อย่างดีสามารถดึงดูดให้กลับมาเยือนอีกได้ เอกลักษณ์และสารรูปจึงเป็นสิ่งสำคัญของชุมชนที่จำเป็นต้องค้นหารักษาและส่งเสริมในการพัฒนาภาพชุมชน

ชุมชนที่มีกายภาพดีซึ่งประกอบด้วยลักษณะ 6 ประการ ดังกล่าว เป็นเป้าหมายในการพัฒนาทางกายภาพ การที่จะไปถึงเป้าหมายนี้จำเป็นต้องมีขั้นตอน หรือขบวนการในการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งก็คือขั้นตอนการวางแผนและออกแบบกายภาพ

2.8 แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการออกแบบชุมชน

2.8.1 ลักษณะทางกายภาพที่สำคัญสำหรับชุมชนเมืองโดย คำแถลงการณ์ของเบิร์คเลย์

คำธร กุลชล (2545:158-159) ได้กล่าวถึงคำแถลงการณ์ที่ร่างขึ้นฉบับหนึ่ง ในการสัมมนาที่กรุงซานฮวน โดยศาสตราจารย์อัลแลน เจคอบส์ และศาสตราจารย์โดนัลด์ แอปเปิลฮาร์ด แห่งมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ที่เบิร์คเลย์ ซึ่งได้ให้ความสำคัญกับวิถีของมนุษย์ (Humanists Approach) โดยคำแถลงการณ์ส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ศึกษา สามารถสรุปได้ดังนี้

1) มีถนนหนทางและชุมชนพักอาศัยที่น่าอยู่ย่านพักอาศัยย่อมต้องการบรรยากาศที่เงียบสงบ สะอาด ปลอดภัย อากาศบริสุทธิ์ ล้อมรอบด้วยสภาพธรรมชาติที่ปลอดภัยและเย็นสบาย

2) มีความหนาแน่นที่เหมาะสม ปริมาณครัวเรือนและจำนวนผู้คนที่พอเหมาะ สามารถทำให้เกิดเป็นชุมชนที่หลากหลาย และเอื้อให้เกิดการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดร้านค้า ของชำ ร้านซักรีด ฯลฯ ที่ดำเนินกิจการอยู่ได้ ความหนาแน่นอย่างต่ำ คือ 24 คนต่อไร่ (ไม่รวมพื้นที่ถนนซึ่งกว้างประมาณ 15 เมตร) ในย่านที่หนาแน่นมากขึ้น ก็อาจเพิ่มขึ้นถึง 77 คนต่อไร่ ย่านใดที่หนาแน่นเกิด 80 คนต่อไร่ คุณภาพของสิ่งแวดล้อมในย่านนั้นจะเริ่มลดลงตามลำดับ นอกจากนี้ความหนาแน่นพอเหมาะจะช่วยให้เกิดความต้องการสถานที่เพื่อการพบปะสังสรรค์ของประชาชน

3) มีกิจกรรมที่ผสมกันหลายๆ อย่าง ในเขตชุมชนเมือง กิจกรรมหลักๆ ได้แก่ ที่พักอาศัย ที่ทำงาน ที่ช้อปปิ้ง และที่พักผ่อนหย่อนใจ ถ้ากิจกรรมเหล่านี้อยู่ในละแวกเดียวกันก็จะมีโอกาสสร้างความรู้สึกร่วมกันความตื่นตัวและการแลกเปลี่ยนของผู้คน ซึ่งจะทำให้ชุมชนมีชีวิตชีวาขึ้น แม้ในทางปฏิบัติจะไม่สามารถรวมกันได้อย่างครบถ้วน แต่การผสมกิจกรรมบางอย่างในอาคารเดียวกัน เช่น ชั้นบนใช้พักอาศัย ชั้นล่างใช้ประกอบกิจการค้าขาย ก็ควรได้รับการส่งเสริม

4) มีที่ว่างซึ่งถูกโอบล้อม พยายามอย่าแยกอาคารแต่ละหลังให้ห่างจากกัน เพราะที่ว่างที่มีคุณภาพและน่าสนใจในเขตชุมชนเมือง คือ ที่ว่างซึ่งถูกโอบล้อมด้วยผนังอาคารที่เรียงซิดติดต่อกันในขนาดและสัดส่วนที่พอเหมาะ ที่ว่างลักษณะดังกล่าวจะดึงดูดความสนใจโดยเฉพาะกลุ่มคนเดินเท้าเพราะสามารถใช้เวลาที่สาธารณะสำหรับงานแสดงกลางแจ้ง การพบปะสังสรรค์ การค้าขายปลีกย่อยตลอดจนการพักผ่อนหย่อนใจ ทั้งนี้ที่ว่างดังกล่าวจะต้องปลอดภัยด้วย

5) มีอาคารและที่ว่างหลากหลายทั้งขนาด ประเภทและความสัมพันธ์ ชุมชนที่มีความหลากหลายจะมีชีวิตชีวา น่าตื่นตัวและปลอดภัยมากกว่าชุมชนเมืองที่มีอาคารสถานที่ใหญ่ๆ เพียงไม่กี่แห่ง ดังนั้นการแบ่งแยกที่ดินแปลงเล็กๆ จะให้ผลดีกว่าแปลงใหญ่ๆ เพราะเจ้าของที่ดินรายย่อยจะสร้างอาคารร้านค้าที่มีหน้าตาไม่ซ้ำรูปแบบกัน การเปิดช่องทางติดต่อกับพื้นที่สาธารณะก็จะเพิ่มขึ้น พลอยสร้างความคึกคักให้แก่สังคมโดยรวมไปในตัว

คำแถลงการณ์ของเบิร์คเลย์ สรุปว่า เมืองที่ดีต้องมีความหนาแน่นพอเหมาะจึงจะเกิดความน่าอยู่แต่ไม่ใช่ความหนาแน่นแบบแออัดยัดเยียด ที่ว่างสาธารณะจะต้องมีองค์ประกอบย่อยๆ

ซึ่งส่งเสริมกิจกรรมทางสังคม มิฉะนั้นจะกลายเป็นที่รกร้างโดยเปล่าประโยชน์ การสร้างชุมชนขนาดเล็กช่วยให้เกาะกลุ่มกันและเกิดความหลากหลายจะนำอยู่กว่าชุมชนขนาดใหญ่ แต่กระนั้นจะต้องสร้างเอกลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ ความเป็นธรรมและโอกาสที่เท่าเทียมกันสำหรับทุกคนทุกกลุ่ม ทุกคนชั้นด้วย โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการทุกขั้นตอนเท่าที่จะสามารถทำได้

2.8.2 เมืองอัดแน่น (Compact City)

กัซซาร์ กุลซาล ได้กล่าวถึงแนวคิดเมืองอัดแน่น (Compact City) ที่จอช แคนซิก และโรมัสซาแอตตี นำเสนอเมื่อ ค.ศ.1973 รวมถึงการพัฒนาแนวความคิดมาสู่ปี ค.ศ.1996 โดยศาสตราจารย์ Mike Jenks และ ทีมนักวิชาการของมหาวิทยาลัย Oxford Brooks ประเทศอังกฤษ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แนวความคิดเมืองอัดแน่นของจอช แคนซิก และ โรมัสซาแอตตี คือ การออกแบบเมือง 4 มิติ โดยใช้พื้นที่ทางตั้ง เป็นมิติที่ 3 และเวลา เป็นมิติที่ 4 หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การใช้ประโยชน์จากที่ว่างในอากาศผสมกับการให้บริการสาธารณูปการแบบผลัดเปลี่ยนหมุนเวียน ตลอด 24 ชั่วโมง เน้นการเดินเท้า รถจักรยาน ระบบขนส่งสาธารณะ ลิฟท์ และระบบสายพาน ทำให้การเดินทางไม่ว่าจากจุดใดจุดหนึ่ง ภายในเมืองใช้เวลาไม่เกิน 12 นาที

ข้อดีของทฤษฎีเมืองอัดแน่น ซึ่งสะท้อนความมุ่งหมายในการยกระดับคุณภาพชีวิต ตามบทสรุปของ แคนซิกและซาแอตตี คือ

- 1) ประหยัดเวลาเดินทาง ค่าก่อสร้าง พลังงานและประหยัดการใช้ที่ดินเพราะเมืองอัดแน่นใช้ที่ดินอย่างเต็มที่ไม่ถึง 9 ตารางไมล์ ขณะที่เมืองซึ่งสร้างอย่างกระจัดกระจายแบบเก่าจะใช้พื้นที่ถึง 178 ตารางไมล์
- 2) การนำผู้คนมาอยู่รวมกันอย่างใกล้ชิด ย่อมก่อให้เกิดกิจกรรมทางสังคมที่หลากหลายมากขึ้น การให้บริการต่างๆ ก็เป็นไปอย่างทั่วถึงและคุ้มค่าใช้จ่าย ชีวิตสังคมเมืองก็จะสะดวกสบายและปลอดภัยมากขึ้น
- 3) ช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรและสร้างสมดุลในระบบนิเวศ เพราะคืนพื้นที่กลับไปให้ธรรมชาติมากขึ้น เมืองก็จะมีสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้นเพราะอยู่ใกล้ชิดธรรมชาติและปราศจากมลภาวะ

ในปี ค.ศ.1996 ทีมนักวิชาการของมหาวิทยาลัย Oxford Brooks ประเทศอังกฤษ ซึ่งนำโดยศาสตราจารย์ Mike Jenks ได้ตีพิมพ์เผยแพร่ผลการวิจัยเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของเมืองอัดแน่นไม่ต่ำกว่า 25 ชั้น ซึ่งสรุปได้ดังนี้

- 1) ข้อเด่นของเมืองอัดแน่น คือ ที่ดินในเมืองจะถูกใช้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ย่านรกร้างและเสื่อมโทรมจะได้รับการฟื้นฟู สังคมจะอบอุ่นขึ้นด้วยกิจกรรมที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ของผู้คน จะช่วยกันสอดส่องดูแลความปลอดภัย ธุรกิจการค้าจะคึกคัก การเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัว

จะลดลงทั้งระยะทางและปริมาณการเดินทาง การใช้จักรยาน รวมทั้งการใช้บริการขนส่งสาธารณะ จะเพิ่มขึ้น ส่งผลให้มลภาวะลดลงและประหยัดพลังงานได้มาก การให้บริการของรัฐก็จะทั่วถึง และเท่าเทียมกันมากขึ้น นอกจากนี้ การควบคุมระบบสาธารณูปโภค มิให้ขยายตัวเกินขอบเขตที่กำหนด ก็จะช่วยอนุรักษ์พื้นที่รอบนอกเมืองให้คงสภาพตามธรรมชาติ และช่วยฟื้นฟูระบบนิเวศ

2) ข้อค้อยของเมืองอัดแน่น คือ เขตอนุรักษ์ในเมืองจะถูกคุกคาม สิ่งก่อสร้างใหม่ๆ จะทำลายย่านเก่าแก่ที่มีคุณค่า ที่ดินและที่พักอาศัยจะมีราคาสูงขึ้น พื้นที่เปิดโล่งจะลดลงซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ พื้นที่รับแสงแดดก็จะลดลง ซึ่งส่งผลให้การขจัดมลภาวะด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ได้ผลน้อย ธุรกิจการค้าขายจะไม่ค่อยดี เพราะเลือกทำเลที่ตั้งได้ยาก การจ้างแรงงานจะลำบาก เพราะสถานีจะกระจายสินค้าตามย่านชานเมืองจะต้องย้ายออกไป หรือขยายเพิ่มไม่ได้ ความเป็นส่วนตัวจะลดลง และผู้ที่อาศัยในเมืองจะต่อต้านเพราะต้องเผชิญกับความแออัดร่วมกับคนแปลกหน้า การบริการสาธารณูปโภคทุกประเภทจะหนักขึ้น และแย่งกันใช้รถยนต์พาหนะจะหนาแน่นขึ้น คุณภาพชีวิตจะแย่ลง และถ้าหากการคาดการณ์จำนวนประชากรเกิดผิดพลาด เมืองอัดแน่นก็จะประสบปัญหาวิกฤตอย่างแน่นอน

2.8.3 ทฤษฎีการสร้างสภาพแวดล้อมที่ตอบสนองพฤติกรรมของมนุษย์ (Sociogenic Environment) โดยศาสตราจารย์ โจน แลง

กัซซาร์ กุลซาล ได้กล่าวถึงทฤษฎีของโจน แลง ที่เกี่ยวกับการออกแบบชุมชนเมืองที่ดีด้านสภาพแวดล้อมที่ตอบสนองพฤติกรรมของมนุษย์ (Sociogenic Environment) โดยมีเนื้อหาส่วนหนึ่งที่เหมาะสมกับการพัฒนาพื้นที่ศึกษาชุมชนเก่าชอด คือ ด้านการยอมรับเป็นพวก (Affiliation Needs) โดยได้สรุปรูปแบบพฤติกรรมและการออกแบบที่ตอบสนองพฤติกรรม ดังต่อไปนี้

การยอมรับเป็นพวก (Affiliation Needs) เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการรวมกลุ่มย่อยของมนุษย์ ซึ่งมีทั้งกลุ่มที่จัดตั้งอย่างเป็นทางการ มีกฎระเบียบควบคุม และการรวมกลุ่มแบบสมัครใจ ซึ่งไม่จำเป็นต้องพึ่งกฎเกณฑ์ เช่น กลุ่มชนชาติ เผ่าพันธุ์ หรือศาสนา ดังนั้น จึงไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะสร้างความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันในกลุ่มบุคคลที่ไม่ได้เป็นเครือญาติหรือเชื้อสายเดียวกัน แต่ต้องใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนเดียวกัน หนึ่ง ความเชื่อในเรื่องการสร้างโอกาสที่เท่าเทียมกันได้แพร่ขยายกลายเป็นเรื่องที่สากลยอมรับ โดยถือว่าสังคมที่ดี คือสังคมรู้จักหน้าค่าตากันมีขนาดไม่ใหญ่เกินไปจนพวกที่รู้สึกหลุดจากกลุ่ม แต่ก็ไม่เล็กเกินไปจนหมดโอกาสที่จะสร้างสรรค์ความหลากหลาย ดังนั้นนักสังคมวิทยาที่มีชื่อเสียง เช่น เฮอร์เบิร์ต แกนส์ (Herbert Gans) จึงแนะนำให้สร้างสังคมที่มีความคล้ายคลึงกันในวงแคบและสังคมที่หลากหลายในวงกว้าง

ในการออกแบบชุมชนเมือง จึงควรมนำจิตวิทยาเกสตัลท์ ที่ว่าด้วยการจัดระเบียบในการเรียนรู้ และทฤษฎี จินตภาพของเมือง ที่ว่าด้วยการเสริมขอบให้เด่นชัดมาสนองพฤติกรรม ดังนี้

- แบ่งพื้นที่ชุมชนเมืองออกเป็นหน่วยชุมชน (Neighborhood) ซึ่งประกอบด้วย ศูนย์กลาง และขอบที่ชัดเจน มั่วขอบธรรมชาติหรือขอบที่สร้างขึ้น

- ให้ผู้คนที่อยู่ในหน่วยชุมชนเดียวกันใช้บริการของโรงเรียนอนุบาล ร้านค้าย่อย และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจร่วมกัน เพื่อทำความรู้จักสนิทสนมคุ้นเคยกันโดยใช้เด็กๆ เป็นสื่อกลางเชื่อมโยงความสัมพันธ์

การออกแบบที่ตอบสนองพฤติกรรม

- ความรู้สึกอบอุ่นท่ามกลางคนแปลกหน้าจำนวนมากจะเกิดขึ้นในพื้นที่สาธารณะซึ่งเป็นแหล่งชุมนุมชน เช่น ตลาด สถานีรถโดยสาร แหล่งบันเทิง ลาน ถนน ทางเท้า ฯลฯ การออกแบบพื้นที่ดังกล่าวควรคำนึงถึงความเย็นสบาย แสงสว่างพอเหมาะ มีที่นั่งพัก และมองเห็นหน้ากัน โดยอาจใช้การรับประทานอาหารเป็นสื่อกลาง

- ในระแวกชานเมือง อาจใช้ศูนย์การค้าซึ่งจัดให้มีลานอเนกประสงค์เป็นแหล่งชุมนุมปัญหาในการออกแบบ ได้แก่ การควบคุมอุณหภูมิในที่กลางแจ้งและป้องกันอาชญากรรม

- สวนสาธารณะและสถานที่ออกกำลังกาย เช่น สนามเล่น และสระว่ายน้ำก็ต้องจัดเตรียมไว้เพื่อให้บริการอย่างเพียงพอ นอกจากนี้ผู้คนยังนิยมการเดินเล่น ไปตามถนนและทางเท้าที่ตัดผ่านที่เปิดโล่งธรรมชาติ เช่น ทางเลียบบแม่น้ำ ลำคลอง ชายทะเล เขิงเขา ป่าละเมาะ ฯลฯ

- จัดเตรียมพื้นที่ไว้ให้กลุ่มวัยรุ่นซึ่งชอบโอ้อวดวีรกรรมได้มีโอกาสแสดงออก โดยอาจขอความร่วมมือจากสถาบันการศึกษาในการจัดหาเวทีกลางสำหรับระบายอารมณ์อย่างสร้างสรรค์

- นำจิตวิทยาเกสตัลท์ ที่ว่าด้วยสิ่งที่มีลักษณะคล้ายๆ กันมาช่วยสนับสนุนในการออกแบบเพื่อสร้างความเป็นกลุ่มก้อน เช่น การใช้วัสดุ สี เส้นสาย รูปทรง โครงสร้าง ตลอดจนองค์ประกอบอื่นๆ ทางสถาปัตยกรรมที่สร้างให้สอดคล้องประสานกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม

2.8.4 ทฤษฎีชีวิตสังคมเมือง โดย เจน เจคอบส์

คำธร กุลชล ได้กล่าวถึงทฤษฎีชีวิตสังคมเมืองของ เจน เจคอบส์ ที่จะเน้นเรื่องถนน และความหลากหลายจากประสบการณ์ในเมืองใหญ่ๆ ของเจน ดังต่อไปนี้

1) ถนน

- ถนนทางเท้า คือ ดัชนีชี้วัดคุณภาพของเมือง เมืองใดมีถนนและทางเท้าที่มีชีวิตชีวา เมืองนั้นก็น่าจะมีความพอใจ แต่ในทางตรงกันข้าม เมืองที่มีถนนซึ่งเงียบเหงา จะรู้สึกน่าเบื่อและไม่ปลอดภัย

- การออกแบบถนนให้มีชีวิตชีวา ทำได้โดยการดึงดูดให้ผู้คนที่เดินผ่านไปมา อยู่ตลอดเวลา

เช่น มีร้านรวงที่หลากหลาย จำหน่ายสินค้าพิเศษให้บริการซึ่งที่อื่นๆ ไม่มี ถนนและทางเท้าที่มีผู้คนเดินผ่านจำนวนมากจะเกิดความน่าสนใจ เพราะผู้คนมักชอบคุยผู้คนที่ด้วยกัน ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงไม่ควรออกแบบถนนสายต่างๆ ให้มีลักษณะเหมือนกันไปหมด

- การออกแบบถนนให้มีความปลอดภัย จะต้องสร้างแนวอาณาเขตส่วนบุคคล ส่วน

สาธารณะ ให้แตกต่างอย่างเห็นได้ชัด อาคารชั้นบนที่จัดขอบทางเท้าก็ควรมีลักษณะ bay window เพื่อให้ผู้ที่อยู่อาศัยภายในอาคารรอดสายตาสิ่งที่เกิดขึ้นบนถนนได้มากที่สุด อนึ่งถนนที่ยาวเกินไป เช่น ถนนบางสายในนครนิวยอร์ก ยาวถึง 300 เมตร ก็ควรตัดลงครึ่งหนึ่งเพื่อสร้างเส้นทางลัดให้เดินสั้นลงและเพิ่มร้านหัวมุมถนนให้มากขึ้น ถนนซึ่งไม่ค่อยมีผู้คนผ่านหรือไม่มีสายตาคอยเฝ้าระวัง มักจะกลายเป็นแหล่งอาชญากรรมของแก๊งส์วัยรุ่นและพวกมิจฉาชีพ

2) ความหลากหลาย

- ในย่านใจกลางเมือง ควรใช้ที่ดินแบบผสมผสาน ทั้งที่อยู่อาศัย ที่ทำงาน ร้านค้า และแม้กระทั่งอุตสาหกรรมที่ปลอดภัย ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้คนผ่านไปผ่านมาจำนวนมากๆ ตลอดเวลา

- ควรอนุรักษ์อาคารเดิมๆ ไว้ให้มีสัดส่วนมากกว่าอาคารใหม่เพื่อรักษาระดับเศรษฐกิจของท้องถิ่น เชอมองว่าเห็นภัยที่เกิดจากการซื้อกิจการย่อย ของนักลงทุน ระดับอภิมหาโครงการ และเจ้าของธุรกิจลูกโซ่ ส่งผลให้เจ้าของธุรกิจรายย่อยที่มีความสัมพันธ์สนิทสนมกับลูกค้าไม่สามารถด้านทานได้และในที่สุด ร้านรวงที่มีชีวิตชีวาและหลากหลายก็จะถูกแทนที่ด้วยห้างยักษ์และความสัมพันธ์ของลูกค้านำแบบใหม่ซึ่งไม่จริงใจหรือแนบแน่นเหมือนเดิม

- เพื่อความมีชีวิตชีวาและหลากหลายในย่านใจกลางเมือง โดยเฉพาะเมืองใหญ่ จึงจำเป็นที่จะต้องสร้างความหนาแน่นทั้งอาคารและผู้คน แต่มีใช้การสร้างความแออัด เจน เจคอบส์ เสนอว่า ความหนาแน่นในย่านใจกลางเมืองที่เหมาะสมนั้นไม่ควรน้อยกว่า 40 ครอบครัวต่อไร่ ยิ่งถ้าได้ถึง 50-80 ครอบครัวต่อไร่ เหมือนกับย่านที่เธออาศัยอยู่ ก็จะดีมากเพราะจะทำให้เกิดอาคารหลายๆ รูปแบบ เกิดบรรยากาศที่มีชีวิตชีวา ผู้คนก็จะได้พบปะสังสรรค์และช่วยกันสอดส่องดูแลความปลอดภัย

2.9 เกณฑ์มาตรฐานที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อย (กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น : 2549)

จากการศึกษาเอกสารสามารถรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาใช้ดังนี้ คือ

2.9.1 มาตรฐานเกี่ยวกับขนาดของชุมชน และสัดส่วนการใช้ที่ดิน

ในการพิจารณาขนาดชุมชน ความหนาแน่น สัดส่วนการใช้ที่ดิน ขนาดแปลงที่ดิน ความกว้างน้อยที่สุด แนวอาคาร ระยะห่างระหว่างอาคารกับที่ดิน และพื้นที่ตั้งอาคารต่อพื้นที่ทั้งหมด (BCR) เสนอให้มีการใช้เกณฑ์ขั้นต่ำสำหรับชุมชนและที่พักอาศัยของผู้มีรายได้น้อยดังนี้

- 1) เกณฑ์ที่มีอยู่เรื่องความหนาแน่นของจำนวนคนต่อไร่ คือ

ที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก	61-100 คนต่อไร่
ที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง	25-60 คนต่อไร่
ที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย	1-24 คนต่อไร่

2) พิจารณาการใช้เกณฑ์ขั้นต่ำเรื่องขนาดชุมชน และสัดส่วนการใช้ที่ดิน ดังนี้

ตารางที่ 2.1 การเสนอแนะสัดส่วนการใช้ที่ดิน

การใช้ที่ดิน	แนวทางที่ 1 (%)	แนวทางที่ 2 (%)
ที่อยู่อาศัย	50	70
ถนน ทางเดินเท้า ที่โล่ง สนามเด็ก เล่น	20	20
ที่ดินสำหรับองค์ประกอบอื่นๆ	30	10
รวม	100	100

หมายเหตุ : ความแตกต่างในการกำหนดสัดส่วนการใช้ที่ดิน มีดังต่อไปนี้

แนวทางที่ 1 สัดส่วนการใช้พื้นที่พักอาศัยค่อนข้างน้อย (กำหนด 50 %) แต่ต้องการใช้พื้นที่ส่วนกลางร่วมกันค่อนข้างมาก โดยกำหนดหน่วยพักอาศัยหรือบ้านที่ไม่เน้นให้มีขนาดใหญ่

แนวทางที่ 2 สัดส่วนการใช้พื้นที่พักอาศัยค่อนข้างมาก (กำหนด 70 %) แต่ใช้พื้นที่ส่วนกลางร่วมกันค่อนข้างน้อย โดยต้องการให้พื้นที่หน่วยพักอาศัยมีขนาดค่อนข้างใหญ่ เพื่อเพิ่มพื้นที่ส่วนตัวในการพักอาศัยให้มากขึ้น

2.9.2 มาตรฐานองค์ประกอบภายในชุมชน

องค์ประกอบชุมชนสำหรับผู้มีรายได้น้อย โดยทั่วไป มักจะมีขนาดของชุมชนประมาณ 50-500 หลังคาเรือน ดังนั้นองค์ประกอบชุมชน ควรเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นในการดำรงอยู่ของชุมชน (ควรมีหรือต้องมี) สามารถดูแลบำรุงรักษาให้คงสภาพโดยความสามารถของชุมชน และไม่สามารถใช้บริการจากการให้บริการในพื้นที่โดยรอบได้ทั้งนี้ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ควรให้ประชาชนในชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการปรับปรุงชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีสัดส่วนการใช้ที่ดินและองค์ประกอบภายในชุมชนที่เหมาะสมโดยองค์ประกอบของชุมชนสำหรับผู้มีรายได้น้อย ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ หน่วยพักอาศัยสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. หน่วยพักอาศัย

ประกอบด้วย จำนวนหน่วยพักอาศัยในชุมชน เช่น บ้านเดี่ยว บ้านแฝด บ้านแถวแฟลต/อาคารชุด อาคารพาณิชย์พักอาศัย เป็นต้น

2. สาธารณูปโภค

หมายถึง หน่วยการให้บริการสาธารณะที่มีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของคนในพื้นที่ ในหลายด้าน โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ สาธารณูปโภคที่จำเป็นต่อกิจวัตรประจำวันของบุคคล เช่น ระบบไฟฟ้า ระบบประปา ระบบระบายน้ำ ระบบกำจัดขยะ เป็นต้น และ สาธารณูปโภคที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตร่วมกันของชุมชน เช่น ถนน ทางเท้า ทางจักรยาน ระบบขนส่งสาธารณะ เป็นต้น ซึ่งสาธารณูปโภคที่กำหนดให้มีในชุมชนที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อย ได้แก่

1) ถนน ทางเข้าสู่ชุมชน ทางเดิน ทางเท้า ทางจักรยานภายในชุมชน

ถนนภายในชุมชน ควรมีความกว้าง 3.50-6.00 เมตร (การเคหะแห่งชาติ,2529)เพื่อรองรับการเข้าถึงของรถยนต์ส่วนบุคคล รถจักรยานยนต์ รถจักรยาน และรถดับเพลิง โดยห้ามเป็นทางตรงต่อเนื่องเกิน 600 เมตร

ทางแยก ต้องมีทางแยกทุกๆระยะถนน โดยแยกแรกถึงทางแยกที่สองต้องมีระยะไม่เกิน 300 เมตร (ต้องมีทางแยกทุก ๆ ระยะถนนไม่เกิน 300 เมตร)

ในกรณีที่ชุมชนเน้นการเดินเป็นหลัก เสนอให้มีการปรับปรุงทางเดินเท้าโดยพิจารณาความเหมาะสมของขนาด ดังนี้

- 1.1) ทางเมน มีขนาดความกว้างตั้งแต่ 2.00 เมตร/ 1.50 เมตร/ 1.20 เมตร
- 1.2) ทางย่อย มีขนาดความกว้างตั้งแต่ 1.50 เมตร และ 1.20 เมตร
- 1.3) ทางชอย มีขนาดความกว้างไม่ต่ำกว่า 0.90 เมตร

2) เครื่องอุปกรณ์ติดถนน อุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย และอุปกรณ์สื่อสาร ได้แก่ เครื่องหมายจราจร ดวงโคมส่องสว่าง (ความสูงของเสาและดวงโคม 3.00-4.50 ม.)

ป้ายชื่อถนนและชอย ป้ายชื่อชุมชน หัวจ่ายดับเพลิง หรือถังดับเพลิง ตู้ไปรษณีย์ โทรศัพท์ สาธารณะ ม้านั่ง

3) ไฟฟ้า

4) น้ำประปา

5) โทรศัพท์สาธารณะ

6) การระบายน้ำและกำจัดน้ำเสีย มีแนวทางดังนี้

6.1) ทางระบายน้ำคอนกรีตบดอัดรูปตัวยู

- ทางเมน ขนาดกว้างไม่น้อยกว่า 0.30 เมตร

- ทางย่อย ขนาดกว้างไม่น้อยกว่า 0.20 เมตร-0.30 เมตร

6.2) ท่อระบายน้ำ

- ท่อเมน ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1.00 เมตร

- ท่อย่อย ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.30 เมตร

6.3) การกำจัดน้ำเสีย เช่น การทำบ่อเกรอะ บ่อซึม หรือบ่อดักไขมัน

7) ระบบการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

8) ที่จอดรถสาธารณะ โดยกำหนดให้ตำแหน่งของที่จอดรถสาธารณะ อยู่ในบริเวณที่เชื่อมต่อกับถนนภายนอกชุมชนได้สะดวก และไม่รบกวนกิจกรรมการพักอาศัย เพื่อแยกการสัญจรของทางเท้าและทางรถยนต์ให้เกิดความปลอดภัย และสามารถลดมลพิษภายในพื้นที่พักอาศัยได้

3. สาธารณูปการ

หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือ สงเคราะห์ และให้บริการต่อประชาชน เพื่อการมีชีวิตความเป็นอยู่ร่วมกันในสังคม เช่น สำนักงานบริหารชุมชน สถานีตำรวจ โรงเรียน สถานี

อนามัย สวนสาธารณะ สนามเด็กเล่น ร้านค้า เป็นต้น โดยมีองค์ประกอบ 7 ส่วนดังนี้

1) ส่วนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ได้แก่

- ระบบป้องกันอัคคีภัย เสนอแนวทางดังนี้

ก. มีคูเก็บน้ำยาดับเพลิง โดยใช้ถังดับเพลิงขนาด 15 ปอนด์/ บาน 15 หลังหรือถังดับเพลิง 1 อัน/ไร่ (เพื่อให้ผู้อยู่อาศัยในรัศมี 1 ไร่ หยิบใช้ได้สะดวกในกรณีเกิดเพลิงไหม้)

ข. จัดหาเครื่องสูบน้ำดับเพลิง ในกรณีที่มีเงื่อนไข ดังนี้

- เป็นชุมชนที่รดดับเพลิงเข้าไม่ถึง
- ใกล้แหล่งน้ำ

2) ส่วนการบริการชุมชนด้านสุขภาพอนามัย ได้แก่ สถานีอนามัย ศูนย์บริการสาธารณสุข ร้านขายยา

3) ส่วนการค้าและอื่นๆ ได้แก่ ร้านค้าย่อย ร้านค้าสวัสดิการชุมชน ซึ่งสามารถใช้สถานที่ภายในศูนย์ชุมชนได้

4) ส่วนบริการชุมชน ซึ่งลักษณะการให้บริการที่มีในชุมชนอาจมีการปรับเปลี่ยนได้โดยไม่จำเป็นต้องตั้งเป็นสถานที่ให้บริการเป็นการเฉพาะ เช่น

- ใช้บ้านที่มีการรับเลี้ยงเด็กในชุมชน เป็นสถานให้บริบาลทารก/อนุบาลได้
- ตั้งเป็นศูนย์เด็กเล็กประจำหมู่บ้านโดยเฉพาะ
- ตั้งโรงเรียนอนุบาลภายในชุมชน

5) ส่วนนันทนาการ ได้แก่ พื้นที่พักผ่อน พื้นที่ออกกำลังกายและเล่นกีฬา เช่น พื้นที่ออกกำลังกายและเล่นกีฬา ลานอเนกประสงค์ สนามเด็กเล่น สวนหย่อม สวนสาธารณะ

6) ส่วนบริการด้านศาสนา ได้แก่ วัด โบสถ์ มัสยิด

ดังนั้นองค์ประกอบชุมชนสำหรับผู้มีรายได้น้อยในส่วนท้องถิ่น จึงควรเป็นองค์ประกอบชุมชนที่จำเป็นในการดำรงอยู่ของชุมชน โดยองค์ประกอบขั้นพื้นฐานที่เป็นองค์ประกอบที่ควรมีหรือต้องมี ซึ่งชุมชนสามารถดูแลบำรุงรักษาให้คงสภาพโดยความสามารถของชุมชน และไม่สามารถใช้บริการจากการให้บริการในพื้นที่โดยรอบได้

ตารางที่ 2.2 แสดงมาตรฐานองค์ประกอบภายในชุมชน

รายการ	การกำหนดใน มาตรฐานการเคหะ	การเสนอระดับของตัวชี้วัด	
		ขั้นพื้นฐาน	ขั้นพัฒนา
1) จำนวนหน่วยพักอาศัย (ระดับ หมู่บ้าน)	300-500 หลังคา เรือน	50-300 หลังคา เรือน	
2) จำนวนประชากร	2,000 คน	200 – 1,200 คน	
3) สาธารณูปโภค	กำหนดให้มี	กำหนดให้มี	กว้าง 3.50- 6.00 ม.
3.1 ถนน			
3.2 ทางเดิน ทางเท้า	กำหนดให้มี	กำหนดให้มี	-กว้าง0.90- 2.00 ม. -ยกระดับสูง จากถนน 12- 15 ซม.
3.3 อุปกรณ์บนถนน	กำหนดให้มี	กำหนดให้มี	
- เครื่องหมายการจราจร			
- ดวงโคมส่องสว่าง	กำหนดให้มี	กำหนดให้มี	ความสูง 3.00- 4.50 ม.
- ป้ายชื่อชุมชน	-	กำหนดให้มี	
- หัวจ่ายดับเพลิง หรือถังดับเพลิง	-	กำหนดให้มี	
- ตู้ไปรษณีย์สาธารณะ	-	กำหนดให้มี	
- ม้านั่ง	-	กำหนดให้มี	
- ต้นไม้	-	กำหนดให้มี	ช่วงห่างระยะ ต้นไม้กำหนด
3.4 ประปา / ประปาหมู่บ้าน	200 ลิตร / คน / วัน		
3.5 การระบายน้ำและบำบัดน้ำเสีย	กำหนดให้มี	กำหนดให้มี	
3.6 ระบบการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล	-	กำหนดให้มี	
3.7 ที่จอดรถสาธารณะ	1 คัน / 10 หน่วย พักอาศัย		
3.8 ทางจักรยาน	กำหนดให้มี	กำหนดให้มี	

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

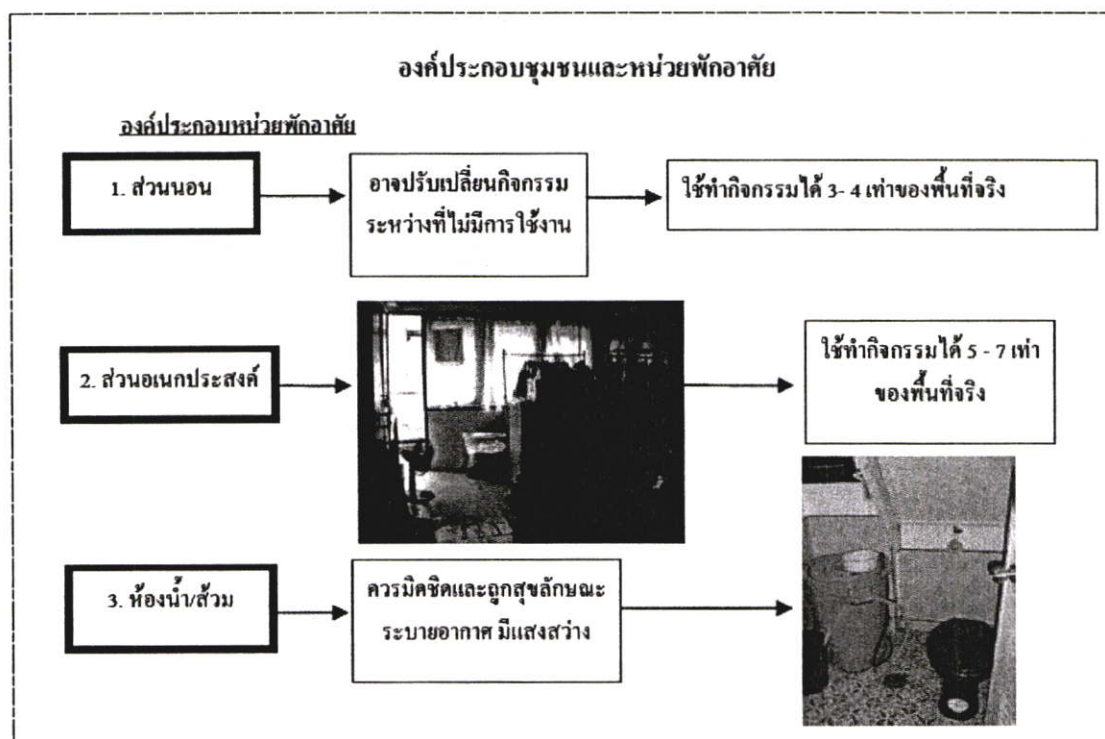
รายการ	การกำหนดใน มาตรฐานการเคหะ	การเสนอระดับของตัวชี้วัด	
		ขั้นพื้นฐาน	ขั้นพัฒนา
3.9 ที่ทำการไปรษณีย์อนุญาต	-		
4) สาธารณูปการ			
4.1 ส่วนป้องกันและบรรเทาภัยด้านสาธารณภัย			
- ระบบป้องกันอัคคีภัย	กำหนดให้มี	กำหนดให้มี	
- ป้อมยาม	กำหนดให้มี		
4.2 สถานบริการสุขภาพอนามัย			
- สถานีอนามัย / ศูนย์บริการ สาธารณสุข	กำหนดให้มี	กำหนดให้มี	
- ร้านขายยา	กำหนดให้มี		
- สำนักงานแพทย์	กำหนดให้มี		
4.3 ส่วนร้านค้าและอื่นๆ			
- ร้านค้าย่อย	กำหนดให้มี	กำหนดให้มี	
4.4 สถานบริการชุมชน			
- ศูนย์เด็กเล็ก	กำหนดให้มี	กำหนดให้มี	
- โรงเรียนอนุบาล	กำหนดให้มี	กำหนดให้มี	
4.5 ส่วนพักผ่อนและนันทนาการ			
- พื้นที่ออกกำลังกายและเล่นกีฬา	-	กำหนดให้มี	
- สวนหย่อม/ลานอเนกประสงค์	-	กำหนดให้มี	
- สนามเด็กเล่น	กำหนดให้มี	กำหนดให้มี	
- สวนสาธารณะ	-	กำหนดให้มี	
4.7 ส่วนบริการด้านศาสนา			
- วัด	-		
- โบสถ์	-		
- มัสยิด	-		

2.9.3 มาตรฐานที่อยู่อาศัย

2.9.3.1 ส่วนประกอบของหน่วยพักอาศัย

หน่วยพักอาศัย ประกอบด้วยส่วนจำเป็นพื้นฐานในการอยู่อาศัย 3 ส่วน ดังนี้

- 1) ส่วนนอน
- 2) ส่วนอเนกประสงค์
- 3) ส่วนห้องน้ำ – ส้วม – ชักล้าง



(ที่มา: การเคหะแห่งชาติ.มาตรฐานที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อย, 2547)

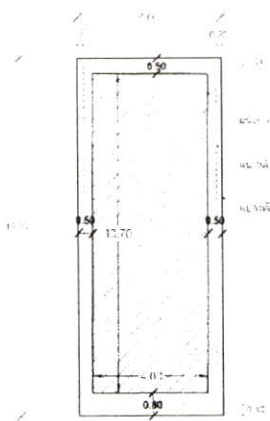
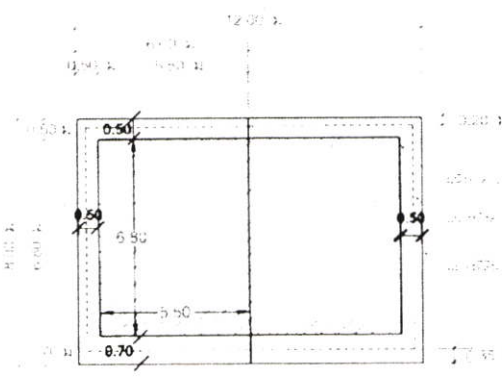
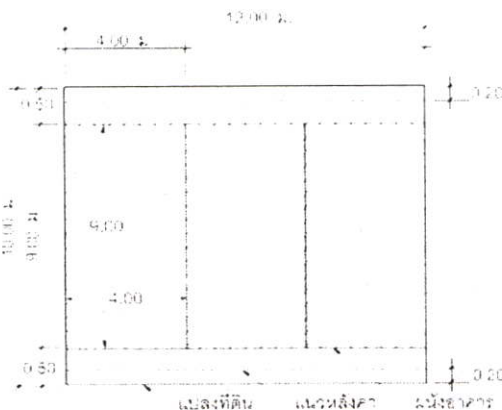
รูปที่ 2.5 แสดงส่วนประกอบของหน่วยพักอาศัย

2.9.3.2 สรุปลักษณะขนาดแปลงที่ดิน ระยะห่างระหว่างอาคาร แยกตามประเภทที่อยู่อาศัย (กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น : 2549)

ตารางที่ 2.2 แสดงเกณฑ์ขนาดแปลงที่ดิน ระยะห่างระหว่างอาคาร แยกตามประเภทที่อยู่อาศัย

1. บ้านเดี่ยว 1 ชั้นและ 2 ชั้น	รายละเอียดการจัดวางอาคาร - ขนาดแปลงที่ดินน้อยสุด = 15 ตารางวา (60 ตารางเมตร)
--------------------------------	---

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

	<ul style="list-style-type: none"> - ความกว้างน้อยสุด = 5.00 เมตร - ระยะถอยร่นของอาคารจากแปลงที่ดิน - ด้านหน้า = 0.80 เมตร - ด้านหลัง = 0.50 เมตร - ด้านข้าง = 0.50 เมตร - BCR (Building Coverage Ratio) = 87% <p>(Building Coverage Ratio) หมายถึง สัดส่วนพื้นที่อาคารปกคลุมดินต่อพื้นที่แปลงที่ดิน</p>
<h3>2. บ้านแฝด 2 ชั้น</h3> 	<h3>รายละเอียดการจัดวางอาคาร</h3> <ul style="list-style-type: none"> - ขนาดแปลงที่ดินน้อยสุด = 12 ตารางวา (48 ตารางเมตร) - ความกว้างน้อยสุด = 6.00 เมตร - ระยะถอยร่นของอาคารจากแปลงที่ดิน - ด้านหน้า = 0.70 เมตร - ด้านหลัง = 0.50 เมตร - ด้านข้าง = 0.50 เมตร - BCR (Building Coverage Ratio) = 82% <p>(Building Coverage Ratio) หมายถึง สัดส่วนพื้นที่อาคารปกคลุมดินต่อพื้นที่แปลงที่ดิน</p>
<h3>3. บ้านแถว 2 ชั้น</h3> 	<h3>รายละเอียดการจัดวางอาคาร</h3> <ul style="list-style-type: none"> - ขนาดแปลงที่ดินน้อยสุด = 10 ตารางวา (40 ตารางเมตร) - ความกว้างน้อยสุด = 4.00 เมตร - ระยะถอยร่นของอาคารจากแปลงที่ดิน - ด้านหน้า = 0.80 เมตร - ด้านหลัง = 0.50 เมตร - ด้านข้าง = 0.00 เมตร - BCR (Building Coverage Ratio) = 90% <p>(Building Coverage Ratio) หมายถึง สัดส่วนพื้นที่อาคารปกคลุมดินต่อพื้นที่แปลงที่ดิน</p>

2.10 หลักการออกแบบสภาพแวดล้อมชุมชน

2.10.1 กระบวนการออกแบบ

โดยแท้จริงแล้วขั้นตอนการออกแบบมีการจำแนกออกได้หลายแนวทาง แต่โดยทั่วไปแล้ว มักอยู่ในลักษณะของระเบียบแบบเป็นขั้นตอนตามเหตุผล ซึ่งอาจสรุปได้กว้าง ๆ เป็น 4 ขั้นตอนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบสภาพแวดล้อมชุมชนได้ดังนี้คือ

1. ประมวล ขั้นแรกของการออกแบบมักเป็นการสรุปเพื่อให้เกิดความเข้าใจกระจ่างชัดเกี่ยวกับปัญหาและประเด็นต่าง ๆ ในการออกแบบ ด้วยการสรุปประมวลรายละเอียดของความต้องการประโยชน์ใช้สอย จุดประสงค์ และการใช้งาน รวมทั้งรูปลักษณะที่ต้องการให้ปรากฏออกมาในที่สุด วัสดุที่ต้องการใช้ วิธีการก่อสร้างหรือการประกอบจากโรงงานผลิตรวมทั้งราคา และกำหนดเวลาการก่อสร้างให้เสร็จสิ้น การสรุปเขียนประมวลนี้อาจเป็นเรื่องง่ายไม่ซับซ้อนสำหรับงานออกแบบเครื่องหมายสัญลักษณ์บนท้องถนน แต่ในขณะเดียวกันนั้นหากเป็นงานออกแบบเมืองหรือชุมชนแห่งใหม่ การเขียนประมวลจะยุ่งยาก ซับซ้อนกินเวลาพอสมควร ข้อมูลที่จะได้มานั้น บางครั้งอาจสรุปได้จากประสบการณ์ของผู้ร่วมงานเองหรือเป็นรายงานบันทึกจากงานในโครงการก่อน ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ในบางครั้งอาจต้องนำมาจากแหล่งสะสมข้อมูลที่เชื่อถือได้ เช่น ห้องสมุด หรืออาจได้จากคำปรึกษาของผู้ชำนาญพิเศษเฉพาะสาขา แต่ในบางครั้งอาจต้องทำการวิจัย หรือทำการสำรวจข้อมูลใหม่ อย่างไรก็ดี สิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะจากแหล่งใดหรือวิธีใด หากว่ามีเหตุผลพอที่จะพิจารณาได้ว่า มีความเกี่ยวข้องกับโครงการที่กำลังดำเนินงานอยู่ก็ควรรวบรวมไว้ให้ครบถ้วน

หนึ่งในขั้นตอนแรกนี้ ควรจัดทำตารางเวลาการทำงานเท่าที่สามารถจะวางแผนล่วงหน้าออกไปอย่างกว้าง ๆ เพื่อเป็นการกระตุ้นเตือนผู้ร่วมงานตลอดระยะเวลาของการดำเนินโครงการ

2. วิเคราะห์ เป็นขั้นตอนที่สองหลังจากที่ได้จัดทำการประมวลของโครงการ และรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องไว้แล้วจากขั้นตอนแรก การวิเคราะห์เป็นการแยกแยะประเด็นปัญหาออกเป็นข้อย่อย ๆ และหากว่าเป็นไปได้ควรแยกออกเป็น 3 หมวด คือ

- การจัดประโยชน์ใช้สอย
- วัสดุและการก่อสร้าง
- รูปลักษณะที่ปรากฏ

การพยายามจัดข้อมูลที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่อง ให้เข้าหมวดหมู่ดังกล่าวนี้ จะให้ผลลัพธ์ที่มีความสมบูรณ์ในทุก ๆ ด้าน

ประมวล



แสดงจุดประสงค์ความต้องการ
ความเป็นไปได้ ข้อจำกัด การวิจัยและค้นหา

วิเคราะห์



แยกประเภท ประเมินค่า อ้างอิง
ข้อมูลและความคิดเห็นของผู้ชำนาญการ

สังเคราะห์



ดำเนินการออกแบบ ทดลอง
แก้ไขปรับปรุง ตรวจสอบกลับไปมา

ปฏิบัติงาน



เขียนแสดงแบบผลงาน ที่ออกแบบและปฏิบัติให้เป็นจริง
การสื่อความหมาย
การแสดงความคิดด้วยข้อความหรือรูปภาพ
การออกความเห็นและการถกเถียง

ในระหว่างการวิเคราะห์นี้ อาจพบว่ามีข้อมูลบางอย่างที่ต้องการเสาะหาเพิ่มเติม หรือ อาจมีการแก้ไขประมวลโครงการซึ่งได้ทำไว้แล้ว ดังนั้นก่อนที่จะเริ่มงานในขั้นที่ 3 จึงจำเป็นต้องย้อนกลับไปทบทวนเนื้อหาในขั้นที่หนึ่งให้เรียบร้อย มีความสอดคล้องถูกต้องกับจุดประสงค์หลักของโครงการ ซึ่งข้อนี้เป็นสิ่งสำคัญที่สุดสำหรับในขั้นตอนที่สองนี้

3. สังเคราะห์ จากขั้นตอนที่สอง เราจะพบว่าหนทางแก้ปัญหาต่าง ๆ เริ่มปรากฏขึ้นมาเองโดยมีทางเลือกให้สถาปนิก นักวางแผน หรือผู้ออกแบบสามารถยึดเป็นหลักทำงานออกแบบในขั้นละเอียด ภายในกรอบขอบเขตซึ่งได้วิเคราะห์ไว้เรียบร้อยแล้ว การออกแบบในขั้นละเอียดมักเริ่มด้วยการเขียนลายเส้นคร่าว ๆ แล้วนำไปเข้ามาตราส่วนทดลองเขียนให้เรียบร้อยถูกต้องตามสัดส่วน และถ้าเป็นไปได้อาจทดลองสร้างหุ่นจำลองขนาดเท่าจริงหรือย่อส่วน แล้วแต่ชนิดของโครงการ หลังจากนั้นจึงปรับปรุงแก้ไขในส่วนรายละเอียดแต่ละจุด จนกระทั่งผลงานออกแบบนั้นเป็นที่พอใจในทุกประเด็น

4. ปฏิบัติงาน ขั้นตอนสุดท้ายเป็นการสรุป นำเสนองานซึ่งสมบูรณ์แล้วด้วยวิธีการต่างๆ เช่น เขียนแบบ การเขียนอธิบาย การทำหุ่นจำลอง แล้วแต่ความเหมาะสม และสามารถนำรูปแบบนั้นไปก่อสร้างได้จริง

2.10.2 ลักษณะการวางผังและองค์ประกอบ

การพัฒนาชุมชนขึ้นมาใหม่ ควรจะมีการยึดหยุ่นและปรับตัวได้ ไม่ควรยึดถืออุดมคติแบบใดแบบหนึ่งมากเกินไป โดยถือเป็นแบบเบ็ดเสร็จ จะต้องต้องย้ำว่าการให้อิสระแก่ส่วนบุคคลในการพัฒนา และควบคุมการพัฒนาโดยการเห็นแก่ประโยชน์ชุมชนเป็นจุดประสงค์หลัก ในกระบวนการออกแบบ ไม่ว่าจะเป็นการปรับปรุงใหม่หรือการขยายขอบเขตตั้งเมืองออกไป

คำนึงถึงทัศนียภาพทั่วไปจะต้องถือเป็นหลักในการตัดสินใจ โดยอาจเริ่มแรกของการจัดทำแผนหลัก เพื่อขอบเขตไว้สำหรับขยายเปลี่ยนแปลงในระยะต่อมา

เมือง โดยทั่วไปต้องประกอบด้วย

1. อาคารและสิ่งปลูกสร้างต่างๆ
2. บริเวณเปิดโล่งและปิดล้อม
3. การคมนาคม

สิ่งเหล่านี้อาจประกอบเข้ากันได้เป็นหลายรูปแบบ แต่โดยทั่วไปมักมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. แกนศูนย์กลาง ประกอบด้วยอาคารส่วนบริหาร ศูนย์ประชาคม การค้าขาย ศูนย์นันทนาการ บริเวณสาธารณะต่างๆ ทั้งขนาดเล็กและใหญ่
2. ย่านพักอาศัย เป็นบ้านและสวน รวมทั้งส่วนที่เกี่ยวข้องโดยตรง ซึ่งได้แก่ โรงเรียน ศูนย์ชุมชน สถานที่พักผ่อนประจำชุมชน ร้านค้าย่อย อาจรวมไปถึงการบริการเล็กๆ น้อยๆ หรือโรงงานเล็กๆ ภายในชุมชนนั้นๆ ด้วยบริเวณพักผ่อนหย่อนใจ เป็นบริเวณสวนสาธารณะ เชื่อมต่อกับชุมชนย่อยต่างๆ โดยรอบด้วยเส้นทางคมนาคม หรือทางเท้า หรือแบบอย่างการคมนาคมอื่นๆ ในระดับชาติหรือภูมิภาคยังมีองค์ประกอบอื่นๆ ปลีกย่อยอีก แต่ที่กล่าวมานั้นเป็นองค์ประกอบหลัก ซึ่งจะทำให้ภาพรวมกว้างๆ ชุมชน ที่จะนำไปประยุกต์ใช้ได้โดยทั่วไปมีรายละเอียดดังนี้

ศูนย์กลางเมือง

ควรมีเอกลักษณ์ชัดเจน โดยเฉพาะทางด้านกายภาพที่สังเกตเห็นได้ชัดเจน อาณาเขตบริเวณควรมีความชัดเจนเกี่ยวกับขนาดความกว้างใหญ่ มาตรการส่วน และความเป็นอันเดียวกันของอาคารและส่วนอื่นๆ ลักษณะกายภาพที่เป็นภาพลักษณ์ของเมืองควรมีปริมาณได้สัดส่วนพอเหมาะกับความสำคัญบริเวณเปิดโล่ง จัตุรัสกลางเมือง หรือลานโล่งต่างๆ ควรใช้ในบริเวณที่มีการเน้นตัวอาคารที่มีความสำคัญ หรือในบริเวณที่สำหรับชุมชน (ควรป้องกันขยายพาหนะไม่ให้เข้าไป) ทั้งนี้เพื่อที่จะทำให้บริเวณดังกล่าว เกิดมุมมองที่สวยงามสังเกตเห็นได้จากระยะต่างๆ รวมทั้งมีความงามของภูมิสถาปัตยกรรม

บริเวณศูนย์กลางเมืองโดยส่วนรวมควรมีความชัดเจน สังเกตเห็นได้จากทิศต่างๆ ของตัวเมือง ซึ่งในข้อนี้ควรคำนึงถึงในแง่ที่เป็นส่วนหนึ่งของทัศนียภาพอื่นๆ ที่แวดล้อมในบริเวณนั้นๆ ในกรณีที่มิสภาพภูมิศาสตร์เอื้ออำนวยให้สามารถทำงานได้

ย่านที่พักอาศัย

การจัดการเกี่ยวกับเรื่องเคหะการ ต้องประมวลเข้ากับพฤติกรรมการอยู่อาศัยของประชาชนซึ่งแปรเปลี่ยนไปอยู่เสมอ ทั้งในด้านลักษณะของครอบครัว และจำนวนประชากรทั้งหลาย สิ่งเหล่านี้อาจทำให้มาตรฐานที่อยู่อาศัยอาจเปลี่ยนแปลงในอนาคต และประเด็นต่างๆ ที่

กล่าวจะกล่าวต่อไปนี้เป็นหลักการออกแบบซึ่งอาจนำไปประกอบการพิจารณาในด้านสิ่งแวดล้อมได้

อาคารพักอาศัยแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ

1. บ้าน
2. อาคารชุด ซึ่งหมายรวมถึง แฟลต และอพาร์ทเมนต์ด้วย

1. บ้านมีอยู่ 5 ลักษณะ คือ

- ก) บ้านเดี่ยว
- ข) บ้านแฝด
- ค) บ้านแถว
- ง) บ้านชั้นเดียวขนาดเล็ก
- จ) บ้านมีสวนอยู่ภายใน

2. แฟลต เป็นอาคารอยู่อาศัยชั้นเดียวหรือหลายชั้น หรือบ้านรวม สองชั้น หรือหลายชั้น ขนาด 4 หน่วยจนถึงร้อยหน่วย จากระดับราคาถูกตามกำหนดของคณะกรรมการท้องถิ่นในเรื่องอยู่อาศัยไปจนถึงระดับหรูหรา ระบบการก่อสร้างควรเป็นอาคารขนาดเล็กๆจะเหมาะสมกว่า แบบกระสวนของกสนวางผังและโครงสร้างควรให้มีความตรงไปตรงมา ในขณะที่เดียวกันควรมีความระมัดระวังต่ออาคารข้างเคียง อาคารแฟลตนี้โดยปรกติสามารถตั้งอยู่ได้อิสระจึงไม่ควรจำกัดอาณาเขตโดยไม่จำเป็น พิกัดมาตรฐานของแบบกระสวนของแผงกันแดดมักเป็นผลมาจากการวางแปลนของห้องชุดและโครงสร้างอาคารนั้น มาตรฐานของทั้งอาคารจะกำหนดขึ้นจากพิคคของที่อยู่อาศัย ที่ตั้งของแฟลตมักใช้ถนนเป็นขอบเขตในการพิจารณาออกแบบ พื้นที่ตั้งกว้างพอที่จะใช้ประโยชน์และให้แสงสว่างเพียงพอ ความเป็นสัดส่วน ประโยชน์โดยทั่วไปที่มีต่อสังคมหรือการวางผัง คือ เป็นการประหยัดการใช้ที่ดิน เป็นการสงวนที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม เป็นการทำให้ชุมชน หรือเมืองมีความกระชับ และเป็นการประหยัดในการขนส่ง

พื้นที่เปิดโล่ง หมายถึง ภูมิสถาปัตยกรรมชาติ เช่น ท้องทุ่ง พื้นที่กร้าง และหุบเขาพื้นน้ำที่ว่างโล่งเป็นภูมิประเทศฉากหลังของสิ่งที่มีมนุษย์ทำขึ้น ดังนั้น จึงมีขอบเขตของพื้นที่โล่งตามธรรมชาติ ซึ่งอาจถือว่าเป็นพื้นที่ว่างชุมชนควรได้รับการออกแบบอย่างระมัดระวัง โดยคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

ความเชื่อมโยงและความสัมพันธ์กัน

สัดส่วนของมนุษย์และบรรยากาศทั่วไป

ส่วนปลีกย่อยเบ็ดเตล็ด และต้นไม้

2.11 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.11.1 มาตรฐานการออกแบบชุมชนเมืองจาก McKinney Regional Employment Center (REC)

กรณีศึกษาเกี่ยวกับการออกแบบชุมชนในคอลลิน-แมคคินนี่ เมืองเท็กซัส สหรัฐอเมริกา ซึ่งสามารถนำแนวทางการออกแบบมาปรับใช้กับพื้นที่ศึกษาได้ โดยเฉพาะการจัดกลุ่มกิจกรรม การเชื่อมต่อพื้นที่กิจกรรมและการจัดสรรใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ชุมชนละแวกบ้าน (Neighborhood)

โดยทั่วไปแล้วบ้านแต่ละหลังจะอาศัยพื้นฐานจากแบบแปลนของเพื่อนบ้านรอบข้าง เพียงแต่รูปแบบจะแตกต่างกันออกไปบ้างเล็กน้อย และจะมีสถานที่ที่เรียกว่า ศูนย์กลางชุมชน (เช่น โบสถ์ ห้องสมุด หอประชุม) พื้นที่กลางแจ้งและศูนย์กลางธุรกิจสำหรับประชาชนในละแวกนั้น ไว้ใช้สอย ความยาวรอบขอบเขตชุมชน โดยปกติแล้วควรมีพื้นที่ที่กว้างขวางและผู้คนไม่หนาแน่นจนเกินไปเมื่อเทียบกับความหนาแน่นของศูนย์กลางของชุมชน

สิ่งเชื่อมต่อต่างๆ

นิยาม : ทุกคนที่เดินทางด้วยรถยนต์ รถจักรยานยนต์ รถจักรยานหรือด้วยเท้า ควรได้รับความสะดวกในการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ภายในชุมชน

เนื้อหา/วัตถุประสงค์ : เพื่อให้ผู้คนที่อยู่อาศัยหรือทำงานในละแวกนั้น ได้อยู่อาศัยอย่างมีความสุขและสงบ โดยไม่มีความรู้สึกถูกรบกวนจากการก่อสร้างสิ่งต่างๆ ในบริเวณใกล้เคียง อย่างเช่นเมื่อมีการก่อสร้างและต้องใช้รถบรรทุกในการเคลื่อนย้ายวัสดุสิ่งของ จะมีการจัดทำทางและที่จอดรถเฉพาะให้รถบรรทุกหรือสิ่งอื่นๆ จะได้เข้าไปทำงานได้อย่างดีโดยไม่รบกวนผู้อื่น

มาตรฐานต่างๆ

1. การเชื่อมต่อและการเข้าถึง

a. ควรมีการออกแบบการสร้างถนนต่างๆ เพื่อให้บ้านทุกหลังได้รับความสะดวกสบายในการจราจรของรถยนต์และทางเท้าที่เชื่อมต่อกันที่คล่องตัว การเชื่อมต่อระหว่างกันจะบรรลุผล ได้ก็ต่อเมื่อ

- ควรมีทางเท้าที่เชื่อมต่อกัน โดยตลอดจากแต่ละบ้านหรือสถานที่ไปยังบาทวิถีหรือที่จอดรถข้างทาง

- ควรมีการเชื่อมต่อถนนทุกสายกับสถานที่หลักต่างๆ

- ควรอนุญาตให้ผู้ใช้จักรยานหรือเดินเท้าเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ด้วยถนนเส้นเล็กๆ ภายในชุมชนโดยไม่จำเป็นต้องเดินทางโดยใช้สายหลักทุกครั้ง

- ถนนทุกสายควรจะบรรจบกันในจุดที่สำคัญจุดหนึ่ง เช่น ศูนย์การค้า สวนสาธารณะ หรือสถานีขนส่ง

- ถนนทุกสายควรเชื่อมต่อกัน โดยไม่ควรมีทางตันโดยเด็ดขาด แต่หากจำเป็นต้องใช้

ทางด้านเนื่องจากพื้นที่หรือสิ่งแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย ก็ควรมีทางเชื่อมต่อทางด้านนั้นกับ ทางเท้า หรือทางที่ใช้จักรยานใช้เดินทางได้ไปยังถนนใกล้เคียง

- ร้านค้าต่างๆ หรือศูนย์กลางชุมชนควรมีที่สำหรับจอดรถ ทางเดินเท้าและถนนที่เชื่อมต่อจากชุมชน

- ถนนแต่ละสายภายในชุมชนไม่ควรมีความยาวเกิน 600 ฟุต (ประมาณ 180 เมตร)

- สำหรับถนนภายในชุมชนที่มีความยาวมากกว่า 500 ฟุต (ประมาณ 150 เมตร) ควรมีตรอกหรือถนนเล็กๆ ต่อกออกไปจนถึงถนนสายหลัก

- ความยาวรอบเขตพื้นที่นี้ควรจะไม่เกิน 1,800 ฟุต (ประมาณ 450 เมตร)

b. บ้านแต่ละหลังในเขตพื้นที่นี้ ควรมีถนนเชื่อมต่อออกไปยังศูนย์กลางของชุมชนอย่างสะดวก ส่วนพื้นที่ที่ยังไม่มีผู้อยู่อาศัยในบริเวณนั้น ควรมีการจัดการแบ่งพื้นที่สำหรับทำถนนหรือเส้นทางเพื่อเชื่อมต่อไปยังศูนย์กลางของชุมชนในอนาคตด้วย

2. การออกแบบถนน

a. ถนนทุกถนนควรมีบาทวิถีอย่างน้อยบนข้างใดข้างหนึ่งควรมีความกว้างอย่างน้อย 5 ฟุต (ประมาณ 1.5 เมตร) บนเขตที่อยู่อาศัย ซึ่งบาทวิธินี้ควรอยู่ห่างจากถนน 10-15 ฟุต (ประมาณ 3-4.5 เมตร)

b. ภาควรรจะมีเสาโทรศัพท์หรือสิ่งกีดขวางต่างๆ บนบาทวิถี

c. ควรมีปลูกต้นไม้ท้องถิ่นที่มีการเจริญเติบโตตามภูมิอากาศนั้นๆ บริเวณข้างถนน โดยให้อยู่ห่างจากถนน 5 ฟุต (ประมาณ 1.5 เมตร) เพื่อใช้เป็นที่บังแดดสำหรับผู้เดินเท้าบนบาทวิถี นอกจากนี้ควรมีทางเลือกอื่นให้ใช้ เช่น สะพานลอย

d. รัศมีของมุมถนนของทางข้ามที่สี่แยก

e. ควรใช้ถนนเส้นเล็กๆ ในการเข้าถึงบริการสาธารณะต่างๆ ได้ง่ายและสะดวกเช่น บริเวณที่จอดรถหรืออื่นๆ

การใช้ประโยชน์และจากการจัดสรร

เนื้อหา/วัตถุประสงค์ : ผู้คนในชุมชนจัดการแบ่งการใช้ประโยชน์ที่ดินพื้นที่และกิจกรรมต่างๆ รวมถึงการช้อปปิ้ง การงาน โรงเรียน นันทนาการ สิ่งสาธารณะและสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวกับบ้าน เพื่อให้ผู้คน ทุกเพศ ทุกวัย ได้ใช้ประโยชน์อย่างเท่าเทียมกันและอย่างสะดวก ไม่ว่าจะเป็นผู้ใช้รถยนต์ รถจักรยานหรือด้วยเท้า

มาตรฐาน

1. ในแต่ละมุมควรมีการจัดทำศูนย์กลางของชุมชน เช่น มีที่นั่งที่อยู่อาศัย ร้านค้าและสวนสาธารณะต่างๆ

2. นักลงทุนของชุมชนนี้ควรจัดแบ่งพื้นที่ไว้สำหรับใช้ในการทำธุรกิจเพื่อบริการชุมชน

3. ในแต่ละชุมชน โดยเฉพาะในศูนย์กลางของชุมชน ควรแบ่งการใช้ประโยชน์ใช้สอยอย่างคร่าวๆ บนพื้นฐานของจำนวนเนื้อที่เป็นเอเคอร์ ดังนี้

ที่สาธารณะ	5-15 %
ร้านค้าต่างๆ	2-10%
ที่อยู่อาศัย	75-93%

a. ที่สาธารณะนั้นรวมถึงสวนสาธารณะ พื้นที่กลางแจ้งต่างๆ โรงเรียน โบสถ์และสถานที่สาธารณะอื่นๆ

b. พื้นที่กลางแจ้งของแต่ละชุมชนควรมีอย่างน้อย 2 เอเคอร์ หรือ 5% ของขนาดรวมทั้งหมดของชุมชน (หรือมากกว่า)

c. พื้นที่ราบลุ่มสามารถทำการปรับปรุงได้

d. ธุรกิจเช่นการขายของ บริการระดับมืออาชีพ ร้านอาหาร ร้านค้า ออฟฟิศทั่วไป ในศูนย์การค้าที่มีเนื้อที่ 20,000 ฟุตหรือมากกว่านั้น ควรจะเป็นตัวหลักของการบริการชุมชน แต่ไม่ถึงกับใหญ่เหมือนร้านอาหารฟาสต์ฟู้ด

4. บ้านแต่ละหลังในพื้นที่เดียวกันควรมีรูปแบบที่แตกต่างกัน ในชุมชนของทางใต้ของเอฟ เอ็ม 720 และทางตะวันออกของโรว์เลต ครีค อย่างน้อยจะมี 5% ของบ้านทั้ง 8 ชนิดข้างล่างนี้

a. บ้านบนพื้นที่ขนาดใหญ่ (กว้างมากกว่า 70 ฟุต หรือประมาณ 21 เมตร)

b. บ้านบนพื้นที่ขนาดมาตรฐาน (กว้าง 50-70 ฟุต หรือประมาณ 15-21 เมตร)

c. บ้านเดี่ยว (กว้างน้อยกว่า 50 ฟุต หรือประมาณ 15 เมตร)

d. ทาวน์เฮาส์

e. บ้านที่เป็นทั้งที่อยู่อาศัยและที่ทำงาน

f. อพาร์ทเมนต์ที่มีร้านค้าอยู่ด้านล่าง

g. บ้านที่มี 2,3 หรือ 4 ห้องนอน

h. อพาร์ทเมนต์ที่มีหลายครอบครัวอาศัยอยู่

สำหรับชุมชนที่อยู่ทางเหนือของ ครอบครัวยของ เอ็ม 720 และทางตะวันออกของโรว์เลต ครีค สามารถเลือกรูปแบบของบ้านได้

5. ความหนาแน่นของที่อยู่อาศัยควรจะเป็นดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2.4 แสดงความหนาแน่นของที่อยู่อาศัย

	สำหรับชุมชนภายในเขตพื้นที่ 1,000 ฟุตของสวนสาธารณะ คอลลิน-แมคคินนี่	สำหรับชุมชนภายในเขตพื้นที่ 1,000 ฟุตของสวนสาธารณะ คอลลิน-แมคคินนี่
ความหนาแน่นต่ำสุดโดยเฉลี่ย	12 หลัง/เอเคอร์	4 หลัง/เอเคอร์
ความหนาแน่นสูงสุดโดยเฉลี่ย	ไม่จำกัด	18 หลัง/เอเคอร์

“ความหนาแน่นต่ำสุดโดยเฉลี่ย” คือ ตัวเลขของที่อยู่อาศัยจำนวนหลังต่อเอเคอร์โดยเฉลี่ย ต่อบางส่วนของเขตชุมชน (ไม่รวมสวนสาธารณะคอลลิิน-แมคคินนี) ขนาดของถนนส่วนบุคคล พื้นที่กลางแจ้งและสิ่งอื่นๆ ที่มีไว้ที่อยู่อาศัย

6. อพาร์ตเมนต์ควรมีทั้งห้องนอน ห้องนั่งเล่นหรือห้องอื่นๆ เหมือนกับเป็นบ้านหลังหนึ่ง ในนั้นทางเข้าออกควรแยกกันของแต่ละห้อง แต่ลักษณะของห้องแต่ละห้องและการออกแบบจะเหมือนกันทั้งหมด ถ้าหากอพาร์ตเมนต์อยู่ในอาคารเดียวกันกับศูนย์กลางชุมชน ก็ควรจัดให้อพาร์ตเมนต์อยู่ชั้นสองหรือชั้นที่สูงขึ้นไป เพื่อความคึกคักของอาคารนั้น

7. ควรจะสร้างร้านค้าหรือที่อยู่อาศัยแต่ละชนิด ให้อยู่ตรงข้ามกันและสิ่งก่อสร้างตรงข้ามควรจะเป็นชนิดเดียวกัน โดยมีถนนกั้นระหว่างกลาง

การออกแบบสถานที่

ส่วนหน้าของอาคารหรือทางเข้าบ้าน หน้าต่างควรจะอยู่ในแนวเดียวกันจรดจรดไม่ควรอยู่เลยแนวเขตมากกว่า 1/3 ของความห่างระหว่างถนน และเส้นแนวเขตหน้าบ้าน หรือแค่ 20% เท่านั้น ที่ผ่านเส้นแนวเขตหน้าบ้านได้ที่อยู่อาศัยจะมีเส้นแนวเขตหน้าบ้านเสมอ อนุญาตให้บางส่วน เช่น หน้าต่าง ระเบียง หรือสิ่งอื่นสร้างเกินออกมาได้บ้างที่จรดจรดต้องสามารถเข้าถึงได้จากส่วนหน้าของบ้านและควรสร้างถอยร่นไป ด้านหลัง 20 เมตร จากเส้นแนวเขตหน้าบ้าน เพื่อที่จรดจรดจะได้ไม่เผชิญหน้ากับถนน

(ที่มา:[http://www.mckinneytexas.org/develop/planning/information/pdf/Redline_1-8-01-](http://www.mckinneytexas.org/develop/planning/information/pdf/Redline_1-8-01-FINAL.PDF)

FINAL.PDF.)

สันติ พูลเกษร (2523 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมและสภาพแวดล้อมทางกายภาพ กรณีตัวอย่างอาคารที่พักอาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยที่ชุมชนบางแค เป็นการศึกษาสภาพความเป็นอยู่ของผู้มีรายได้น้อยและการจัดการทางสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย เพื่อหาแนวทางการออกแบบสภาพแวดล้อมกายภาพที่ดีมีมาตรฐานกว่าเดิม ผลการศึกษาต้องการให้เป็นแนวความคิดที่จะนำไปใช้ป้องกันหรือแก้ไขปัญหาคือเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ตลอดจนสภาพเสื่อมโทรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นพร้อมกับการอยู่ร่วมกันอย่างแออัดของผู้มีรายได้น้อย ที่แสดงความต้องการเนื้อที่ใช้อย่างจำกัดในอาคารที่พักอาศัย เพื่อให้ผู้มีความรับผิดชอบเรื่องนี้คำนึงและพิจารณาถึงความเหมาะสมในการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สำหรับที่พักอาศัยของผู้มีรายได้น้อยในปัจจุบัน

วันดี พงศ์ประดิษฐ์ และคณะ (2527 : บทคัดย่อ) ได้ทำการประเมินผลโครงการปรับปรุงชุมชนวัดลาดบัวขาว ในการประเมินครั้งนี้ได้ศึกษาปัญหาต่างๆ ในชุมชน ด้วยการสอบถามผู้อยู่อาศัยในชุมชนเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ในชุมชนนั้น พบว่า ปัญหาลำดับที่ 1 คือ การที่ถนนยังทำไม่เรียบร้อย ปัญหารองลงมา ได้แก่ การเป็นหนี้สิน ไฟทางเท้า การทิ้งขยะ น้ำประปา การทะเลาะวิวาทกัน

สุวิภา พงศ์สุประดิษฐ์ และคณะฯ (2527 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาแนวทางการออกแบบเคหะการในการแบ่งปันที่ดินเพื่อปรับปรุงแออัด : กรณีศึกษาชุมชนวัดพระยาไกร เป็นการศึกษาเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัด ในรูปแบบการประสานประโยชน์ระหว่างเจ้าของที่ดินและผู้อยู่อาศัยมาใช้ในการทำโครงการ ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาสภาพแวดล้อมทางกายภาพชุมชนมีส่วนการใช้เนื้อที่องค์ประชุมไม่เหมาะสม ระบบสาธารณูปโภคชุมชนได้แก่ทางเท้า ไฟฟ้า ประปา การระบายน้ำ การกำจัดขยะ และของเสียอยู่ในระดับที่ต่ำกว่ามาตรฐาน

2.12 สรุปแนวความคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี งานวิจัยและกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาและออกแบบพื้นที่ในอนาคต ซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้อาศัยทฤษฎีดังนี้

1.ทฤษฎีองค์ประกอบของชุมชน แบ่งเป็น

1. ด้านคุณภาพชีวิต
2. ด้านการบริการ
3. ด้านความสะดวกสบาย
4. ด้านสิ่งแวดล้อม
5. ด้านสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ

2.ทฤษฎีวิธีการปรับปรุงชุมชนแออัด สรุปและนำมาใช้ดังนี้

1.การประสานประโยชน์ทางที่ดิน (Land Sharing) เป็นการแบ่งปันที่ดินกันระหว่างเจ้าของที่ดินกับผู้อยู่อาศัย โดยการเคหะฯจะเข้าไปเป็นตัวกลางเจรจาต่อรองกับเจ้าของที่ดินให้แบ่งปันที่ดินบางส่วนของชุมชนขายให้กับผู้อยู่อาศัยในราคาถูกหรือให้เช่าระยะยาวเพื่อเจ้าของที่ดินจะได้ใช้ที่ดินส่วนที่ต้องการไปทำประโยชน์ได้

2.การรื้อและสร้างใหม่ในที่ดินเดิม (Reconstruction) เป็นการปรับปรุงสภาพชุมชนที่เสื่อมโทรมโดยการรื้อและพัฒนาที่อยู่อาศัยใหม่ขึ้นในพื้นที่เดิม

3.ทฤษฎีเกณฑ์มาตรฐานที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อย (กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น : 2549)

จากการศึกษาเอกสารสามารถรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาใช้ดังนี้ คือ

1 มาตรฐานเกี่ยวกับขนาดของชุมชน และสัดส่วนการใช้ที่ดิน สรุปใช้แนวทางที่ 1 คือ ส่วนของที่พักอาศัย 50 % ส่วนสัญจร 20% และส่วนอื่นๆ 30%

2.มาตรฐานองค์ประกอบภายในชุมชน

3.เกณฑ์ขนาดแปลงที่ดิน ระยะห่างระหว่างอาคาร แยกตามประเภทที่อยู่อาศัย (กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น : 2549)

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์และเป็นแนวทางสำหรับการออกแบบทางกายภาพชุมชน กรณีศึกษา “ชุมชนเก่ายอด” โดยผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากการสำรวจ การบันทึกภาพ การสัมภาษณ์ประชากรในชุมชน ผู้ที่เกี่ยวข้องตลอดจนการใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ดังนั้น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการวิจัย ดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 การสร้างเครื่องมือ

3.2.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร คือ ผู้อยู่อาศัยในบ้านพักอาศัย ชุมชนเก่ายอด ต.ปากน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ทั้งหมด 250 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ หัวหน้าผู้อยู่อาศัยในบ้านพักชุมชนเก่ายอด ต.ปากน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง จำนวน 70 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะดังนี้

1. แบบสำรวจ เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมทางกายภาพในชุมชนเก่ายอด จังหวัดระยอง
2. แบบสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์ผู้อยู่อาศัย และความต้องการของผู้อยู่อาศัย ในชุมชนเก่ายอด โดยสัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง ข้อมูลทั่วไป สภาพปัญหาทางด้านต่างๆ 6 ตอน ดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านคุณภาพชีวิต

ด้านที่ 2 ด้านการบริการ

ด้านที่ 3 ด้านด้านความสะดวกสบาย

ด้านที่ 4 ด้านสิ่งแวดล้อม

ด้านที่ 5 ด้านสาธารณูปโภค/สาธารณูปการ

แบบสัมภาษณ์มีทั้งหมด 70 ชุด ได้เป็นข้อมูลที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์จำนวน 70 ชุด แบบสัมภาษณ์จะแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ เลือกคำตอบที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว และสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ เกณฑ์ในการพิจารณา วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการออกแบบ มีดังนี้

1. เลือกตอบได้เพียงข้อเดียว ใช้เกณฑ์ความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ โดยข้อใดที่มีค่าร้อยละสูงสุด ถือเอาข้อนั้นเป็นข้อมูลเพื่อนำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการออกแบบ
2. เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ ใช้เกณฑ์ความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ โดยใช้เกณฑ์ร้อยละ 50 ขึ้นไป หรือข้อใดที่มีเกณฑ์ค่าเฉลี่ยไม่ถึงร้อยละ 50 ก็ใช้ข้อมูลที่มีค่าสูงสุด เพราะถือว่าข้อนั้นมีผู้ตอบมากที่สุด

3.2.1 การสร้างเครื่องมือ

3.2.1.1 กำหนดเครื่องมือที่ศึกษา สามารถจำแนกเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มดังนี้

1. แบบสำรวจ โดยตอบสนองวัตถุประสงค์ ดังนี้
 - 1) เพื่อศึกษา สถานที่ตั้ง สภาพแวดล้อมทางกายภาพของชุมชนเก่าชอด
 - 2) สภาพความเป็นอยู่ของชุมชนในปัจจุบัน
2. แบบสัมภาษณ์ โดยการตอบสนองวัตถุประสงค์ ดังนี้
 - 1) เพื่อศึกษาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในการอยู่อาศัยของชุมชนเก่าชอด
 - 2) เพื่อศึกษาความต้องการที่อยู่อาศัยของชุมชนเก่าชอด

3.2.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ จะสอดคล้องเนื้อหาในเครื่องมือทางด้านพฤติกรรม สภาพทางเศรษฐกิจ สภาพทางสิ่งแวดล้อม ด้านการบริการ ด้านทางสัญจร ลงไปในเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัย

3.2.1.3 นำเครื่องมือที่สร้างปรึกษากับอาจารย์ผู้ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์และนำไปตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.2.2 การตรวจสอบสภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพของแบบสำรวจและแบบสัมภาษณ์ ในด้านความตรงในเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน

1. ว่าที่ ร้อยตรี ประสาท ทรัพย์ประเสริฐ พัฒนาการอำเภอเมืองระยอง
กรมพัฒนาชุมชน

2. นาย ปฏิภาณ จุมผา

ผู้จัดการภาคตะวันออกเฉียง

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์กร
มหาชน)

3. นาย อำนาจ ทองเบ็ญญ์

รองผู้อำนวยการกลุ่มงานนโยบาย

สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชน
เมืองแห่งชาติ

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 ขอนหนังสืออนุญาตเก็บข้อมูลจากบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง เพื่อออกหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์ถึงประธานชุมชน เก้ายอด เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ จากผู้ที่เป็นหัวหน้าครอบครัวและอยู่อาศัยภายในชุมชนเป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.3.2 ผู้วิจัยนำเครื่องมือไปเก็บข้อมูลในชุมชนเก้ายอด ด้วยตัวเองทั้งแบบสำรวจและแบบสัมภาษณ์หัวหน้าครอบครัวแต่ละครอบครัวในชุมชน ถึงพฤติกรรม เศรษฐกิจ สังคมในชุมชน ใช้เวลาการสัมภาษณ์ 20 วัน

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลโดยรวบรวมจากการสังเกตและจากแบบสัมภาษณ์ จึงตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลเสร็จเรียบร้อยแล้ว จากนั้นจะนำคะแนนมารวบรวมในแต่ละตอน ตามเรื่องที่จะศึกษา แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติอัตราส่วนร้อยละ (Percentage) จำแนกตามตามความคิดเห็น โดยใช้เกณฑ์ร้อยละ 50 ขึ้นไปเป็นเกณฑ์นำมาใช้ออกแบบสภาพแวดล้อมชุมชน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อเสนอแนวทางในการออกแบบทางกายภาพ กรณีศึกษาชุมชนเก่ายอด ซึ่งเป็นกลุ่มของผู้พักอาศัยภายในชุมชนที่จะนำข้อมูลจากการตอบแบบสัมภาษณ์ ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย ทำการรวบรวมและนำมาวิเคราะห์ และสรุปหาแนวทางในการออกแบบชุมชนรวมถึงตอบสนองความต้องการและตอบสนองพฤติกรรมต่อในชีวิตประจำวันได้ โดยมีวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยคือ

1. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมปัจจุบันทางกายภาพ รวมถึงรูปแบบของกิจกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนเก่ายอด
2. เพื่อศึกษาปัญหาและสาเหตุเพื่อหารูปแบบในการออกแบบปรับปรุงชุมชนให้มีความน่าอยู่
3. ศึกษาวิเคราะห์ถึงบทบาท เอกลักษณะเฉพาะตัวของชุมชน เพื่อทราบถึงความต้องการที่อยู่อาศัยของชุมชน และรูปแบบที่เหมาะสมในการปรับปรุงพื้นที่
4. เพื่อเสนอแนะแนวทาง ในการออกแบบปรับปรุงลักษณะทางกายภาพพื้นที่ชุมชนเก่ายอด ให้มีการใช้พื้นที่อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด

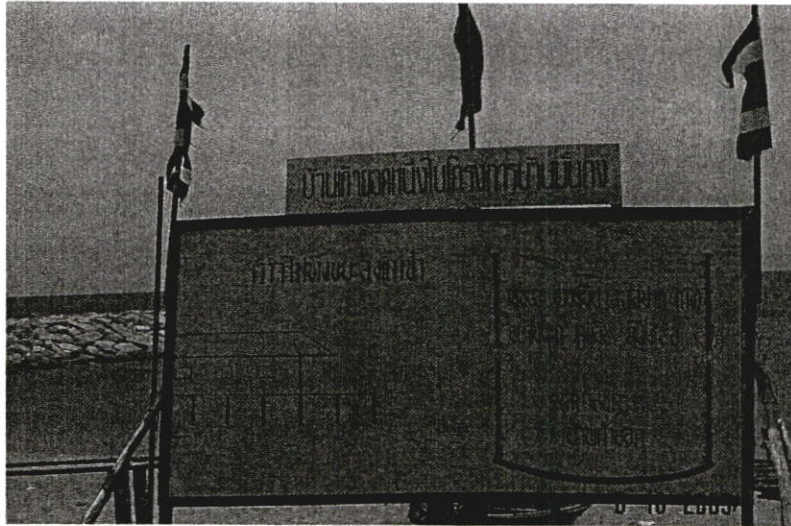
4.1 การวิเคราะห์แบบสำรวจ

4.1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกต

4.1.1.1 ศึกษาสถานที่ตั้งและสภาพแวดล้อมทางกายภาพของชุมชน

1. สถานที่ตั้งและสภาพแวดล้อมทางกายภาพ จากการสังเกตพบว่าด้านสถานที่ตั้งอยู่ในตำแหน่งที่มีการคมนาคมสะดวกเพราะมีถนนเลียบชายฝั่งแบบเดินรถ 2 ทางขนาด 2 ช่องจราจร ถนนสายนี้สามารถทะลุไปยังทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 (สุขุมวิท) ได้ ปัญหาคือสภาพแวดล้อมทางกายภาพในพื้นที่และรอบๆพื้นที่ขาดระเบียบมีการวางสิ่งของที่ใช้ในการประมงกระจัดกระจาย ด้านหน้า (ทิศใต้) ติดชายฝั่งทะเลอ่าวไทย มีเขื่อนหินถมป้องกันการกัดเซาะของชายฝั่ง ด้านหลัง (ทิศเหนือ) ติดกับปากแม่น้ำระยอง ลักษณะเป็นป่าชายเลนและยังมีการคมนาคมขนส่งทางเรืออยู่ ด้านซ้าย (ทิศตะวันออก) ติดกับโรงงานผลิตน้ำปาล์มกำแพงกันแนวเขตอย่างชัดเจน ด้านขวา (ทิศตะวันตก) พื้นที่ติดกับพื้นที่โล่งมีต้นไม้ขึ้นอยู่ประปรายเป็นพื้นที่ของเอกชน มีโรงแยกขยะ 1 โรงเป็นโครงการขายขยะให้ทางเทศบาลระยอง

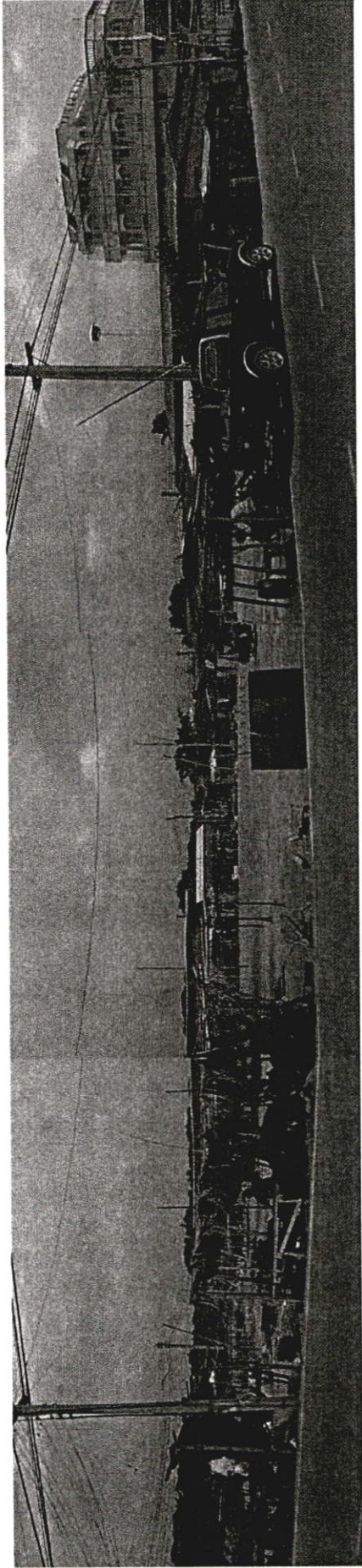
สรุป สถานที่ที่ตั้งและสภาพแวดล้อมทางกายภาพของชุมชนเก๋ายอดจากการสำรวจ พบว่า ยังขาดการจัดระเบียบแบบแผนเรื่องการใช้พื้นที่ ส่งผลต่อความเป็นอยู่ภายในชุมชน และเกิดปัญหาต่างๆตามมา



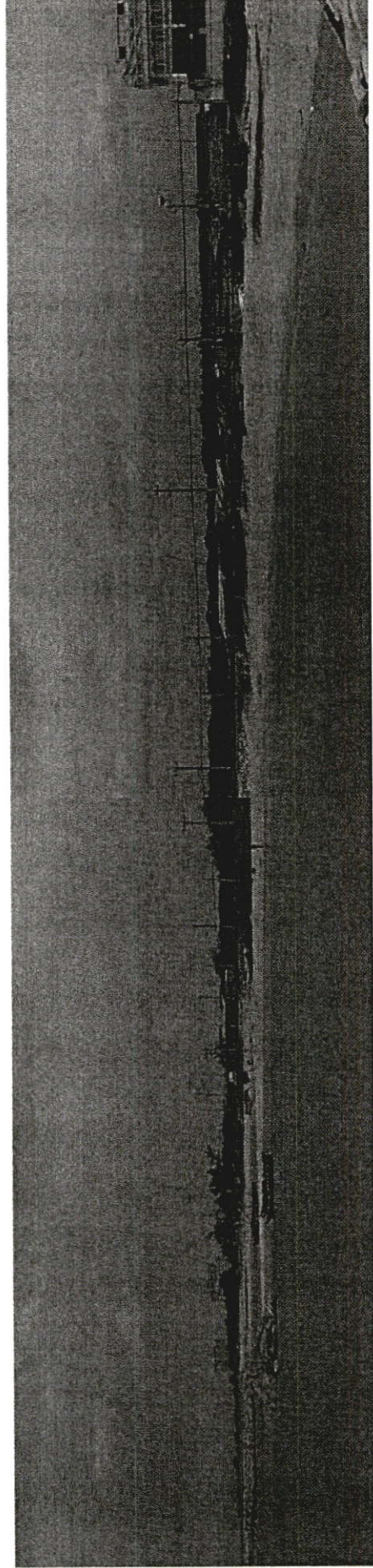
รูปที่ 4.1 แสดงป้ายชุมชน



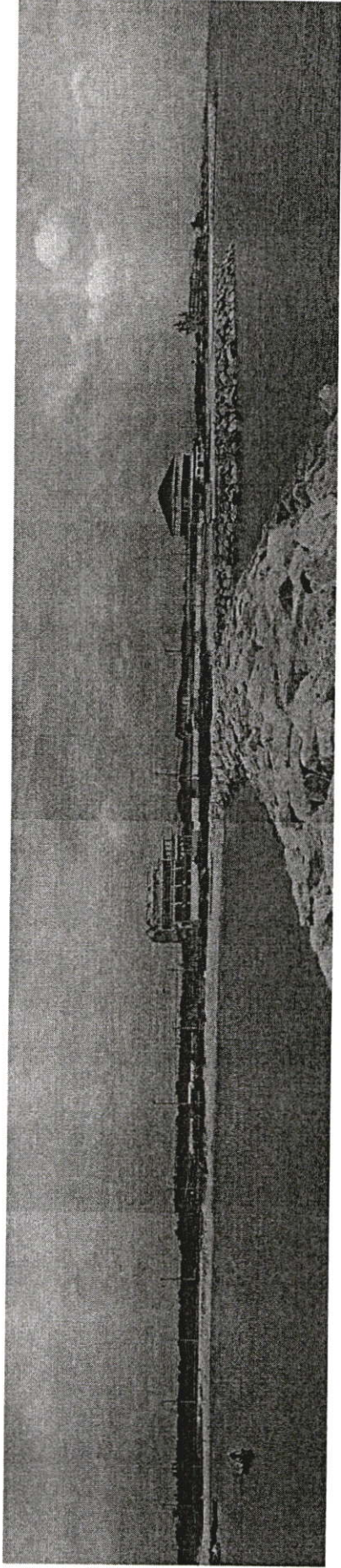
รูปที่ 4.2 แสดงบริเวณด้านหน้าชุมชน



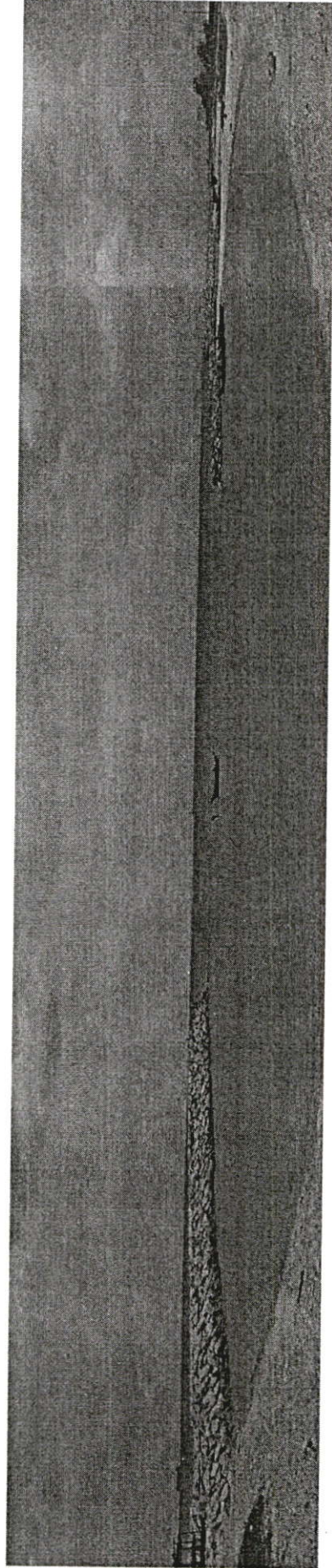
รูปที่ 4.3 แสดงด้านหน้า



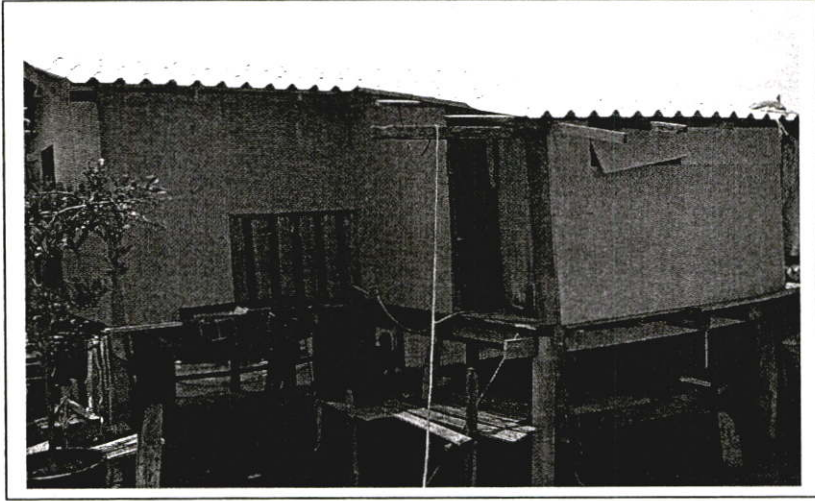
รูปที่ 4.4 แสดงป้ายชุมชน



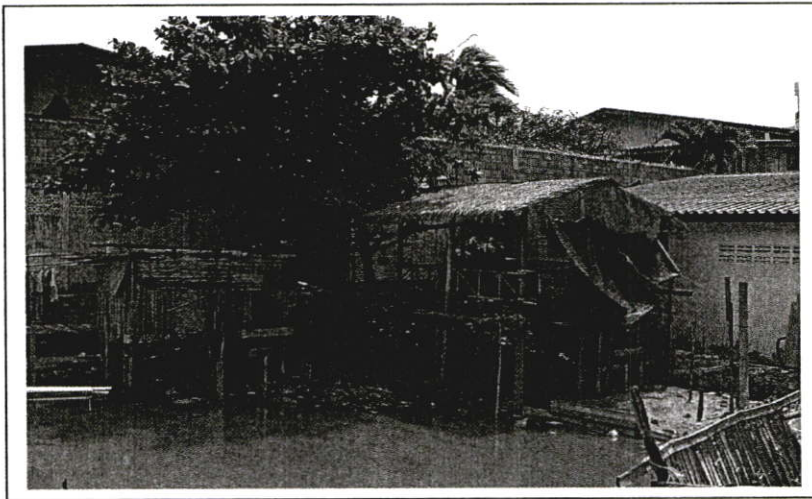
รูปที่ 4.5 แสดงรูปด้านหน้าชุมชนที่ติดกับทะเล



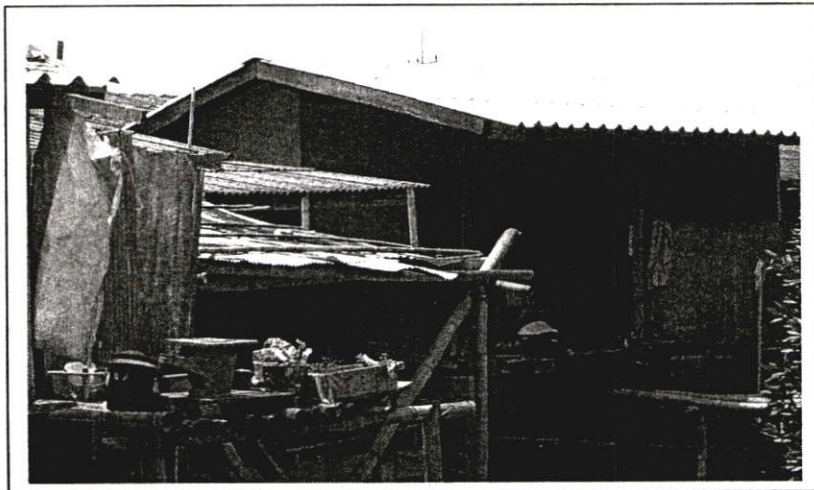
รูปที่ 4.6 แสดงรูปชายฝั่งทะเลหน้าชุมชน



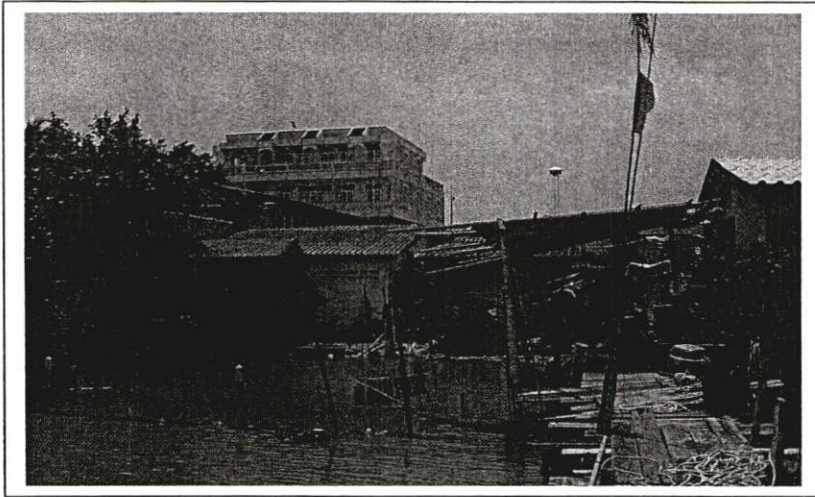
รูปที่ 4.7 แสดงวัสดุปลูกสร้างบ้านเรือน



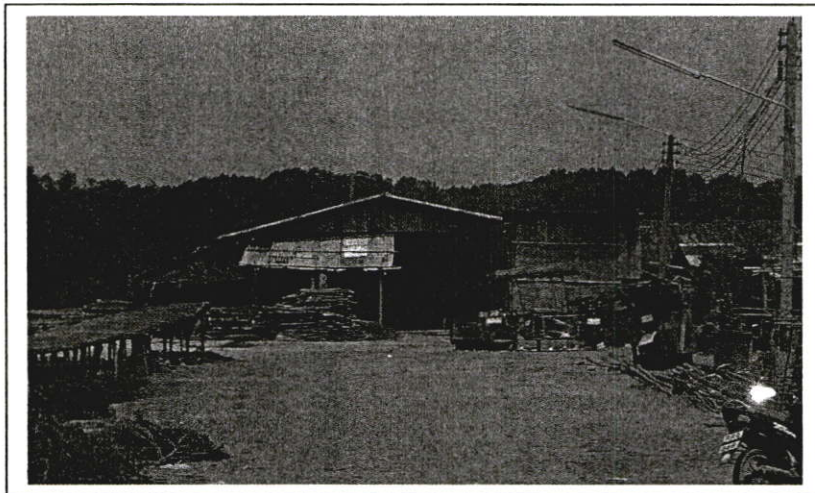
รูปที่ 4.8 แสดงสภาพบ้านเรือน



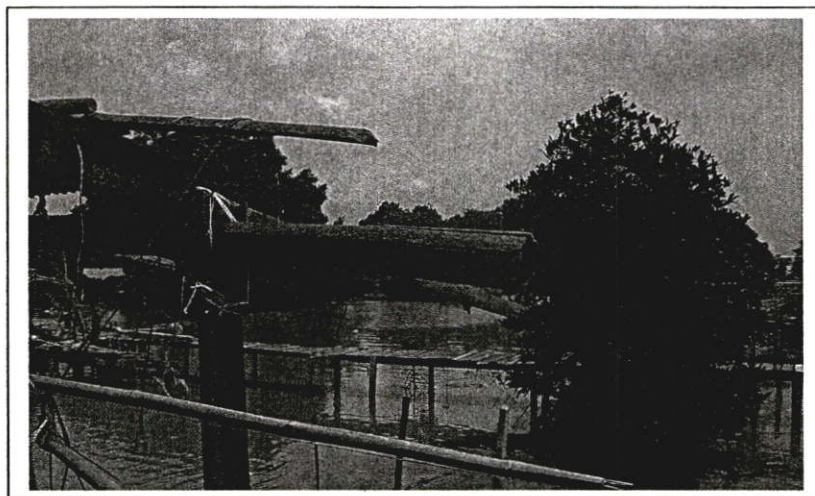
รูปที่ 4.9 แสดงรูปแบบบ้านเรือน



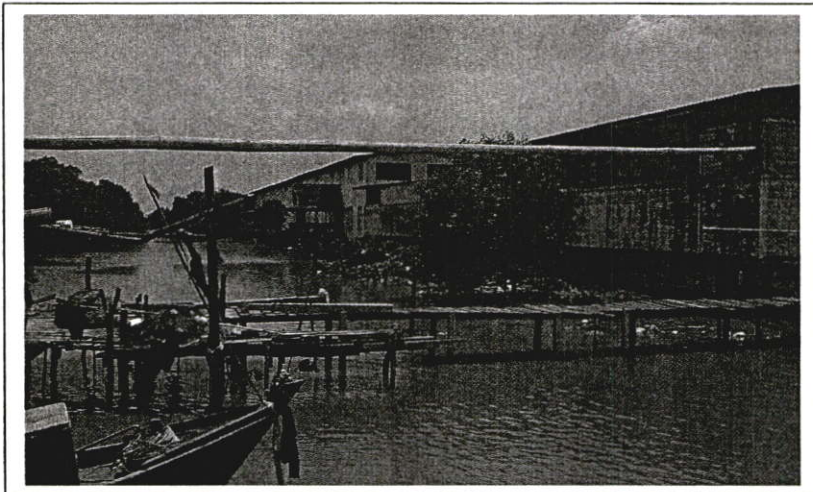
รูปที่ 4.10 แสดงบริเวณด้านท้ายชุมชน



รูปที่ 4.11 แสดงพื้นที่เอกชนบริเวณด้านหน้า



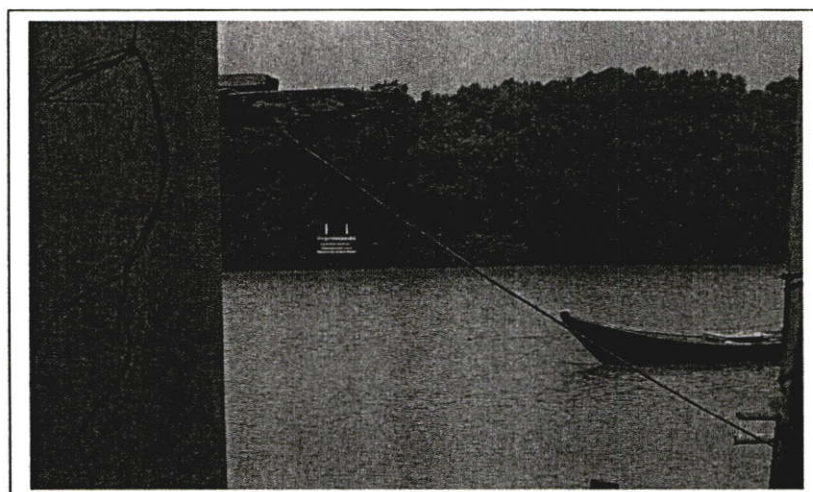
รูปที่ 4.12 แสดงทางสัญจรจากหน้าชุมชนไปท้ายชุมชน



รูปที่ 4.13 แสดงทางเดินหลักชุมชน



รูปที่ 4.14 แสดงสภาพทางเดินเป็นไม้ไม่ปลอดภัย



รูปที่ 4.15 แสดงพื้นที่ด้านหลังติดกับปากแม่น้ำระยอง

2. ศึกษารูปแบบทางสถาปัตยกรรมของชุมชนเก่าชอด จากการสำรวจพบว่า รูปแบบของชุมชนส่วนใหญ่เป็นบ้านพักอาศัยชั้นเดียว แบ่งออกเป็น 2 แบบใหญ่คือ บ้านที่เข้ามาอาศัยไม่นานผนังยิปซั่ม โครงสร้างเป็นไม้ รื้อถอนง่าย และบ้านที่อาศัยอยู่นานมีลักษณะเป็นบ้านไม้ผนังเป็นไม้แบบบังใบ หลังคาส่วนใหญ่เป็นจั่ว มีชานพักหน้าบ้านไว้นั่งคุย

สรุป รูปแบบทางสถาปัตยกรรมของชุมชน ไม่มีการกำหนดชัดเจนเพราะว่ามีผู้อาศัยทั้งเก่าและใหม่ปะปนกัน

3. ศึกษาสภาพความเป็นอยู่ของชุมชน พบว่าลักษณะความเป็นอยู่แบ่งเป็น 2 ส่วนใหญ่ๆ คือ ผู้อาศัยที่อยู่มานาน และผู้ที่เข้ามาอยู่ใหม่ มีข้อแตกต่างในเรื่องของความสัมพันธ์ เพราะผู้ที่อาศัยอยู่ก่อนจะมีลักษณะความสัมพันธ์แบบเครือญาติ มีสังคมใหญ่ ส่วนผู้ที่เข้ามาใหม่จะเป็นแบบต่างคนต่างอยู่ ความเป็นอยู่เสื่อมโทรม และในพื้นที่มีกลิ่นเหม็น แสงสว่างภายในบ้านไม่เพียงพอ การปลูกบ้านแบบชิดติดกันไม่สามารถขยายพื้นที่ได้ วัสดุที่ใช้ในการปลูกบ้านเรือนไม่ได้คุณภาพ ไม่มีอากาศถ่ายเท

สรุป สภาพความเป็นอยู่ของชุมชน จากการสำรวจ พบว่ายังขาดความน่าอยู่ภายในชุมชน ไม่มีการปรับปรุงและแก้ไข

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งข้อมูลออกเป็น 6 ส่วนตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 หาคำร้อยละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลข้อมูลทั่วไปของหัวหน้าครอบครัวและผู้อาศัยในชุมชน

ตอนที่ 2 หาคำร้อยละเอียดเกี่ยวกับปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนและความต้องการที่ผู้อาศัยในชุมชน (ด้านคุณภาพชีวิต)

ตอนที่ 3 หาคำร้อยละเอียดเกี่ยวกับปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนและความต้องการที่ผู้อาศัยในชุมชน (ด้านการบริการ)

ตอนที่ 4 หาคำร้อยละเอียดเกี่ยวกับปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนและความต้องการที่ผู้อาศัยในชุมชน (ด้านความสะดวกสบาย)

ตอนที่ 5 หาคำร้อยละเอียดเกี่ยวกับปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนและความต้องการที่ผู้อาศัยในชุมชน (ด้านสิ่งแวดล้อม)

ตอนที่ 6 หาคำร้อยละเอียดเกี่ยวกับปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนและความต้องการที่ผู้อาศัยในชุมชน (ด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ)

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัยเสนอในรูปแบบของตารางดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 หากำร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลข้อมูลทั่วไปของหัวหน้าครอบครัวและผู้อยู่อาศัยในชุมชน

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์อยู่อาศัยในชุมชนลักษณะ
ของชุมชน

ข้อมูลทั่วไป	n=70	
	จำนวน	ร้อยละ
1. หัวหน้าครอบครัว	70	100.00
1) ชาย	63	90
2) หญิง	7	10
2. สถานภาพการสมรส	70	100.00
1) สมรส	59	84.30
2) โสด	2	2.80
3) หย่าร้าง	9	12.90
3. การนับถือศาสนา	70	100.00
1) พุทธ	68	97.20
2) คริสต์	-	-
3) อิสลาม	2	2.80
4. จำนวนบุตร	70	100.00
1) 1 คน	4	5.74
2) 2 คน	16	22.86
3) 3 คน	42	60.00
4) มากกว่า 3 คน	8	11.40
5. ระดับการศึกษา	70	100.00
1) ไม่ได้เรียน	26	37.15
2) น้อยกว่าป.4	20	28.60
3) มัธยมต้น	9	12.86
4) มัธยมปลาย	3	4.29
5) ปวช./ปวส.	12	17.10
6)ปริญญาตรี	-	-
7) สูงกว่าปริญญาตรี	-	-

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	n=70	
	จำนวน	ร้อยละ
6. อาชีพ	70	100.00
1) รับจ้าง	18	25.70
2) ค้าขาย	7	10.00
3) การประมง	39	55.70
4) รัฐวิสาหกิจ	-	-
5) พนักงานบริษัท/ลูกจ้างเอกชน	3	4.30
6) อื่นๆ		
- ไม่ได้ทำงาน	3	4.30
7. งานพิเศษ	70	100.00
1) มี	22	31.40
2) ไม่มี	48	68.60
8. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	70	100.00
1) น้อยกว่า 4,000	28	40.00
2) 4,000-6,000	32	45.70
3) 6,000-8,000	10	14.30
4) 8,000-10,000	-	-
5) มากกว่า 10,000	-	-
9. การมีเงินสะสม	70	100.00
1) มี	38	54.30
2) ไม่มี	32	45.70
10. สถานภาพการครอบครองที่อยู่อาศัย	70	100.00
1) เจ้าของ	59	84.3
2) ผู้เช่า	11	15.70
11. ในกรณีที่เป็นห้องเช่า เสียค่าเช่าห้องต่อเดือน/เดือน	5	100.00
800 - 1,000 บาท	5	100.00
1,000 – 1,500 บาท	-	-
มากกว่า 2,000 บาท	-	-

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	n=70	
	จำนวน	ร้อยละ
12. ในกรณีเป็นบ้านเช่า เสียค่าเช่าบ้านต่อเดือน/ต่อเดือน	6	100.00
1,000 - 1,500 บาท	4	67.00
1,500 – 2,000 บาท	2	33.00
มากกว่า 2,000 บาท		
13. ปัญหาการไร้ที่อยู่อาศัยที่อาศัยในปัจจุบัน	70	100.00
1) เคย	46	65.70
2) ไม่เคย	24	34.30
14. สิ่งที่ต้องการเพื่อแสดงถึงความมั่นคงในที่อยู่อาศัย	70	100.00
1) โฉนด	63	90.00
2) สัญญาเช่าระยะยาวจากภาครัฐ	7	10.00
15. เคยปรับปรุงหรือซ่อมแซมที่อยู่อาศัย	70	100.00
1) เคย	14	20.00
2) ไม่เคย	56	80.00
16. ผู้อาศัยร่วมด้วยในครอบครัว	70	100.00
1) 1 ครอบครัว	14	20
2) 2 ครอบครัว	49	70
3) 3 ครอบครัว	5	7.20
4) มากกว่า 3 ครอบครัว	2	2.80
17. ภายในที่อยู่อาศัยของท่านมีสมาชิก n=250		
1) 1 คน	-	-
2) 2 คน	53	75.7
3) 3 คน	12	17.15
4) มากกว่า 3 คน	5	7.15
18. สมาชิกที่อยู่ในที่อยู่อาศัยของท่าน n=250		
1) ผู้สูงอายุ	6	8.57
2) ผู้ใหญ่	46	65.71
3) วัยรุ่น (13-19 ปี)	10	14.29
4) วัยเด็ก (น้อยกว่า 13 ปี)	8	11.43

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	n=70	
	จำนวน	ร้อยละ
19. ในที่อยู่อาศัยมีคนทำงานแล้วทั้งหมดกี่คน		
1) 1 คน	3	4.29
2) 2 คน	57	81.43
3) 3 คน	8	11.43
4) มากกว่า 4 คน	-	-
5) อื่นๆ ไม่ได้ทำงาน	2	2.85
20. รายได้เฉลี่ยทั้งต่อเดือนของครอบครัว	70	100.00
1) ต่ำกว่า 5,000	25	35.70
2) 5,000 – 8,000	32	45.70
3) 8,000 – 12,000	13	18.60
4) 12,000 ขึ้นไป	-	-

จากตารางที่ 4.1 พบว่าหัวหน้าครอบครัวผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ที่อยู่อาศัยในชุมชนเก้ายอดเป็นชาย 93 คิดเป็นร้อยละ 90.00 และเป็นหญิง 7 คนคิดเป็นร้อยละ 10.00 สถานภาพการสมรสส่วนใหญ่สมรส 59 คน คิดเป็นร้อยละ 84.30 มีการนับถือศาสนาพุทธส่วนใหญ่ 98 คน คิดเป็นร้อยละ 97.20

พบว่าครอบครัวผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ที่อยู่อาศัยในชุมชนเก้ายอดมีบุตร 3 คน ถึง 42 ครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 60.00 มีบุตร 2 คน 16 ครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 22.86 มีบุตรมากกว่า 3 คน 8 ครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 11.40 และมีบุตร 1 คน 4 ครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 5.74

ส่วนใหญ่ผู้ให้สัมภาษณ์ที่อาศัยอยู่ในชุมชนเก้ายอดไม่ได้รับการศึกษาถึง 26 คน คิดเป็นร้อยละ 37.15 รองลงมามีการศึกษาระดับน้อยกว่าชั้น ป.4 20 คนคิดเป็นร้อยละ 28.60 มีการศึกษาระดับ ปวส./ปวช. 12 คน คิดเป็นร้อยละ 17.10 ศึกษาในระดับมัธยมต้น 9 คน คิดเป็นร้อยละ 12.86 และศึกษาระดับมัธยมปลาย 3 คน คิดเป็นร้อยละ 4.29

พบว่าส่วนใหญ่ผู้ให้สัมภาษณ์มีอาชีพทำประมง 39 คน คิดเป็นร้อยละ 55.70 รองลงมาอาชีพรับจ้าง 18 คน คิดเป็นร้อยละ 25.70 อาชีพค้าขาย 7 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 อาชีพลูกจ้างเอกชน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 4.30 และไม่ได้ทำงาน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 4.30 มีงานทำพิเศษ 22 คน คิดเป็นร้อยละ 31.40 ไม่มีงานทำพิเศษ 48 คน คิดเป็นร้อยละ 68.60

รายได้เฉลี่ยส่วนใหญ่ของผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนน้อยกว่า 4,000 – 6,000 บาทจำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 45.70 รองลงมามีรายได้ไม่น้อยกว่า 4,000 บาทจำนวน 28 คนคิดเป็นร้อยละ 40.00 มี

รายได้ 6,000 – 8,000 บาท 10 คนคิดเป็นร้อยละ 14.30 และโดยส่วนใหญ่พบว่าไม่มีเงินสะสม 38 คนคิดเป็นร้อยละ 54.30 และไม่มีเงินสะสม 32 คน คิดเป็นร้อยละ 45.70

พบว่าสภาพการครอบครองที่อยู่อาศัยในชุมชนเป็นเจ้าของ 59 คนคิดเป็นร้อยละ 84.30 เป็นผู้เช่า 11 คนคิดเป็นร้อยละ 15.70 โดยแบ่งเป็นห้องเช่า 5 คนซึ่งเสียค่าเช่า เป็นเงิน 800 – 1,000 บาท และบ้านเช่าห้องเช่าเสียค่าเช่า 1,000 – 1,500 บาท 4 คนคิดเป็นร้อยละ 67.00 ราคา 1,500 - 2,000 บาท 2 คนคิดเป็นร้อยละ 33.00

พบว่าผู้อยู่อาศัยในชุมชนส่วนใหญ่เคยเจอปัญหาการไล่ที่ 46 ครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 65.70 และไม่เคย 24 ครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 34.30 และพบว่าสิ่งที่แสดงถึงความมั่นคงในที่อยู่อาศัยมากที่สุดคือ 63 คนคิดเป็น 90.00 คือการได้ครอบครองโฉนดและสัญญาเช่าระยะยาว 7 คนคิดเป็นร้อยละ 10.00

ส่วนใหญ่ผู้ให้สัมภาษณ์ที่อาศัยในชุมชนไม่เคยปรับปรุงหรือซ่อมแซมที่อยู่อาศัย 56 คนคิดเป็นร้อยละ 80.00 และเคย 14 คนคิดเป็นร้อยละ 14.00

พบว่าส่วนใหญ่ผู้อยู่อาศัยร่วม 2 ครอบครัวใน 1 ครั้วเรือนมีจำนวน 49 ครั้วเรือนคิดเป็นร้อยละ 70.00 ผู้อยู่อาศัยร่วม 1 ครอบครัวใน 1 ครั้วเรือนมีจำนวน 14 ครั้วเรือนคิดเป็นร้อยละ 20.00 ผู้อยู่อาศัยร่วม 3 ครอบครัวใน 1 ครั้วเรือนมีจำนวน 5 ครั้วเรือนคิดเป็นร้อยละ 7.20 และผู้อยู่อาศัยร่วมมากกว่า 3 ครอบครัวใน 1 ครั้วเรือนมีจำนวน 2 ครั้วเรือนคิดเป็นร้อยละ 2.80

พบว่าภายในที่อาศัยส่วนใหญ่มีสมาชิก 2 คนต่อครั้วเรือน 33 ครั้วเรือนคิดเป็นร้อยละ 75.70 สมาชิก 3 คนต่อครั้วเรือน 12 ครั้วเรือนคิดเป็นร้อยละ 17.75 สมาชิกมากกว่า 3 คนต่อครั้วเรือน 5 ครั้วเรือนคิดเป็นร้อยละ 7.15 สมาชิกที่อาศัยส่วนใหญ่เป็นผู้ใหญ่ 46 คนคิดเป็นร้อยละ 65.71 วัยรุ่น อายุ 13 – 19 ปี 10 คนคิดเป็นร้อยละ 14.29 วัยเด็ก อายุต่ำกว่า 13 ปี 8 คนคิดเป็นร้อยละ 11.43 และผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป 6 คนคิดเป็นร้อยละ 8.57

พบว่าในที่อยู่อาศัยมีคนทำงาน 2 คนใน 1 ครั้วเรือน 57 ครั้วเรือนคิดเป็นร้อยละ 81.43 มีคนทำงาน 3 คนใน 1 ครั้วเรือน 8 ครั้วเรือนคิดเป็นร้อยละ 11.43 มีคนทำงาน 1 คนใน 1 ครั้วเรือน 3 ครั้วเรือนคิดเป็นร้อยละ 4.29 และไม่มีคนทำงาน 2 ครั้วเรือนคิดเป็นร้อยละ 2.85

ส่วนใหญ่รายได้เฉลี่ยทั้งเดือนต่อครอบครัว 5,000 – 8,000 บาท 32 ครั้วเรือนคิดเป็นร้อยละ 45.70 ต่ำกว่า 5,000 บาท 25 ครั้วเรือนคิดเป็นร้อยละ 35.70 และ 8,000 – 12,000 บาท 13 ครั้วเรือนคิดเป็นร้อยละ 18.00

ตอนที่ 2 วิเคราะห์หาค่าร้อยละเกี่ยวกับปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนและความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชน (ด้านคุณภาพชีวิต) ประกอบด้วย ลักษณะของชุมชนสภาพการครอบครองของที่ดินและจำนวนผู้อยู่อาศัยในครอบครัว

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนร้อยละของปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนและความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชนลักษณะของชุมชน

ด้านคุณภาพชีวิต	n=70	
	จำนวน	ร้อยละ
1. ลักษณะชุมชนแก้ออด	70	100.00
แอด	68	97.2
ไม่แอด	2	2.80
1.1 การมีปัญหา	70	100.00
มี	59	84.30
ไม่มี	11	15.70
1.2 สาเหตุของปัญหา	59	100.00
การขาดแคลนที่อยู่อาศัย	10	16.95
ขนาดพื้นที่ชุมชนที่มีอยู่อย่างจำกัด	39	66.10
การไม่จัดระบบการใช้พื้นที่ในชุมชน	5	8.5
การใช้พื้นที่ในชุมชนอย่างไม่มีคุณค่า	5	8.5
1.3 ลักษณะชุมชนที่ดีตามความต้องการ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	172	100.00
มีการปรับปรุงคุณภาพของบ้านพักอาศัย	54	31.40
มีการจัดแหล่งเสื่อมโทรม	36	21.00
ใช้พื้นที่ชุมชนอย่างคุ้มค่า	30	17.40
มีการจัดระบบการใช้พื้นที่ในชุมชน	52	30.20

จากตารางที่ 4.2 พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ที่อาศัยในชุมชนแก้ออดจำนวน 68 คน เห็นว่าชุมชนมีลักษณะแอดคิดเป็นร้อยละ 97.20 ส่วนจำนวน 2 คนคิดเป็นร้อยละ 2.80 ไม่เห็นว่าเป็นแอด โดยส่วนใหญ่ 59 คนคิดเป็นร้อยละ 84.30 เห็นว่าชุมชนมีปัญหา ทั้งนี้สาเหตุของปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากพื้นที่ชุมชนมีจำกัดไม่สามารถขยายได้มีจำนวน 38 คนคิดเป็นร้อยละ 66.10 รองลงมาคือการขาดแคลนที่อยู่อาศัยจำนวน 10 คนคิดเป็นร้อยละ 16.95 ส่วนการไม่จัดระบบการใช้พื้นที่และการใช้พื้นที่ในชุมชนไม่คุ้มค่ามีจำนวนอย่างละ 5 คนเท่ากันคิดเป็นร้อยละ 8.50 ทำให้เกิดความต้องการให้มีการจัดลักษณะชุมชนที่ดีโดยใช้ระบบการจัดพื้นที่ในชุมชนจำนวน 54 คน

คิดเป็นร้อยละ 31.40 รองลงมาต้องการให้มีการขจัดแหล่งเสื่อมโทรมจำนวน 36 คนคิดเป็นร้อยละ 21.00 และการใช้พื้นที่อย่างคุ้มค่าจำนวน 30 คนคิดเป็นร้อยละ 17.40

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนร้อยละของปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนและความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชนสภาพการครอบครองที่ดิน

ด้านคุณภาพชีวิต	n=70	
	จำนวน	ร้อยละ
1. สภาพการครอบครองที่ดิน	70	100.00
เป็นเจ้าของที่ดิน	-	
บุกรุก	-	
เช่าที่เอกชน	6	8.50
เช่าที่รัฐ	40	57.20
อื่นๆ		
- เช่าอาศัย	24	34.30
1.1 การมีปัญหา	70	100.00
มี	64	91.50
ไม่มี	6	8.50
1.2 สาเหตุของปัญหา	64	100.00
รายได้น้อย	55	85.9
ไม่มีที่เป็นของตนเอง	6	9.38
ใกล้แหล่งทำมาหากิน	2	3.1
ต้องการลดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง	1	1.6
1.3 ความต้องการสภาพการครอบครองที่ดิน		
เป็นเจ้าของที่ดิน	70	100.00
เช่าที่เอกชน	49	-
เช่าที่วัด	-	-
เช่าที่รัฐบาล	21	30.00

จากตารางที่ 4.3 พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ที่อาศัยในชุมชนแก๊ยอดจำนวน 40 คน สภาพการครอบครองที่ดินโดยการเช่าที่ดินจากเช่าที่รัฐคิดเป็นร้อยละ 57.20 เช่าอาศัยจำนวน 24 คนคิดเป็นร้อยละ 34.30 และเช่าพื้นที่เอกชนจำนวน 6 คนคิดเป็นร้อยละ 8.50 โดยส่วนใหญ่ 64 คนคิดเป็นร้อยละ 91.50 เห็นว่าชุมชนมีปัญหาเรื่องการครอบครองที่ดิน โดยสาเหตุของปัญหาอันดับแรกได้แก่ ปัญหาจากรายได้น้อยคิดเป็นร้อยละ 65.10 รองลงมาไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง

ร้อยละ 9.38 ไกลแหล่งทำมาหากินร้อยละ 3.10 และต้องการลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางคิดเป็นร้อยละ 1.60 ทำให้เกิดความต้องการสภาพการครอบครองที่ดิน แบ่งเป็นต้องการเป็นเจ้าของที่ดินจำนวน 49 คนคิดเป็นร้อยละ 70.00 และเช่าที่รัฐบาลจำนวน 21 คนคิดเป็นร้อยละ 30.00

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนร้อยละของปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนและความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชนลักษณะที่อยู่อาศัย

ด้านคุณภาพชีวิต	n=70	
	จำนวน	ร้อยละ
1. ลักษณะที่อยู่อาศัย	70	100.00
ห้องเช่า	9	12.95
บ้านเดี่ยว	-	-
ห้องเดี่ยว	7	10
ห้องรวม	9	12.85
บ้านชั้นเดียว	33	47.20
บ้าน 2 ชั้น	12	17.10
1.1 การมีปัญหา (ข้ามไปตอบข้อ 1.3)	70	100.00
มี	58	82.85
ไม่มี	12	17.15
1.2 สาเหตุของปัญหา	58	100.00
รายได้น้อย	50	86.20
ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง	6	10.35
พื้นที่ชุมชนมีจำกัด	2	3.45
1.3 ความต้องการของท่านกับลักษณะที่อยู่อาศัย	70	100.00
บ้านชั้นเดียว	15	21.50
บ้าน 2 ชั้น	31	44.30
อาคารพาณิชย์	24	34.20

จากตารางที่ 4.4 พบว่าลักษณะที่อยู่อาศัยของคนในชุมชนแยกออกเป็นลักษณะบ้านชั้นเดียวจำนวน 33 ครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 47.20 รองลงมาคือบ้าน 2 ชั้นจำนวน 12 ครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 17.10 ห้องเช่าและห้องรวมจำนวน 9 ครอบครัวเท่ากันคิดเป็นร้อยละ 12.95 และห้องเดี่ยวจำนวน 7 ครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 10.00 พบว่าส่วนใหญ่มีปัญหาถึงร้อยละ 82.85 โดยสาเหตุของปัญหาเกิดจากการรายได้น้อย 50 ครอบครัว รองลงมาสาเหตุเกิดจากการไม่มีที่ดินเป็นของตนเองจำนวน 6 ครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 10.35 และพื้นที่ชุมชนมีจำกัดจำนวน 2 ครอบครัวคิดเป็น

ร้อยละ 3.45 ทำให้เกิดความต้องการกับลักษณะที่อยู่อาศัยแบ่งเป็นต้องการบ้าน 2 ชั้นจำนวน 31 ครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 44.30 รองลงมาเป็นอาคารพาณิชย์ 24 ครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 34.20 และบ้านชั้นเดียว 15 ครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 21.50

ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนร้อยละของปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนและความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชนความเหมาะสมของที่อยู่ปัจจุบันกับจำนวนคนในครอบครัว

ด้านคุณภาพชีวิต	n=70	
	จำนวน	ร้อยละ
1. ความเหมาะสมของที่อยู่ปัจจุบันกับจำนวนคนในครอบครัว	70	100.00
เหมาะสม	19	27.15
ไม่เหมาะสม	51	72.85
1.1 การมีปัญหา	70	100.00
มี	61	87.15
ไม่มี	7	12.85
1.2 สาเหตุของปัญหา	61	100.00
รายได้น้อย	12	28.40
พื้นที่ชุมชนมีจำกัด	45	56.75
ขาดการวางแผนครอบครัว	4	10.8
1.3 ความต้องการของขนาดที่อยู่อาศัยกับจำนวนคนในครอบครัว	148	100.00
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
การช่วยเหลือของภาครัฐ	53	35.80
การช่วยเหลือของภาคเอกชน	19	12.84
การจัดที่อยู่อาศัยให้เหมาะกับจำนวนสมาชิกในครอบครัว	64	43.2
การวางแผนครอบครัว	12	8.16

จากตารางที่ 4.5 พบว่าความเหมาะสมของที่อยู่ปัจจุบันกับจำนวนคนในครอบครัว โดยส่วนใหญ่เห็นว่าไม่เหมาะสม 51 ครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 72.85 เห็นว่าเหมาะสม 19 ครอบครัวคิดเป็นจำนวน 27.15 และมีปัญหาจำนวน 61 ครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 87.15 และไม่มีปัญหา 7 ครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 12.85 โดยสาเหตุของปัญหาเกิดจากพื้นที่ชุมชนมีจำกัดจำนวน 45 ครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 73.77 รองลงมาสาเหตุเกิดจากรายได้น้อยจำนวน 12 ครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 19.67 และการขาดการวางแผนครอบครัว 4 ครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 15.41

ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนร้อยละของปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนและความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชนปัญหาในชุมชน

ด้านคุณภาพชีวิต	n=70	
	จำนวน	ร้อยละ
1. ปัญหาในชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	90	100.00
อาชญากรรม	10	11.10
ยาเสพติด	49	54.4
การพนัน	31	34.5
1.1 มีปัญหาหรือไม่	70	100.00
มี	59	84.30
ไม่มี	11	15.70
1.2. สาเหตุของปัญหา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	128	100.00
การขาดความรู้ความเข้าใจ	31	24.2
การไม่มีงานทำ	14	11.00
พฤติกรรมในชุมชน	26	20.30
การขาดความอบอุ่นในครอบครัว	29	22.65
ไม่มีการรณรงค์ในชุมชน	28	21.85
1.3 ความต้องการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาในชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	246	100.00
ต้องการให้ตำรวจดูแลกดขัน	44	17.9
การเปลี่ยนแปลงทัศนคติคนในชุมชน	29	11.79
การให้ความรู้แก่คนในชุมชน	63	25.60
การทำให้ชุมชนเข้มแข็ง	59	23.98
การร่วมมือดูแลกันเอง	51	20.73

จากตารางที่ 4.6 พบว่าปัญหาที่เกิดในชุมชนแยกออกเกิดจากการพนันจำนวน 23 ครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 24.21 ปัญหายาเสพติดจำนวน 10 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 10.52 ปัญหาอาชญากรรมจำนวน 5 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 5.27 พบว่าส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาจำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 โดยสาเหตุของปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจจำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 24.20 รองลงมาคือการขาดความอบอุ่นในครอบครัวจำนวน 29 คนคิดเป็นร้อยละ 22.65 ไม่มีการรณรงค์ในชุมชนจำนวน 28 คนคิดเป็นร้อยละ 21.85 พฤติกรรมในชุมชนจำนวน 26 คนคิดเป็นร้อยละ 20.30 และไม่มีงานทำจำนวน 14 คนคิดเป็นร้อยละ 11.00 ทำให้เกิดความต้องการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาโดยการให้ความรู้แก่คนในชุมชนจำนวน 63 คิดเป็นร้อยละ

25.60 รองลงมาคือทำให้ชุมชนเข้มแข็งจำนวน 59 คนคิดเป็นร้อยละ 23.98 การร่วมมือดูแลกันเองจำนวน 51 คนคิดเป็นร้อยละ 20.73 ให้ตำรวจดูแลกวาดขันจำนวน 44 คนคิดเป็นร้อยละ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติคนในชุมชนจำนวน 29 คนคิดเป็นร้อยละ 11.79

ตอนที่ 3 วิเคราะห์หาค่าร้อยละเกี่ยวกับปัญหาและสาเหตุของปัญหาในการอยู่อาศัยในชุมชนและความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชน (ด้านการบริการ) ประกอบด้วย การบริการขั้นพื้นฐาน สหกรณ์ ส่วนบริการสาธารณะ

ตารางที่ 4.7 แสดงจำนวนร้อยละของปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนและความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชนมีการบริการขั้นพื้นฐาน

ด้านการบริการ	n=70	
	จำนวน	ร้อยละ
1. มีการบริการขั้นพื้นฐานใดบ้างในชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	70	100.00
สหกรณ์ออมทรัพย์	-	-
สถานดูแลเด็กเล็ก	-	-
สถานฝึกอบรมอาชีพ	-	-
ร้านค้าต่างๆ	70	100.00
อื่นๆ	-	-
1.1 การมีปัญหา	70	100.00
มี	65	92.85
ไม่มี (ข้ามไปตอบข้อ 1.3)	5	7.15
1.2 สาเหตุของปัญหา	65	100.00
พื้นที่ชุมชนมีจำกัด	15	18.91
การไม่จัดระบบชุมชน	2	26.59
บ้านเรือนแออัด	28	30.63
หน่วยงานภาครัฐไม่ช่วยเหลือ	20	23.81
คนในชุมชนไม่ให้ความสำคัญ	-	-

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ด้านการบริการ	n=70	
	จำนวน	ร้อยละ
1.3 ความต้องการเกี่ยวกับการบริการขั้นพื้นฐานของชุมชน (ตอบ ได้มากกว่า 1 ข้อ)	263	100.00
ให้หน่วยงานรัฐช่วยเหลือ	62	23.57
มีการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้	51	19.40
สถานฝึกอบรบอาชีพ	24	9.12
การช่วยเหลือจากภาคเอกชน	4	1.52
ศูนย์พิธีกรรมทางศาสนา	-	-
อื่นๆ		
- สหกรณ์ชุมชน	52	19.78
- ศูนย์เด็กเล็ก	45	17.11
ศูนย์บริการสาธารณสุข	25	9.50

จากตารางที่ 4.7 พบผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่าการบริการขั้นพื้นฐานในชุมชนนั้นมีเพียงร้านค้าที่ชาวบ้านสร้างขึ้นเพื่อประกอบอาชีพแต่ในส่วนการบริการต่างๆเช่น สหกรณ์ออมทรัพย์ สถานเลี้ยงดูเด็กเล็ก สถานฝึกอบรบ ไม่มีและพบว่ามีปัญหาในการจัดการบริการขั้นพื้นฐานถึงร้อยละ 92.85 โดยสาเหตุของปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากบ้านเรือนแออัดจำนวน 28 คนคิดเป็นร้อยละ 43.00 รองลงมาเกิดจากหน่วยงานรัฐไม่ช่วยเหลือจำนวน 20 คนคิดเป็นร้อยละ 30.80 โดยมีเรื่องของพื้นที่ชุมชนมีจำกัดจำนวน 15 คนคิดเป็นร้อยละ 23.10 และการไม่จัดระเบียบชุมชนจำนวน 2 คนคิดเป็นร้อยละ 3.10 ทำให้เกิดความต้องการเกี่ยวกับการบริการขั้นพื้นฐานโดยส่วนใหญ่ทางชุมชนต้องการให้ทางหน่วยงานของรัฐเข้ามาช่วยเหลือจำนวน 62 คนคิดเป็นร้อยละ 23.57 รองลงมาคือการก่อตั้งสหกรณ์ชุมชนจำนวน 52 คนคิดเป็นร้อยละ 19.78 มีการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้จำนวน 51 คนคิดเป็นร้อยละ 19.40 ต้องการให้มีส่วนบริการสาธารณสุขจำนวน 25 คนคิดเป็นร้อยละ 9.50 มีการฝึกอบรบอาชีพ 24 คนคิดเป็นร้อยละ 9.12 และต้องการความช่วยเหลือจากภาคเอกชนจำนวน 4 คนคิดเป็นร้อยละ 1.52

ตอนที่ 4 วิเคราะห์หาค่าร้อยละเกี่ยวกับปัญหาและสาเหตุของปัญหาในการอยู่อาศัยในชุมชนและความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชน (ด้านความสะดวกสบาย) ประกอบด้วย ลักษณะการเข้าถึงทางเข้าออกชุมชน การสัญจรในชุมชน

ตารางที่ 4.8 แสดงจำนวนร้อยละของปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนและความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชนลักษณะการเข้าถึงชุมชน

ด้านความสะดวกสบาย	n=70	
	จำนวน	ร้อยละ
1.ลักษณะการเข้าถึงชุมชน	70	100.00
มีทางเดียว	62	88.57
มีหลายทาง	3	4.28
ทางจำยอม	5	7.15
1.1 ปัญหา	70	100.00
มี	70	100.00
ไม่มี	-	-
1.2 สาเหตุของปัญหา	70	100.00
ชุมชนมีพื้นที่ติดต่อทางเดียว	57	81.44
ชุมชนมีพื้นที่ติดต่อกับพื้นที่เอกชน	3	4.28
พื้นที่ชุมชนติดลำคลอง	10	14.28
1.3 ความต้องการเกี่ยวกับลักษณะการเข้าถึงชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	92	100.00
ต้องการรถยนต์เข้าถึง	5	5.45
ต้องการรถมอเตอร์ไซค์เข้าถึง	13	14.13
ต้องการทางเดินสะดวก	58	63.04
อื่นๆ		
- มีที่จอดรถจักรยาน	6	6.52
- มีที่จอดรถมอเตอร์ไซค์	10	10.86

จากตารางที่ 4.8 พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่าลักษณะการเข้าถึงชุมชนมีทางเข้าออกเพียงทางเดียวจำนวน 62 คนคิดเป็นร้อยละ 88.57 รองลงมาเป็นทางจำยอมจำนวน 5 คนคิดเป็นร้อยละ 7.15 และมีหลายทางจำนวน 3 คนคิดเป็นร้อยละ 4.28 ซึ่งพบว่ามีปัญหาทั้งหมดจำนวน 70 คน สาเหตุของปัญหาเกิดจากชุมชนมีพื้นที่ติดต่อทางเดียวจำนวน 57 คนคิดเป็นร้อยละ 81.44 รองลงมาเป็นมีพื้นที่ติดต่อกับลำคลองจำนวน 10 คนคิดเป็นร้อยละ 14.28 และชุมชนมี

พื้นที่ติดต่อกับพื้นที่เอกชนจำนวน 3 คนคิดเป็นร้อยละ 4.28 ทำให้เกิดความต้องการเกี่ยวกับการเข้าถึงชุมชนโดยส่วนใหญ่ต้องการทางเดินสะดวกจำนวน 58 คนคิดเป็นร้อยละ 63.04 รองลงมาต้องการให้รถมอเตอร์ไซค์เข้าถึงจำนวน 13 คนคิดเป็นร้อยละ 14.13 มีที่จอดรถมอเตอร์ไซค์จำนวน 10 คนคิดเป็นร้อยละ 10.86 มีที่จอดรถจักรยานจำนวน 6 คนคิดเป็นร้อยละ 6.52 และต้องการรถยนต์เข้าถึงจำนวน 5 คนคิดเป็นร้อยละ 5.45

ตารางที่ 4.9 แสดงจำนวนร้อยละของปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนและความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชนลักษณะทางเข้า-ออกชุมชน

ด้านความสะดวกสบาย	n=70	
	จำนวน	ร้อยละ
1. ลักษณะทางเข้า-ออกชุมชน	70	100.00
สะดวก	5	7.15
ไม่สะดวก	65	92.85
1.1 มีปัญหา	70	100.00
มี	67	95.72
ไม่มี	3	4.28
1.2 ถ้ามีปัญหาสาเหตุเกิดจากอะไร	67	100.00
ทางเข้า-ออกแคบ	50	74.60
ทางเข้า-ออกไม่เพียงพอต่อจำนวนคน	10	14.90
การวางสิ่งของขวางทางเข้า-ออกชุมชน	5	7.50
พื้นที่ชุมชนมีพื้นที่ติดกับพื้นที่เอกชน	2	3.0
1.3 ความต้องการของท่านเกี่ยวกับทางเข้า-ออกชุมชน	101	100.00
ให้ขยายทางเข้า-ออกชุมชน	55	49.10
มีการจัดระเบียบชุมชน	19	16.96
เพิ่มจำนวนเส้นทางเข้า-ออกให้เพียงพอ	23	20.53
อื่นๆ		
- ป้ายบอกทาง	4	3.57
- ทางเดินเท้า	11	9.84

จากตารางที่ 4.9 พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่าลักษณะทางเข้า – ออกชุมชนไม่มีความสะดวกร้อยละ 92.85 และมีปัญหาจำนวน 67 คนคิดเป็นร้อยละ 95.72 ไม่มีปัญหาจำนวน 3 คนคิดเป็นร้อยละ 4.28 โดยสาเหตุของปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากทางเข้า – ออกคับแคบจำนวน 50 คนคิดเป็นร้อยละ 74.60 รองลงมาคือทางเข้า – ออกไม่เพียงพอต่อจำนวนคนจำนวน 10 คนคิดเป็น

ร้อยละ 14.90 การวางสิ่งของขวางทางเข้า – ออกชุมชนจำนวน 5 คนคิดเป็นร้อยละ 7.50 และชุมชนมีพื้นที่ติดต่อกับพื้นที่เอกชนจำนวน 2 คนคิดเป็นร้อยละ 3.00 ทำให้เกิดความจำเป็นต้องปรับปรุงเกี่ยวกับทางเข้า – ออกชุมชนโดยส่วนใหญ่ต้องการให้ขยายทางเข้า – ออกชุมชนจำนวน 55 คนคิดเป็นร้อยละ 49.10 รองลงมาต้องการให้เพิ่มจำนวนเส้นทางเข้า – ออกให้เพียงพอจำนวน 23 คนคิดเป็นร้อยละ 20.53 มีการจัดระเบียบชุมชนจำนวน 19 คนคิดเป็นร้อยละ 16.96 มีทางเดินเท้าจำนวน 11 คนคิดเป็นร้อยละ 9.84 และต้องการป้ายบอกทางจำนวน 4 คนคิดเป็นร้อยละ 3.57

ตารางที่ 4.10 แสดงจำนวนร้อยละของปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนและความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชนสภาพทางเดินของชุมชน

ด้านความสะดวกสบาย	n=70	
	จำนวน	ร้อยละ
1. สภาพทางเดินในชุมชน	70	100.00
ทางเดินไม้	11	15.70
ทางเดินเป็นดิน	59	84.30
ทางเดินคอนกรีต	-	-
ทางเดินเป็นถนนแอสฟัลต์	-	-
1.1 การมีปัญหา	70	100.00
มี	64	91.43
ไม่มี	6	8.57
1.2 สาเหตุของปัญหา	64	100.00
คนในชุมชนไม่ร่วมการพัฒนา	12	18.75
ไม่มีงบประมาณในการพัฒนา	21	32.81
หน่วยงานรัฐไม่ช่วยเหลือ	25	39.00
ติดปัญหาเรื่องการครอบครองที่ดิน	6	9.44
1.3 ความต้องการของท่านเกี่ยวกับสภาพทางเดินในชุมชน	70	100.00
ต้องการทางเดินเท้าคอนกรีต	40	57.14
ต้องการทางเดินถนนแอสฟัลต์	11	15.71
อื่นๆ		
- ป้ายบอกทาง	9	12.85
- ไฟส่องสว่าง	10	14.30

จากตารางที่ 4.10 พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่าสภาพทางเดินในชุมชนเป็นทางเดินดินจำนวน 59 คนคิดเป็นร้อยละ 84.30 และทางเดินไม้จำนวน 11 คนคิดเป็นร้อยละ 15.70

และพบว่ามีปัญหาจำนวน 64 คนคิดเป็นร้อยละ 91.43 ไม่มีปัญหาจำนวน 6 คนคิดเป็นร้อยละ 8.57 สาเหตุของปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากหน่วยงานรัฐไม่ช่วยเหลือจำนวน 25 คนคิดเป็นร้อยละ 39.0 รองลงมาคือไม่มีงบประมาณในการพัฒนาจำนวน 21 คนคิดเป็นร้อยละ 32.81 คนในชุมชนไม่ร่วมการพัฒนาจำนวน 12 คนคิดเป็นร้อยละ 18.75 และติดเรื่องการครอบครองที่ดินจำนวน 6 คนคิดเป็นร้อยละ 9.44 ทำให้เกิดความต้องการเกี่ยวกับการปรับปรุงสภาพทางเดินในชุมชนโดยส่วนใหญ่ต้องการทางเดินเท้าคอนกรีตจำนวน 40 คนคิดเป็นร้อยละ 57.14 รองลงมาคือต้องการทางเดินแอสฟัลต์จำนวน 11 คนคิดเป็นร้อยละ 15.71 มีไฟส่องสว่างจำนวน 10 คนคิดเป็นร้อยละ 14.30 และป้ายบอกทางจำนวน 9 คนคิดเป็นร้อยละ 12.85

ตารางที่ 4.11 แสดงจำนวนร้อยละของปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนและความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชนการสัญจรในชุมชน

ด้านความสะดวกสบาย	n=70	
	จำนวน	ร้อยละ
1. การสัญจรในชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	141	100.00
ทางเดินคับแคบ	54	38.3
ทางเดินเปลี่ยว	29	20.56
น้ำท่วมขังทางเดิน	10	7.09
มีการวางสิ่งกีดขวางทางเดิน	19	13.47
ทางเดินชุมชนไม่ต่อเนื่อง	29	20.58
อื่นๆ		
1.1 การมีปัญหา	70	100.00
มี	65	92.85
ไม่มี (ข้ามไปตอบข้อ 1.3)	5	7.15
1.2 สาเหตุของปัญหา	65	100.00
ทางเข้า-ออกแคบ	42	64.62
ทางเข้า-ออกไม่เพียงพอต่อจำนวนคน	16	24.61
การวางสิ่งของขวางทางเข้า-ออก	5	7.69
ชุมชนมีพื้นที่ติดกับพื้นที่เอกชน	2	3.34

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

ด้านความสะดวกสบาย	n=70	
	จำนวน	ร้อยละ
1.3 ความต้องการเกี่ยวกับการสัญจรในชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	65	100.00
ให้ขยายทางเข้า-ออกชุมชน	61	48.03
มีการจัดระเบียบชุมชน	32	25.20
เพิ่มจำนวนเส้นทางเข้า-ออกให้เพียงพอ	25	19.68
อื่นๆ		
- ไฟฟ้าส่องสว่าง	9	7.09

จากตารางที่ 4.11 พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่าการสัญจรในชุมชนทางเดินคับแคบจำนวน 54 คนคิดเป็นร้อยละ 38.30 รองลงมาคือทางเดินเปลี่ยวและทางเดินชุมชนไม่ต่อเนื่องจำนวน 29 คนคิดเป็นร้อยละ 20.56 ในอัตราส่วนที่เท่ากัน มีสิ่งกีดขวางทางเดินจำนวน 19 คนคิดเป็นร้อยละ 13.47 และน้ำท่วมขังทางเดินจำนวน 10 คนคิดเป็นร้อยละ 7.09 และพบว่ามีปัญหาจำนวน 65 คนคิดเป็นร้อยละ 92.85 ไม่มีปัญหาจำนวน 5 คนคิดเป็นร้อยละ 7.15 สาเหตุของปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากทางเข้า – ออกแคบจำนวน 42 คนคิดเป็นร้อยละ 64.62 รองลงมาคือทางเข้า – ออกไม่เพียงพอต่อจำนวนคนจำนวน 16 คนคิดเป็นร้อยละ 24.61 การวางสิ่งกีดขวางทางเข้า – ออกจำนวน 5 คนคิดเป็นร้อยละ 7.69 และชุมชนมีพื้นที่ติดกับพื้นที่เอกชนจำนวน 2 คนคิดเป็นร้อยละ 3.34 ทำให้เกิดความต้องการในการปรับปรุงเกี่ยวกับการสัญจรในชุมชนโดยส่วนใหญ่ต้องการให้ขยายทางเดินเข้า – ออก ชุมชนจำนวน 61 คนคิดเป็นร้อยละ 48.03 รองลงมาคือต้องการให้มีการจัดระเบียบชุมชนจำนวน 32 คนคิดเป็นร้อยละ 25.20 เพิ่มจำนวนเส้นทางเข้า – ออกให้เพียงพอจำนวน 25 คนคิดเป็นร้อยละ 19.68 และไฟฟ้าส่องสว่างจำนวน 9 คนคิดเป็นร้อยละ 7.09

ตอนที่ 5 วิเคราะห์หาค่าร้อยละเกี่ยวกับปัญหาและสาเหตุของปัญหาในการอยู่อาศัยในชุมชนและความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชน (ด้านสิ่งแวดล้อม) ประกอบด้วย การจัดการสภาพสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 4.12 แสดงจำนวนร้อยละของปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนและความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชนลักษณะการเข้าถึงชุมชน

ด้านสิ่งแวดล้อม	n=70	
	จำนวน	ร้อยละ
1. ลักษณะสิ่งแวดล้อมในชุมชนมีลักษณะเป็นอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	185	100.00
มีกลิ่นเหม็น	48	25.95
น้ำท่วมขัง	41	22.16
แสงสว่างไม่เพียงพอ	35	18.92
มีเสียงรบกวน	19	10.27
อื่นๆ		
- ที่ทิ้งขยะ	42	22.70
1.1 การมีปัญหา	70	100.00
มี	61	23.95
ไม่มี	9	3.52
1.2 สาเหตุของปัญหา	61	100.00
การทิ้งขยะไม่เป็นที่	23	37.70
ไม่มีทางระบายน้ำสาธารณะ	15	24.60
การปลูกบ้านเรือนชิดติดกันมาก	18	29.50
ไม่มีทางเดินชุมชน	5	8.20
อยู่ใกล้แหล่งร้านค้า	-	-
อยู่ใกล้แยกถนนสายหลัก	-	-
1.3 ความต้องการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	276	100.00
ต้องการการจัดเก็บขยะที่มีประสิทธิภาพ	45	16.30
ต้องการทางระบายน้ำสาธารณะ	56	20.30
ต้องการจัดการระบบบ้านเรือนในชุมชน	53	19.20
ต้องการไฟทางเดินชุมชน	58	21.00
ต้องการพื้นที่สีเขียวในชุมชน	64	23.20
อื่นๆ	-	-

จากตารางที่ 4.12 พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่าสิ่งแวดล้อมในชุมชนมีกลิ่นเหม็น จำนวน 48 คนคิดเป็นร้อยละ 25.95 รองลงมาคือมีที่ทิ้งขยะ 42 คนคิดเป็นร้อยละ 22.70 น้ำท่วมขัง จำนวน 41 คนคิดเป็นร้อยละ 22.16 แสงสว่างไม่เพียงพอจำนวน 35 คนคิดเป็นร้อยละ 18.92 และมีเสียงรบกวนจำนวน 19 คนคิดเป็นร้อยละ 10.27 และพบว่ามีปัญหาจำนวน 61 คนคิดเป็นร้อยละ 23.95 ไม่มีปัญหาจำนวน 9 คนคิดเป็นร้อยละ 3.52 สาเหตุของปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากการทิ้งขยะ ไม่เป็นที่จำนวน 28 คนคิดเป็นร้อยละ 25.95 รองลงมาคือการปลูกบ้านเรือนชิดติดกันมากจำนวน 18 คนคิดเป็นร้อยละ 29.50 ไม่มีทางระบายน้ำสาธารณะจำนวน 15 คนคิดเป็นร้อยละ 24.60 ทำให้เกิดความต้องกรเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมในชุมชนโดยส่วนใหญ่ต้องการพื้นที่สีเขียวในชุมชนจำนวน 64 คนคิดเป็นร้อยละ 23.20 รองลงมาคือต้องการไฟฟ้าทางเดินชุมชนจำนวน 58 คนคิดเป็นร้อยละ 21.00 ต้องการทางระบายน้ำสาธารณะจำนวน 56 คนคิดเป็นร้อยละ 20.30 ต้องการจัดระบบบ้านเรือนในชุมชนจำนวน 53 คนคิดเป็นร้อยละ 19.20 และต้องการจัดเก็บขยะที่มีประสิทธิภาพจำนวน 45 คนคิดเป็นร้อยละ 16.30

ตอนที่ 6 วิเคราะห์หาค่าร้อยละเกี่ยวกับปัญหาและสาเหตุของปัญหาในการอยู่อาศัยในชุมชนและความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชน (ด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ) ประกอบด้วย ระบบไฟฟ้า ระบบประปา ระบบโทรศัพท์ ระบบดับเพลิง

ตารางที่ 4.13 แสดงจำนวนร้อยละของปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนและความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชนสาธารณูปโภคและสาธารณูปการขั้นพื้นฐานในชุมชน

ด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ	n=70	
	จำนวน	ร้อยละ
1. สาธารณูปโภคและสาธารณูปการขั้นพื้นฐานที่มีปัญหาในชุมชน (ตอบ ได้มากกว่า 1 ข้อ)	556	100.00
ระบบไฟฟ้า	49	8.81
ระบบประปา	47	8.46
ระบบระบายน้ำ	58	10.43
ระบบกำจัดขยะ	65	11.69
ระบบโทรศัพท์	68	12.25
ระบบดับเพลิง	45	8.09
ศูนย์บริการชุมชน	62	11.15
ลานเอนกประสงค์	50	8.99
สาธารณสุข	53	9.53
สนามเด็กเล่น	59	10.64

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

ด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ	n=70	
	จำนวน	ร้อยละ
1.3 ความต้องการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการขั้นพื้นฐาน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	195	100.00
ต้องการหน่วยงานภาครัฐช่วยเหลือ	70	35.90
ต้องการความร่วมมือภายในชุมชน	49	25.14
ต้องการผู้นำในการทำงาน	24	12.30
ต้องการระบบจัดการในพื้นที่	52	26.60
อื่นๆ	-	-

จากตารางที่ 4.13 พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีระบบไฟฟ้าและประปาเป็นพื้นฐานอยู่แล้วแต่ยังมีปัญหาจำนวน 64 คนคิดเป็นร้อยละ 91.42 ไม่มีปัญหาจำนวน 6 คนคิดเป็นร้อยละ 8.57 สาเหตุของปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากขาดการดูแลจากหน่วยงานภาครัฐจำนวน 28 คนคิดเป็นร้อยละ 43.75 รองลงมาคือชุมชนมีพื้นที่จำกัดจำนวน 25 คนคิดเป็นร้อยละ 39.10 การขาดผู้นำในชุมชนจำนวน 9 คนคิดเป็นร้อยละ 14.00 และขาดความร่วมมือกันภายในชุมชนจำนวน 2 คนคิดเป็นร้อยละ 3.15 ทำให้เกิดความต้องการเกี่ยวกับการจัดการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการขั้นพื้นฐาน โดยส่วนใหญ่ต้องการให้ภาครัฐช่วยเหลือจำนวน 70 คนคิดเป็นร้อยละ 35.90 รองลงมาต้องการระบบจัดการในพื้นที่จำนวน 52 คนคิดเป็นร้อยละ 26.60 ต้องการความร่วมมือภายในชุมชนจำนวน 49 คนคิดเป็นร้อยละ 25.14 และต้องการผู้นำในการทำงานจำนวน 24 คนคิดเป็นร้อยละ 12.30

ตอนที่ 7 เรียงลำดับความต้องการในการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาชุมชนของท่าน
(เรียงตามลำดับก่อนหลัง)

ตารางที่ 4.14 แสดงจำนวนร้อยละเรียงลำดับความต้องการในการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาชุมชนของท่าน (เรียงตามลำดับก่อนหลัง)

เรียงลำดับความต้องการในการปรับปรุงและแก้ไข ปัญหาชุมชนของท่าน (เรียงตามลำดับก่อนหลัง)	ร้อยละ 80	ร้อยละ 60	ร้อยละ 40	ร้อยละ 20	ร้อยละ 10
ด้านคุณภาพชีวิต	●				
ด้านการบริการ			●		
ด้านการสัญจร					●
ด้านสิ่งแวดล้อม		●			
ด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ				●	

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมปัจจุบันทางกายภาพ รวมถึงรูปแบบของกิจกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนเก่ายอด
2. เพื่อศึกษาปัญหาและสาเหตุเพื่อหารูปแบบในการออกแบบปรับปรุงชุมชนให้มีความน่าอยู่
3. เพื่อเสนอแนะแนวทาง ในการออกแบบปรับปรุงลักษณะทางกายภาพพื้นที่ชุมชนเก่ายอด ให้มีการใช้พื้นที่อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด

5.1.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

5.1.1 ประชากร คือ ผู้อยู่อาศัยในบ้านพักอาศัย ชุมชนเก่ายอด ต.ปากน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ทั้งหมด 250 คน

5.1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ หัวหน้าผู้อยู่อาศัยในบ้านพักชุมชนเก่ายอด ต.ปากน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง จำนวน 70 คน

5.1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมทางกายภาพของชุมชนเก่ายอด โดยสรุปผลการวิจัยแบบสำรวจ
2. เพื่อศึกษาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในการอยู่อาศัยในชุมชน โดยสรุปผลการวิจัยแบบสัมภาษณ์

5.1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

5.1.4.1 ขอนหนังสืออนุญาตเก็บข้อมูลจากบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ อุดสาหกรรมสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง เพื่อออกหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์ถึงประธานชุมชน เก้ายอด เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ จากผู้ที่เป็นหัวหน้าครอบครัวและอยู่อาศัยภายในชุมชนเป็นกลุ่มตัวอย่าง

5.1.4.1 ผู้วิจัยนำเครื่องมือไปเก็บข้อมูลในชุมชนเก้ายอด ด้วยตัวเองทั้งแบบสำรวจและแบบสัมภาษณ์หัวหน้าครอบครัวแต่ละครอบครัวในชุมชน ถึงพฤติกรรม เศรษฐกิจ สังคมในชุมชน

5.1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูล โดยรวบรวมจากการสังเกตและจากแบบสัมภาษณ์ จึงตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลเสร็จเรียบร้อย จากนั้นจะนำคะแนนมารวบรวมในแต่ละตอน ตามเรื่องที่จะศึกษา แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติอัตราส่วนร้อยละ (Percentage) จำแนกตามความคิดเห็น โดยใช้เกณฑ์ร้อยละ 50 ขึ้นไปเป็นเกณฑ์นำมาใช้ออกแบบสภาพแวดล้อมชุมชน

5.1.6 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัยจากแบบสำรวจ

- ศึกษาสถานที่ตั้งและสภาพแวดล้อมทางกายภาพของชุมชน ลักษณะที่ตั้ง

ชุมชนเก้ายอดเป็นชุมชนแออัดที่เช่าที่จากรัฐ เป็นชุมชนชาวประมง มีพื้นที่จำกัด สถานที่ตั้งและสภาพแวดล้อมทางกายภาพของชุมชนเก้ายอดจากการสำรวจ พบว่า ยังขาดการจัดระเบียบแบบแผนเรื่องการใช้พื้นที่ ส่งผลต่อความเป็นอยู่ภายในชุมชนและเกิดปัญหาต่างๆตามมา

- ศึกษารูปแบบทางสถาปัตยกรรมของชุมชนเก้ายอด รูปแบบทางสถาปัตยกรรมของชุมชน ไม่มีการกำหนดชัดเจนเพราะว่ามีผู้อาศัยทั้งเก่าและใหม่ปะปนกัน

- ศึกษาสภาพความเป็นอยู่ของชุมชน สภาพความเป็นอยู่ของชุมชน จากการสำรวจ พบว่ายังขาดความน่าอยู่ภายในชุมชน ไม่มีการปรับปรุงและแก้ไข

2 การสรุปผลการวิจัยแบบสัมภาษณ์

- ข้อมูลทั่วไป หัวหน้าครอบครัวที่อยู่อาศัยในชุมชนเก้ายอดส่วนใหญ่เป็นชาย มีสถานภาพการสมรสเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาสถานภาพหย่าร้าง และมีการนับถือศาสนาพุทธ จำนวนผู้ที่อยู่อาศัยแต่ละครอบครัวมีมากกว่า 3 คนขึ้นไปเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ครอบครัวขนาดใหญ่มีสมาชิกเป็นผู้ใหญ่มากที่สุด รองลงมาเป็นวัยรุ่นและมีผู้สูงอายุ (มากกว่า 60 ปี) น้อยที่สุด ผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนส่วนใหญ่ไม่มีการศึกษาทำให้ต้องประกอบอาชีพประมงเป็นส่วนใหญ่ ส่งผลต่อรายได้/คน/เดือน 4,000 – 6,000 บาท เป็นจำนวนมากแต่เนื่องจากเป็นครอบครัวขนาดใหญ่ทำให้รายได้/ครอบครัว/เดือน 5,000 - 8,000 ทั้งนี้ผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนการเก็บเงินสะสมพอควร ผู้ที่อยู่อาศัยส่วนมากจะเป็นเจ้าของรองลงมาเป็นบ้านเช่าและห้องเช่าแต่ไม่มีการปรับปรุงที่อาศัยกันมากนักเพราะมีรายได้น้อยไม่ได้เป็นที่ดินของตนเอง

- **คุณภาพชีวิต** ลักษณะชุมชนแยกออกเป็นชุมชนแออัด ไม่มีการจัดระบบชุมชน ขนาดพื้นที่ชุมชนมีอย่างจำกัด รายได้น้อยความยากจน และความไม่เหมาะสมกับจำนวนผู้อยู่อาศัยทำให้ต้องมีการปรับปรุงคุณภาพบ้านพักอาศัย โดยผู้อยู่อาศัยต้องการครอบครองที่ดินเป็นของตนเองเพื่อปรับปรุงซ่อมแซมในระยะยาว ลักษณะความต้องการของบ้านอยากได้บ้าน 2 ชั้นเป็นส่วนใหญ่เพื่อจะได้เหมาะสมกับสมาชิกในครอบครัว โดยยังต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐเพื่อการขจัดแหล่งเสื่อมโทรม การจัดระบบชุมชน การวางแผนครอบครัว แต่ปัญหาที่สำคัญคือ การพนันและยาเสพติดที่มีมากในชุมชนทำให้ต้องมีการกวดขันดูแลจากตำรวจ การให้ความรู้แก่คนในชุมชน การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ จะทำให้ชุมชนเข้มแข็งและการร่วมมือดูแลกันเอง

- **การบริการ** ภายในชุมชนมีร้านค้าสำหรับขายของชำและร้านค้าขายอาหารทะเลตากแห้ง แต่ไม่มีคุณภาพไม่ถูกสุขลักษณะและมีขนาดเล็ก ยังขาดส่วนบริการที่สำคัญ เช่น สถานที่รับเลี้ยงเด็ก สหกรณ์ออมทรัพย์ และสถานฝึกอบรม โดยปัญหาเกิดจากจำนวนบ้านเรือนแออัดปลูกชิดกันมาก ที่อยู่อาศัยมีขนาดเล็กทำให้เกิดปัญหา เพราะไม่สามารถขยับขยายได้เพราะชุมชนมีพื้นที่จำกัด การไม่จัดระบบชุมชนและหน่วยงานภาครัฐและเอกชนไม่ช่วยเหลือทำให้ต้องการบริการขั้นพื้นฐานเป็นจำนวนมากทั้งสถานฝึกอบรมอาชีพ สหกรณ์ออมทรัพย์ สถานดูแลเด็กเล็ก ร้านค้าต่างๆ และศูนย์บริการชุมชน

- **การความสะดวกสบาย** การเข้าถึงชุมชนนั้นมีหลายทางแต่ทางเข้าออกชุมชนนั้นไม่สะดวก สภาพทางเดินเท้าในชุมชนนั้นก็ยังมีสภาพเสื่อมโทรมลักษณะทางเดินเท้าคับแคบ น้ำท่วมขัง การวางสิ่งของขวางทางเดินและทางเดินไม่ต่อเนื่องกันทำให้เกิดปัญหาเป็นส่วนใหญ่ สาเหตุเกิดจากชุมชนมีพื้นที่ติดต่อกันหลายทาง ทางเข้า-ออกคับแคบ คนในชุมชนขาดระเบียบ พื้นที่ชุมชนจำกัด ไม่มีทางระบายน้ำสาธารณะ ไม่ร่วมมือกันพัฒนา ไม่มีทุนพัฒนาและหน่วยงานภาครัฐและเอกชนไม่ช่วยเหลือทำให้ต้องการขยายทางเข้า-ออกชุมชนและต้องการทางเท้าคอนกรีตเดินที่สะดวก ต้องขยายพื้นที่และทางระบายน้ำสาธารณะ

- **สิ่งแวดล้อม** เนื่องจากสภาพภายในชุมชนเสื่อมโทรมทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมทั้งมีกลิ่นเหม็น น้ำท่วมขัง เสียงดังและแสงสว่างไม่เพียงพอส่งผลกระทบต่อชุมชน โดยตรงทั้งนี้สาเหตุเกิดจากการทิ้งขยะไม่เป็นที่ ไม่มีทางระบายน้ำ ไม่มีทางเดินชุมชน การอยู่ใกล้แหล่งการค้าและถนนสายหลักทำให้ต้องการที่จะพัฒนาระบบการกำจัดขยะ ระบบระบายน้ำ ระบบบ้านเรือน ไฟทางเดินชุมชนและพื้นที่สีเขียว

- **สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ** เนื่องจากเป็นชุมชนแออัดการวางระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการนั้นไม่มีคุณภาพทั้งทางระบายน้ำ ขยะ โทรศัพท ลานอเนกประสงค์ สนามเด็กเล่น ศูนย์บริการชุมชน สาธารณะสุข ระบบไฟฟ้าและระบบประปาทำให้มีปัญหาสาเหตุส่วนใหญ่คนในชุมชนไม่ร่วมมือกันพัฒนา ผู้นำไม่มีประสิทธิภาพ พื้นที่ชุมชนจำกัด หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภาคเอกชนไม่ช่วยเหลือ ทำให้เกิดความต้องการให้คนในชุมชนร่วมมือกันพัฒนา ผู้นำที่มีประสิทธิภาพ การจัดระบบพื้นที่ภายในชุมชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชนช่วยเหลือ

5.2 การอภิปรายผลวิจัย

5.2.1 **คุณภาพชีวิต** ชุมชนเก่าขอมมีพื้นที่ชุมชนจำกัดไม่สามารถขยายได้ ขาดแคลนที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะชุมชนไม่มีพื้นที่เป็นของตนเอง บริเวณโดยรอบชุมชนติดกับพื้นที่ของเอกชนและแม่น้ำระยองไม่สามารถขยายได้จำนวนผู้อยู่อาศัยในชุมชนมีจำนวนมากกว่าที่พักอาศัยทำให้การปลูกสร้างบ้านเรือนชิดติดกัน การใช้วัสดุการปลูกสร้างบ้านเรือนที่ไม่มีคุณภาพ เพราะผู้อยู่อาศัยในชุมชนมีรายได้น้อยและเป็นบ้านเช่าเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ไม่มีการปรับปรุงและซ่อมแซมบ้านเรือนทำให้สภาพแวดล้อมในชุมชนเสื่อมโทรมซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริลักษณ์ แก้วคงยศ,(2535:16) ชุมชนแออัดตะกอนบางกอก ชุมชนที่ผู้อยู่อาศัยเข้าไปครอบครองพื้นที่ปลูกสร้างอาคาร โดยไม่ได้รับคำยินยอมหรือการรับรู้ใดๆ จากเจ้าของที่ดินหรือชุมชนที่เข้าไปตั้งอยู่บริเวณที่เป็นสาธารณะประโยชน์ เช่น ชุมชนที่เข้าไปตั้งอยู่บริเวณเพลิงไหม้ ชุมชนริมคลองและชุมชนริมทางรถไฟเป็นต้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริลักษณ์ แก้วคงยศ,(2538:35) ชุมชนแออัดตะกอนบางกอก ชุมชนแออัดเป็นเขตที่อยู่อาศัยที่มีความหนาแน่นสูง อาคารสร้างด้วยวัสดุก่อสร้างราคาถูก หาง่าย ตัวอาคารสร้างขึ้นอย่างง่าย ๆ ด้วยไม้ สังกะสีหรือกระดาดแข็งในสภาพที่เรียกว่าหลังคาประชิดกันขาดสาธารณูปโภค โดยเฉพาะถนนเข้าสู่บริเวณ ภายในบริเวณซึ่งจะใช้ไม้กระดานแคบๆ ปูกทางเดิน เบื้องล่างมีน้ำขังเฉอะแฉะไม่ถ่ายเทเพราะบริเวณเดิมเป็นที่ลุ่มขัง ไม่ได้ปรับปรุงบริเวณก่อนสร้างอาคารที่อยู่อาศัย พื้นที่โล่งมีน้อย ไม่มีพื้นที่โล่งรอบๆ บ้านผู้อยู่อาศัยในชุมชนวัดฉนวน ส่วนมากประกอบอาชีพประมงและค้าขายของทะเลเป็นส่วนใหญ่เพราะอยู่ใกล้ทะเล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้อยู่อาศัยในชุมชนไม่มีการศึกษาหรือประสบปัญหาการว่างงาน และสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม วิมลสิทธิ์ หรยางกูร,(2537:207) การจัดทำรายละเอียดของโครงการเพื่อการออกแบบงานสถาปัตยกรรม โดยทั่วไปสภาพเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมในย่านที่ตั้งเป็นตัวแปรบริบทนี้ ผู้ออกแบบไม่สามารถแก้ไขได้ แต่จำเป็นต้องกำหนดไว้ในรายละเอียดโครงการเพื่อใช้พิจารณาในการออกแบบ แม้ว่าได้มีการพิจารณาแล้วในการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ อาจจำเป็นต้องกำหนดไว้ในรายละเอียดโครงการ เพื่อการออกแบบงานสถาปัตยกรรม ทำนองเดียวกัน สำหรับสภาพทางวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น เช่น ความเชื่อถือ ค่านิยม เอกลักษณ์ ฯลฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมของย่านที่ตั้ง เป็นสิ่งที่มีผลกระทบต่องานออกแบบโดยตรง และจะต้องกำหนดไว้ในรายละเอียดโครงการ

การจัดระบบชุมชนและความไม่เหมาะสมกับจำนวนผู้อยู่อาศัยกับขนาดที่อยู่อาศัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้อยู่อาศัยในชุมชนมีจำนวนมากกว่าจำนวนที่พักอาศัยทำให้เกิดการขยายตัวของชุมชน ไม่มีการกำหนดพื้นที่ในชุมชนทำให้มีการปลูกสร้างบ้านเรือนเต็มพื้นที่ชุมชน และไม่มีการจัดระบบชุมชนเลยจึงสอดคล้องรายละเอียดเกี่ยวกับพื้นที่ใช้สอย วิมลสิทธิ์ หรยางกูร,(2537:232)

การจัดทำรายละเอียดของโครงการเพื่อออกแบบงานสถาปัตยกรรม ในรายละเอียดโครงการเพื่อการออกแบบควรกำหนดประเด็นสำคัญๆ เกี่ยวกับพื้นที่ใช้สอย การจัดภายใน การขยายตัวในอนาคต ฯลฯ ของพื้นที่ใช้สอยต่างๆ รายละเอียดความต้องการเกี่ยวกับพื้นที่ใช้สอยเหล่านี้จะสะท้อนมาจากความต้องการตอบสนองกิจกรรมต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในโครงการ ในรายละเอียดโครงการหากไม่ได้กำหนดรายละเอียดกิจกรรมไว้เฉพาะก็จำเป็นต้องกำหนดไว้ในส่วนรายละเอียดเกี่ยวกับพื้นที่ใช้สอย ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักของอาคาร

5.2.2 การบริการ ชุมชนขาดการบริการขั้นพื้นฐานพอสมควรและขาดคุณภาพ ทั้งสถานรับเลี้ยงเด็กเล็ก สถานฝึกอบรมอาชีพ สหกรณ์ออมทรัพย์และร้านค้าต่างๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบริการขั้นพื้นฐานที่ไม่มีคุณภาพทั้งสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีขนาดเล็กและไม่มีคุณภาพไม่ถูกสุขลักษณะที่ดี ไม่มีงบประมาณที่จะมาพัฒนา ไม่มีสถานฝึกอบรมอาชีพ ศูนย์บริการชุมชนและคนในชุมชนไม่ได้ให้ความสำคัญ ไม่มีงบประมาณที่จะมาพัฒนาจัดตั้งขึ้นและร้านค้าต่างๆ ที่บริการชุมชนไม่ได้ให้ความสำคัญ ไม่มีงบประมาณที่จะมาพัฒนาจัดตั้งขึ้นและร้านค้าต่างๆ ที่บริการให้ชุมชนที่ไม่ถูกสุขลักษณะ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีองค์ประกอบชุมชนเมืองที่น่าอยู่ สำนักผังเมือง,(2542:2) ชุมชนเมืองที่สมบูรณ์แบบที่สามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของการใช้ชีวิตประจำวัน โดยครบครัน การรวมศูนย์บริการทั้งในส่วนภาครัฐและเอกชนทั้งสำนักงานเขต โรงพยาบาล สถานศึกษา ร้านค้าและบริการต่างๆ ด้วยการเดินทางเพียงเล็กน้อยภายในชุมชน โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาการบริการจากภายนอกขณะเดียวกันยังสามารถให้บริการในพื้นที่โดยรอบเพื่อลดปัญหาการเดินทางเข้าไปยังพื้นที่เมืองชั้นในอีกด้วยและสอดคล้องกับทฤษฎีของการเคหะแห่งชาติพบในชุมชน

- การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อเป็นเงินทุนสงเคราะห์หรือเงินกู้ดอกเบี้ย เพื่อช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยในการที่จะพัฒนาสภาพที่อยู่อาศัยของตนเองหรือการเลี้ยงชีพ
- มีการจัดฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้น เพื่อเพิ่มความสะดวกในการทำงานของผู้มีรายได้น้อย ซึ่งจะส่งผลการยกฐานะทางเศรษฐกิจครอบครัวได้
- ส่งเสริมการพัฒนาการศึกษาภายในชุมชน เพื่อเปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจมากขึ้น มีความคิดและมุมมองที่กว้างขึ้นอีกทั้งยังสามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพที่มีรายได้สูงขึ้น

ผลักดันให้องค์กรประชาชนในรูปคณะกรรมการชุมชนในทุกๆ ชุมชน เพื่อเป็นตัวแทนของคนในชุมชนที่จะประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งจะก่อให้เกิดความร่วมมือช่วยเหลือจากภายนอกอันจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนที่ดีขึ้น

5.2.3 การความสะดวกสบาย สภาพทางเข้า-ออกชุมชนนั้นไม่สะดวกเกิดจากการไม่วางระบบชุมชน ทั้งทางเดินคับแคบ การวางสิ่งของขวางทางเดิน ชุมชนขาดระเบียบและพื้นที่ชุมชนจำกัด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสภาพทางเข้า-ออกชุมชนที่มีขนาดเล็กและติดกับทางเท้าสาธารณะ การเข้าถึงชุมชนทางหลักนั้นมีทางด้านหน้าทางเดียว ส่วนทางด้านหลังซึ่งติดกับแม่น้ำต้องอาศัยเรือ

เป็นพาหนะซึ่งไม่สะดวก ภายในชุมชนไม่มีการจัดระบบบ้านเรือน การวางสิ่งของขวางทางเดิน ชุมชนและชุมชนจัดระเบียบชุมชนไม่ดีปล่อยปะละเลย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีองค์ประกอบชุมชนเมืองที่น่าอยู่สำนักผังเมือง,(2545:3) เป็นชุมชนเมืองที่มีความคล่องตัวในการเดินทางมีระบบขนส่งสาธารณะที่มีประสิทธิภาพสำหรับการเดินทางทั้งภายในและระหว่างชุมชน มีการวางแผนการจัดระบบชุมชนที่ดี โดยกำหนดแผนการใช้ที่ดินไว้ล่วงหน้าอย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิตประจำวัน

5.2.4 สิ่งแวดล้อม ชุมชนไม่มีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมทำให้เป็นแหล่งเสื่อมโทรมทั้งกลิ่นเหม็น น้ำท่วมขัง เสียงดัง แสงสว่างไม่เพียงพอและไม่มีพื้นที่สีเขียวส่งผลกระทบต่อคนในชุมชน และสิ่งแวดล้อมภายนอกชุมชนทั้งนี้อาจเป็นเพราะสภาพแวดล้อมในชุมชนไม่มีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมทำให้เป็นแหล่งเสื่อมโทรม เพราะบริเวณโดยรอบชุมชนคิดพื้นที่เอกชนและรัฐบาล ทำให้พื้นที่ข้างเคียงสร้างคอนกรีตสูงทำให้การระบายอากาศในชุมชนไม่ดี มีกลิ่นอับชื้น เหม็น แสงสว่างส่องไม่ถึง ชุมชนเกิดเสียงดังเพราะอยู่ใกล้ถนนสายหลักและแหล่งการค้า น้ำท่วมขังภายในชุมชน ไม่มีทางระบายน้ำบางส่วน ไม่มีทางระบายน้ำบางส่วน ท่อน้ำอุดตันและไม่มีพื้นที่ว่างภายในชุมชนทำให้สภาพแวดล้อมภายในชุมชนส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมภายนอกชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติคุณภาพแวดล้อม,(2535:1) คุณภาพธรรมชาติได้แก่ สัตว์ พืชและทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์กระทำขึ้น ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพของประชาชนและความสมบูรณ์สืบไปต่อมนุษยชาติและสอดคล้องกับทฤษฎีองค์ประกอบชุมชนที่น่าอยู่,(2545:3) เป็นชุมชนเมืองที่มีการวางแผนจัดการด้านสิ่งแวดล้อมด้วยการจัดพื้นที่สีเขียวในลักษณะสวนสาธารณะ สวนหย่อม สนามเด็กเล่น การกระจายที่อยู่อย่างเหมาะสมและแบ่งกลุ่มกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดมลภาวะออกจากชุมชนรวมทั้งมีระบบบำบัดน้ำเสีย ระบบกำจัดขยะที่มีประสิทธิภาพ

5.2.5 สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ชุมชนนั้นมีการวางระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่ไม่ดี ทั้งระบบไฟฟ้า ประปา ระบายน้ำที่ต่ำกว่าท่อน้ำสาธารณะ ท่อน้ำอุดตัน น้ำท่วมขัง ไม่มีระบบดับเพลิง ไม่มีระบบกำจัดขยะ ยาสามัญประจำชุมชน ลานอเนกประสงค์ สนามเด็กเล่น ศูนย์บริการชุมชน คนในชุมชนไม่ร่วมมือกันพัฒนา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภาครัฐไม่รับผิดชอบและผู้อยู่อาศัยไม่มีงบประมาณพัฒนาระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการ ทั้งระบบไฟฟ้าและประปาที่มีบางส่วนที่ยังไม่เป็นของตนเองต้องต่อบ้านข้างเคียง น้ำท่วมขังภายในชุมชนเกิดจากความลาดเอียงของทางระบายน้ำที่อยู่ต่ำกว่าทางระบายน้ำสาธารณะ การทิ้งขยะที่ไม่เป็นที่ทำให้ท่อน้ำอุดตันและเกิดกลิ่นเหม็น เพราะไม่มีถังขยะชุมชน ไม่มีการตรวจคุณภาพยาสามัญประจำชุมชนและระบบดับเพลิงชุมชน ไม่มีศูนย์บริการชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีองค์ประกอบชุมชนที่น่าอยู่,(2545:3) การเป็นชุมชนเมืองที่มีการจัดระบบ โครงสร้างพื้นฐานที่สมบูรณ์ทั้งระบบโครงข่ายถนนที่เข้าถึงที่ดินทุกแปลง ระบบขนส่งมวลชน ระบบระบายน้ำ ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ เป็นต้น อีกทั้งยังจัดเตรียมการบริการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับชุมชน เช่น

โรงเรียน พยาบาล ศูนย์สาธารณสุข ที่ทำการไปรษณีย์ สถานีตำรวจ ศูนย์บริการชุมชนและลาน
อเนกประสงค์เป็นต้น

5.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ศึกษาปัญหาและ
สาเหตุของปัญหา ศึกษาความต้องการที่อยู่อาศัยของคนในชุมชนเก่าขุดเพื่อเสนอแนะในการ
ปรับปรุงทางกายภาพชุมชน “กรณีศึกษาชุมชนเก่าขุด” โดยเนื้อหาทั้งหมดได้สอดแทรกเนื้อหา
ทางด้านพฤติกรรม เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของชุมชนเก่าขุด

5.3.1 การวางผังชุมชน ได้มีการสำรวจคุณภาพพื้นที่ชุมชนรวมถึงองค์ประกอบชุมชนก็ได้มี
การปรับปรุงให้มีการประสานประโยชน์ทางที่ดิน (Land Sharing) เป็นการแบ่งปันที่ดินกัน
ระหว่างเจ้าของที่ดินกับผู้อยู่อาศัย โดยการเคหะฯจะเข้าไปเป็นตัวกลางเจรจาต่อรองกับเจ้าของ
ที่ดินให้แบ่งปันที่ดินบางส่วนของชุมชนขายให้กับผู้อยู่อาศัยในราคาถูกลงหรือให้เช่าระยะยาวเพื่อ
เจ้าของที่ดินจะได้ใช้ที่ดินส่วนที่ต้องการไปทำประโยชน์ได้ และได้มีการรื้อสร้างใหม่ในที่ดิน
เดิม (RECONSTRUCTION) โดยการออกแบบวางผังได้กำหนดจากมาตรฐานเกี่ยวกับขนาดของ
ชุมชน และสัดส่วนการใช้ที่ดินโดยอาศัยหลักเกณฑ์ บ้านพักอาศัย 50% ถนน ทางเดินเท้า ที่โล่ง
สนามเด็กเล่น 20%และที่ดินสำหรับองค์ประกอบอื่นๆ 30% เพื่อพัฒนารูปแบบให้เหมาะสมกับ
ขนาดพื้นที่ในชุมชนและได้ศึกษาประเภทและขนาดของครอบครัวตามกลุ่มที่ได้อาศัยอยู่จริงตาม
พื้นที่ของชุมชนได้เป็น 4 กลุ่ม

5.3.2 คุณภาพชีวิต (รูปแบบอาคาร)

1. บ้านพักอาศัย ได้มีการศึกษาบ้านตัวอย่างที่เหมาะสมกับชุมชนและได้มีการแบ่ง
ประเภทของบ้านพักอาศัยในชุมชนเป็น 4 แบบ ตามความต้องการที่ได้จากข้อมูลแบบสัมภาษณ์
- แบบบ้านเดี่ยว 2 ชั้นสำหรับครอบครัวขนาดเล็ก (2 คน) พื้นที่ดิน 15 ตารางวา
- แบบบ้านเดี่ยวชั้นเดียวริมน้ำสำหรับครอบครัวขนาดเล็ก (2 คน) พื้นที่ดิน 15 ตารางวา
- แบบบ้านแฝด 2 ชั้นสำหรับครอบครัวขนาดกลาง (3 คน) พื้นที่ดิน 12 ตารางวา
- แบบบ้านแถว 2 ชั้นสำหรับครอบครัวขนาดใหญ่ (มากกว่า 3 คน) พื้นที่ดิน 10 ตารางวา
โดยพื้นที่ใช้สอยของบ้าน ได้ศึกษาจากกฎหมายและข้อกำหนดและทำการออกแบบให้
เหมาะสมกับบริเวณพื้นที่ที่ได้กำหนดเป็น 4 กลุ่ม

- ครอบครัวขนาดเล็ก ประกอบด้วย 1 ห้องอเนกประสงค์ 1 ห้องเก็บของ 1 ห้องครัว 1
ห้องน้ำและระเบียง

- ครอบครัวขนาดกลาง ประกอบด้วย 1 ห้องอเนกประสงค์ 1 ห้องนอน 1 ห้องครัว 1
ห้องน้ำและระเบียง

- ครอบครัวยุคใหญ่ ประกอบด้วย 1 ห้องอเนกประสงค์ 2 ห้องนอน 2 ห้องน้ำ 1 ห้องครัว 1 รั้วแขก ระเบียงและซักรีด

5.3.3 การบริการ มีการพัฒนารูปแบบโดยให้ส่วนบริการทั้งหมดอยู่ในอาคารเดียวกันทั้งหมด เพื่อสะดวกต่อการติดต่อสื่อสารสำหรับคนในชุมชนโดยเป็นอาคารเป็น 4 ส่วน แบ่งเป็นสถานรับเลี้ยงเด็กเล็ก สถานฝึกอบรมอาชีพ ศูนย์บริการสาธารณะและสหกรณ์ออมทรัพย์ โดยทั้งหมดนี้เป็นบรรทัดฐานสำหรับชุมชนในปัจจุบัน

5.3.4 ความสะดวกสบาย

1. ป้ายทางเข้า-ออกชุมชน มีลักษณะการออกแบบที่อยู่ตามจุดทางเข้า-ออกชุมชนเพราะเป็นการสื่อความหมายของชุมชนที่ชัดเจน

2. ระบบไฟฟ้าส่องสว่าง มีการออกแบบให้เหมาะสมโดยใช้หลอดฟลูออเรสเซนต์ชนิดแบบประหยัดไฟ มีระบบไฟฟ้าตามทางเดินที่เป็นไฟสนามวางตามจุดที่เหมาะสม

3. ป้ายบอกทาง มีลักษณะอยู่ตามจุดทางเข้าย่อยของชุมชนเพื่อเป็นการคอยบอกบ้านเลขที่และเจ้าของบ้าน

4. ทางเดินชุมชน มีลักษณะทางเดินชุมชนเป็นทางเดินภายนอกมีการแบ่งพื้นที่ไว้สำหรับจอดจักรยานยนต์ รถจักรยานและรถเข็น ลักษณะเป็นทางเท้าแบบเทคอนกรีตและทางเท้าแบบไม้ ขนาดทางเดินหลักกว้าง 4 เมตรและทางเดินรองกว้าง 2 เมตร สำหรับคนในชุมชนและพื้นที่ว่างระหว่างที่พักอาศัยได้มีการออกแบบทางเชื่อมสำหรับการสัญจร มีทางเดินที่สามารถเชื่อมถึงกันได้เพราะคนในชุมชนส่วนมากไม่มีรถยนต์ส่วนตัว

5.3.5 สิ่งแวดล้อม ได้มีการกำหนดพื้นที่เว้นว่างสำหรับชุมชนโดยจะเป็นลานกว้างและมีต้นไม้ขนาดเล็กขนาดพื้นที่ชุมชนโดยพื้นที่สีเขียวนี้มีรูปแบบที่เหมาะสมกับคนในชุมชนเพราะใกล้เคียงกับส่วนบริการชุมชนและส่วนบริการชุมชนสามารถใช้พื้นที่สำหรับเป็นห้องเรียนสำหรับคนในชุมชน

5.3.6 สาธารณูปโภคสาธารณูปการ

1. ระบบกำจัดขยะ มีการออกแบบให้เหมาะสมกับขยะในปัจจุบัน โดยมีการแบ่งแยกชนิดของขยะออกเป็น 4 ชนิด ทั้งขยะเปียก ขยะแห้ง ขยะอันตรายและขยะ RECYCLE และขยะส่วนใหญ่จะเป็นของรัฐบาลเป็นถังขยะที่มีล้อไว้สำหรับเข็นได้สะดวกในการเคลื่อนย้ายขยะออกจากชุมชน

2. ระบบไฟฟ้าส่องสว่าง มีการออกแบบให้เหมาะสมโดยใช้หลอดฟลูออเรสเซนต์ชนิดแบบประหยัดไฟ มีระบบไฟฟ้าตามทางเดินที่เป็นไฟสนามวางตามจุดที่เหมาะสม

3. ระบบบำบัดน้ำเสีย มีการออกแบบให้เหมาะสมกับที่พักอาศัยโดยใช้ระบบถังเกราะและบ่อกรองอากาศ

4. ระบบน้ำใช้และถังเก็บน้ำ มีการออกแบบให้เหมาะสมกับบ้านพักโดยใช้ถังเก็บน้ำเป็นตัวเก็บน้ำและกระจายไปสู่บ้านในชุมชนโดยใช้ระบบปั้มน้ำ
5. ระบบโทรศัพท์ มีการใช้ระบบของทางรัฐบาลแต่มีการกำหนดรูปแบบและความเหมาะสมสำหรับการใช้งาน
6. ระบบดับเพลิง มีการใช้ระบบดับเพลิงทั้งระบบเปียกกับระบบแห้งและมีระบบท่อดับเพลิงขนาดใหญ่ไว้ด้านหน้าชุมชน
7. ระบบท่อระบายน้ำชุมชน มีการวางบ่อพักทุกระยะ 4 เมตร และสามารถเปิดซ่อมบำรุงได้ระบบการไหลของน้ำใช้เป็นระบบน้ำล้นระหว่างบ่อพักหนึ่งไปยังอีกบ่อพักหนึ่ง ระบบนี้เป็นระบบที่เหมาะสมกับชุมชนและไม่กินพื้นที่สีกรวมถึงสามารถป้องกันน้ำที่ไหลกลับสู่ชุมชนได้อีกวิธีหนึ่งด้วย

5.4 แนวความคิดในการออกแบบ

CONCEPT DESIGN

1.AXIS แนวแกน

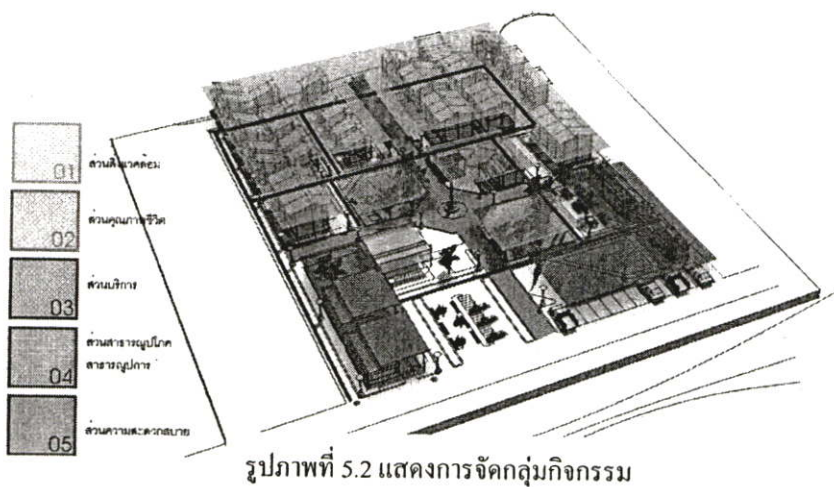


รูปภาพที่ 5.1 แสดงแนวความคิดหลักในการออกแบบ

แนวความคิดหลักในการปรับปรุงผังชุมชนได้ใช้แนวแกนมาจาก 2 แนวแกน คือแกนที่มาจากทะเลและแกนที่มาจากแม่น้ำ และเมื่อ 2 แนวแกนมาบรรจบกันจึงเกิดจุดและกระจายออกไป จึงได้เกิดแนวคิดในการวางผัง แบ่งออกเป็น Zone ต่างและทางสัญจร

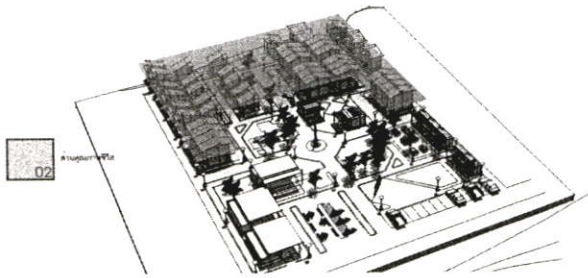
2.ZONEING

กลุ่มกิจกรรม



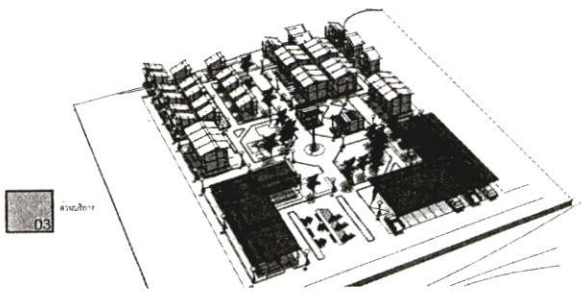
รูปภาพที่ 5.2 แสดงการจัดกลุ่มกิจกรรม

กำหนดกลุ่มกิจกรรมเป็น 5 ส่วน ประกอบด้วย



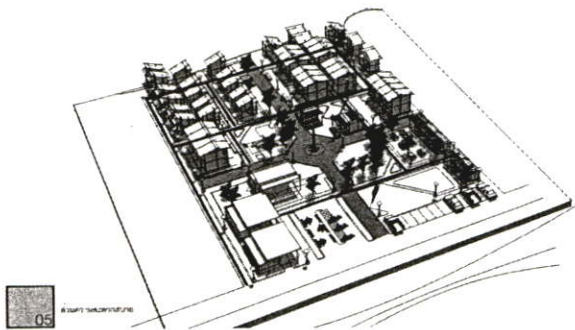
รูปภาพที่ 5.3 แสดงกลุ่มด้านคุณภาพชีวิต

1. ส่วนคุณภาพชีวิต ประกอบด้วย บ้านเรือนพักอาศัย แบ่งลักษณะออกตามความต้องการของคนในชุมชน โดยวางผังให้อยู่ทางด้านที่ติดกับแม่น้ำ



รูปภาพที่ 5.4 แสดงกลุ่มด้านการบริการ

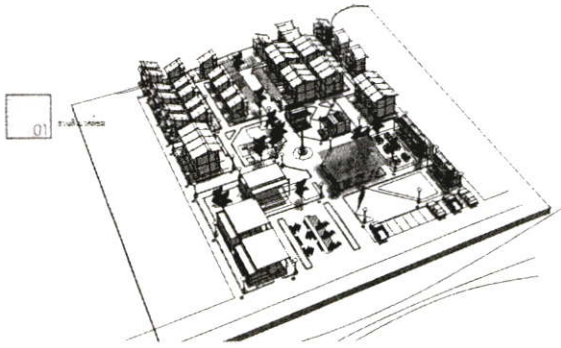
2. ส่วนบริการ ประกอบด้วย ส่วนสหกรณ์ออมทรัพย์ สถานรับเลี้ยงเด็ก ร้านค้า สถานฝึกอบรม แนวความคิดในการวางจะคำนึงถึงพฤติกรรมการใช้สอย ความสะดวกของผู้ใช้เป็นหลัก จึงวางไว้ด้านหน้าโครงการ



รูปภาพที่ 5.5 แสดงกลุ่มด้านความสะดวกสบาย

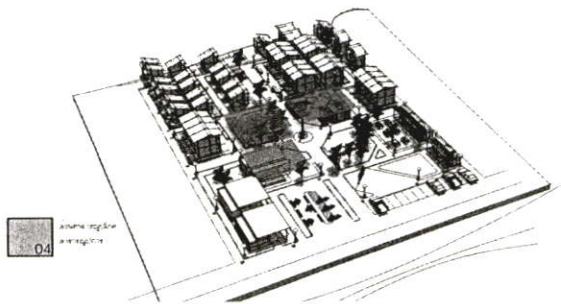
3. ส่วนความสะดวกสบาย ประกอบด้วย ทางเท้า ทางเดิน ภายในโครงการใช้แนวความคิดจากแนวแกนเป็นตัวกำหนดเส้นทาง

4. ส่วนสิ่งแวดลอม ประกอบด้วยพื้นที่สีเขียว การปลูกต้นไม้ เป็นส่วนที่ส่งเสริมให้คุณภาพชีวิตในชุมชนดีขึ้น



รูปภาพที่ 5.6 แสดงกลุ่มด้านสิ่งแวดลอม

5. ส่วนสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ประกอบด้วย ส่วน ไฟฟ้า ประปา ระบบกำจัดขยะ ระบบสื่อสาร ระบบดับเพลิง

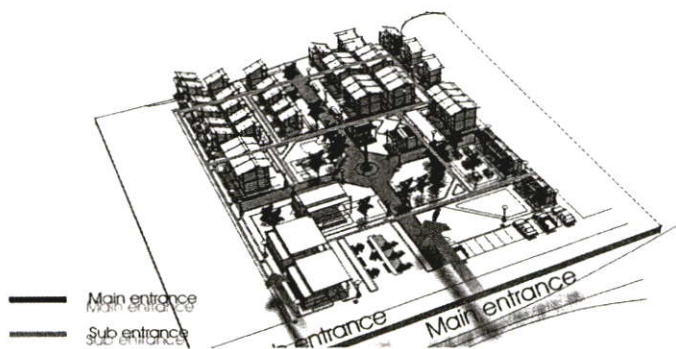


รูปภาพที่ 5.7 แสดงกลุ่มด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

3. TRAFFIC

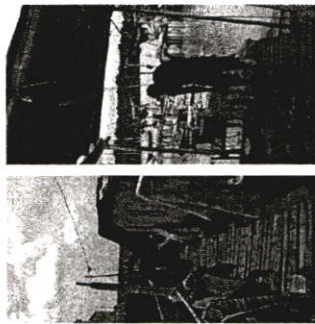
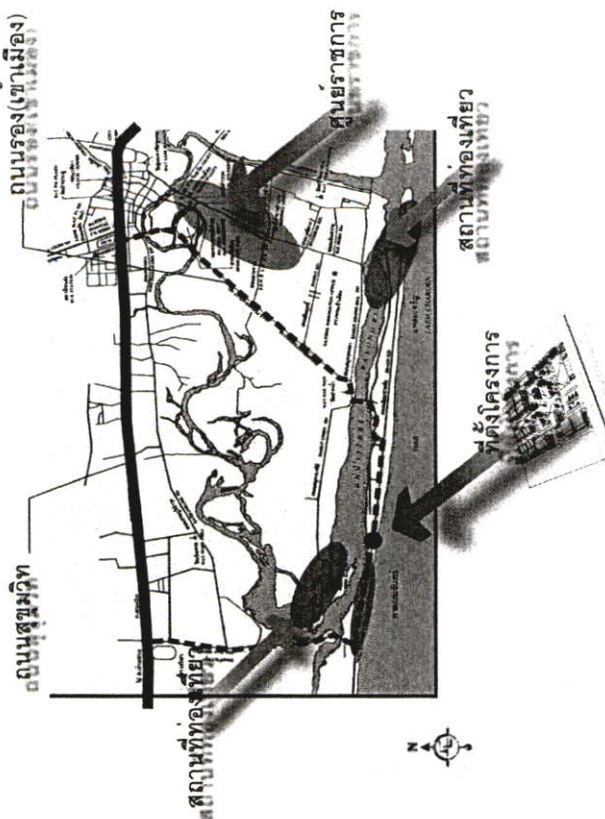
ทางสัญจร

แนวความคิดการวางได้จากแนวแกนทั้ง 2 เป็นตัวทำให้เกิดรูปแบบการวาง ซึ่งเป็นตัวเชื่อมกิจกรรมภายในชุมชน


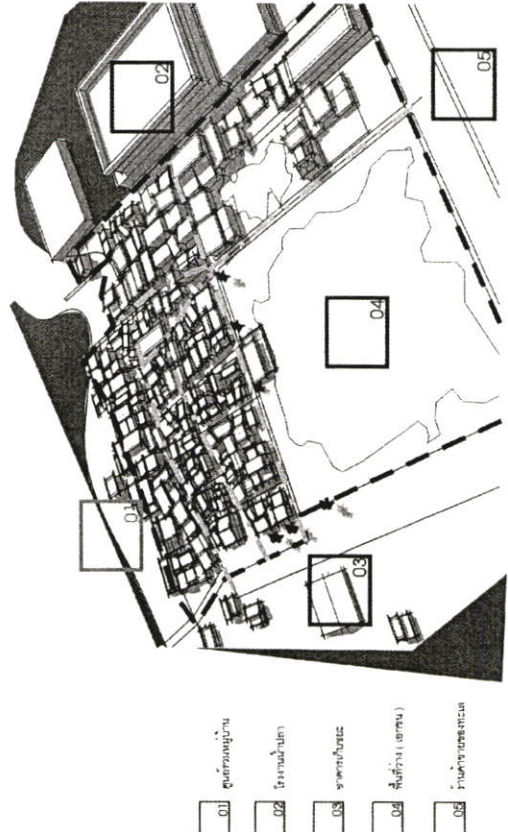
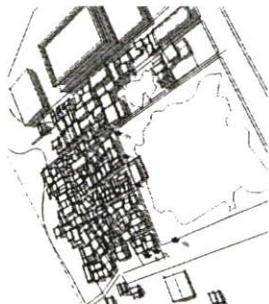
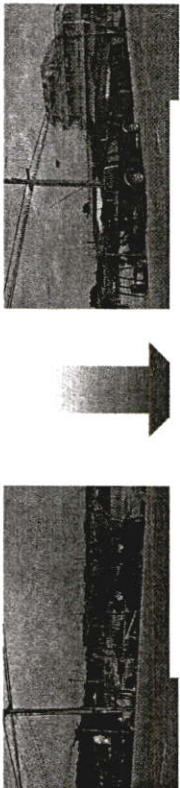


รูปภาพที่ 5.8 แสดงแนวความคิดการจัดทางสัญจร

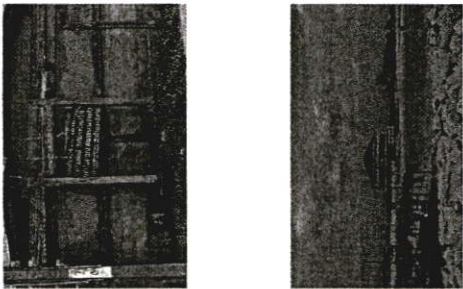
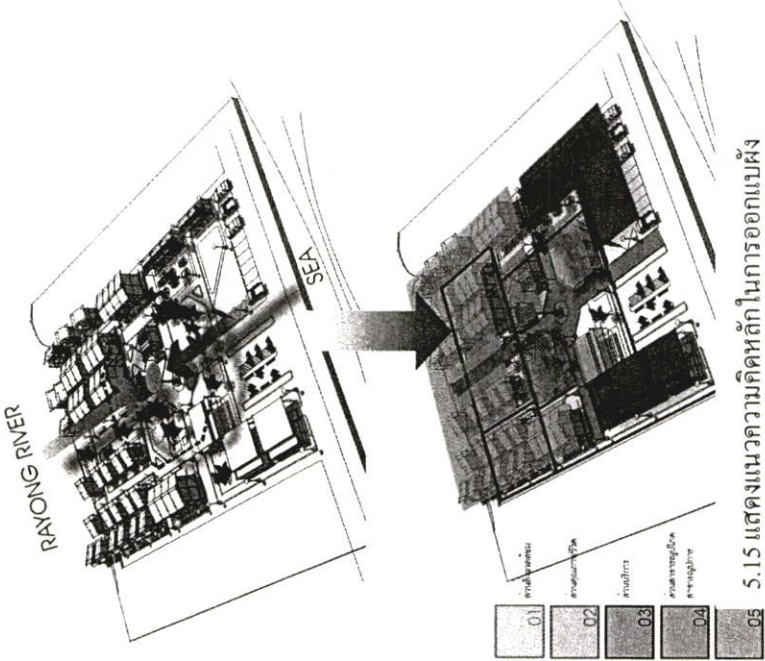
ตารางที่ 5.1 แสดงแนวความคิดในการออกแบบ

ประเภท	สภาพปัจจุบัน	แนวความคิดในการออกแบบ	แนวทางการปรับปรุง
<p>1. คุณภาพชีวิต</p> <p>1.1 สภาพชุมชนเก่ายุค</p> <p>- ภายใน</p> <p>- ภายนอก</p>	 <p>รูปภาพที่ 5.9 แสดงสภาพบ้านเรือน</p> <p>1. ด้านประโยชน์ใช้สอย</p> <p>- เป็นชุมชนที่ด้านหน้าอยู่ติดทะเลและด้านหลังอยู่ติดแม่น้ำระยอง</p>	<p>1. ด้านประโยชน์ใช้สอย</p> <p>- การประสานประโยชน์ทางที่ดิน (Land Sharing) เป็นการแบ่งปันที่ดินระหว่างเจ้าของที่ดินเอกชนและผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ โดยหน่วยงานภาครัฐเป็นตัวแทนเจรจาต่อรองให้แบ่งกันบางส่วนให้กับชุมชนโดยวิธีการเช่า</p> <p>- จากหน่วยงานรัฐบาลที่รับผิดชอบนำที่ดินมาแบ่งแปลงให้ผู้อยู่อาศัยได้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์หรือเช่ายาว ซึ่งต้องมีกรปรับปรุงระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ มีการสร้างที่อยู่อาศัย และช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม โดยให้ตั้งสหกรณ์เพื่ออยู่อาศัย สามารถผ่อนชำระค่าที่ดินกับทางภาครัฐได้ในระยะยาว</p>	 <p>ภาพที่ 5.10 แสดงตำแหน่งของโครงการและเส้นทางทางเท้าถึง</p>

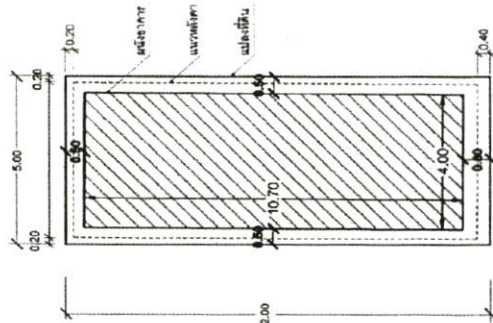
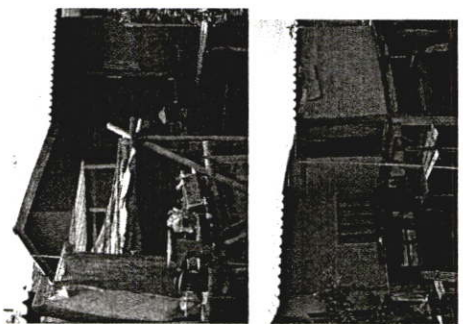
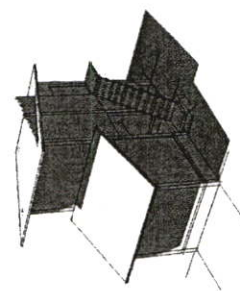
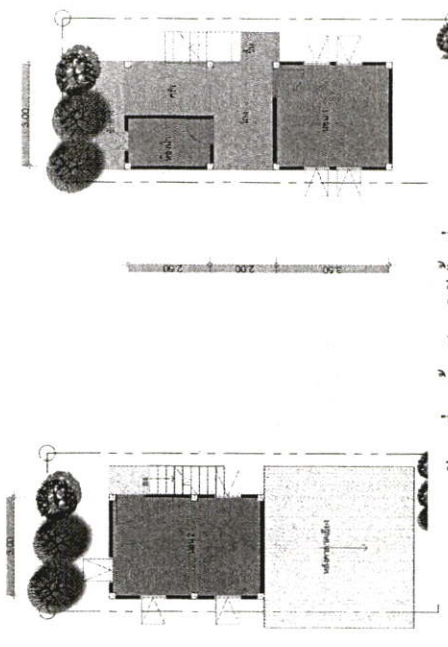
ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ประเภท	สภาพปัจจุบัน	แนวความคิดในการออกแบบ	แนวทางการปรับปรุง
 <p>รูปภาพที่ 5.11 แสดงภาพถ่ายทางอากาศของชุมชน</p>	<p>เขตพื้นที่ของกรมธนารักษ์ ด้านหน้าชุมชนติดกับพื้นที่เอกชนและด้านข้างติดกับโรงงานอุตสาหกรรม จึงทำให้ชุมชนไม่สามารถขยายขยายได้ ส่งผลให้เกิดปัญหาการแออัดและปัญหาสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ซึ่งกระทบในการใช้ประโยชน์ในชุมชน</p> <p>2. ด้านรูปแบบทางสถาปัตยกรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ชุมชนเป็นชุมชนที่มีรายได้ น้อยคั้งนั้นลักษณะที่อยู่อาศัยเป็น บ้านชั้นเดียวประกอบด้วยปริมาณ ผู้อยู่อาศัยเป็นจำนวนมากจึงทำให้ เกิดปัญหา ไม่มีกรจัดการ จักรระบบการ ใช้พื้นที่ชุมชน ไม่มี พื้นที่ให้ความรู้ต่อคนในชุมชน 	<p>แนวความคิดในการออกแบบ</p> <ul style="list-style-type: none"> - เสนอให้มีการเช่าที่ดินด้านหน้า โครงการซึ่งเป็นพื้นที่เอกชน เพื่อเป็นตลาดการค้าทางอาหารทะเล เพื่อหารายได้ให้กับชุมชนในรูปแบบของสหกรณ์ 2. ด้านรูปแบบทางสถาปัตยกรรม <ul style="list-style-type: none"> - การจัดสรรพื้นที่ชุมชนเป็นส่วนใหญ่ ประกอบด้วยส่วนบริการ พื้นที่สีเขียว ส่วนความสะอาดสกาย ส่วนที่อยู่อาศัย ส่วนสาธัญญโกศ สาธารณูปการ โดยใช้ระบบการรีไซเคิล และสร้างใหม่ในพื้นที่เดิม (Reconstruction) เพื่อปรับปรุง วางผังเส้นทางเข้าออก กำหนดส่วนบริการ เพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น 	 <p>0.1 ศูนย์ชุมชน 0.2 ไร่นาผักปลา 0.3 ตลาด/ร้านค้า 0.4 พื้นที่ว่าง (สวน) 0.5 พื้นที่ทางราชการ</p>
 <p>รูปภาพที่ 5.12 แสดงภาพถ่ายทางอากาศปัจจุบัน</p>	 <p>รูปภาพที่ 5.13 แสดงจุดกิจกรรมชุมชนปัจจุบัน</p>		

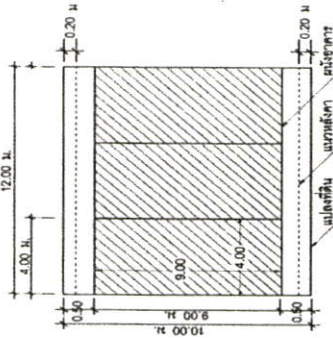
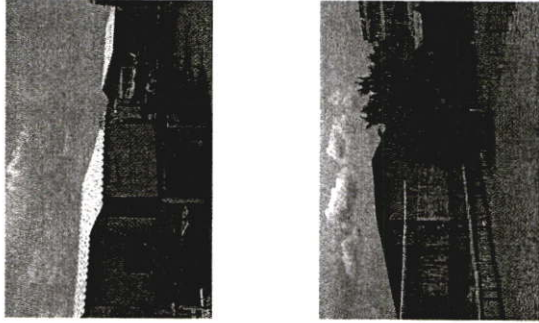
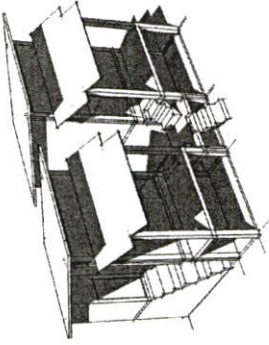
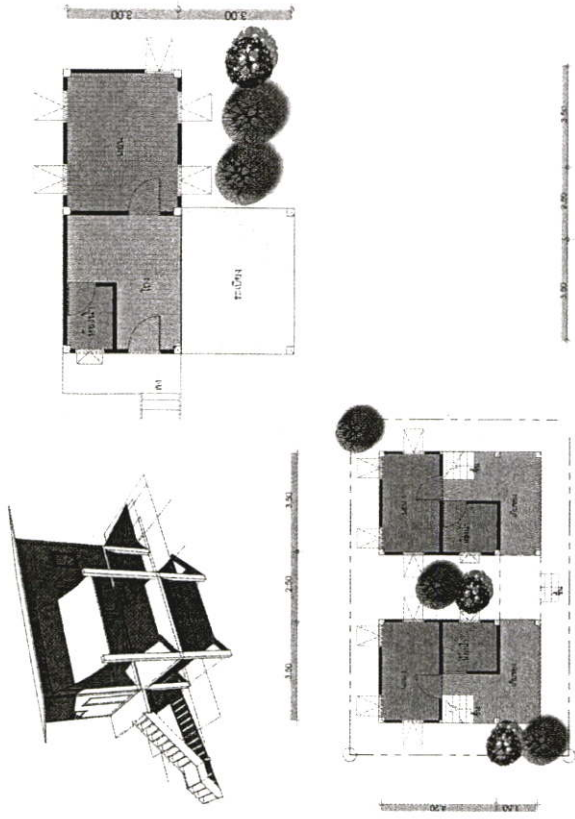
ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ประเภท	สภาพปัจจุบัน	แนวความคิดในการออกแบบ	แนวทางการปรับปรุง
<p>5.14.สภาพบ้านเรือนในชุมชน</p> 	<p>จึงก่อให้เกิดปัญหาด้านการพ่นสิ่งเสียดัด ตามมา</p> <p>3.ด้านภูมิทัศน์</p> <ul style="list-style-type: none"> -ขาดการดูแลรักษาเพราะคนในชุมชนไม่ให้ความสำคัญและปัญหาด้านการครอบครองที่ดินที่ไม่ใช่ของตนเอง <p>1.ด้านประโยชน์ใช้สอย</p> <ul style="list-style-type: none"> -สภาพบ้านเรือนส่วนใหญ่เป็นบ้านชั้นเดียว ใช้วัสดุไม่คงทนถาวร หากได้ตามท้องถิ่นสร้างโดยไม่มีมาตรการควบคุม ทำให้รูปแบบของบ้านเรือนไม่เป็นระเบียบ 	<p>แนวความคิดในการออกแบบ</p> <ul style="list-style-type: none"> - จากการศึกษาแนวคิดของกรมการปกครองส่วนท้องถิ่น.(2549 : 36) คือเกณฑ์มาตรฐานที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อยมาปรับใช้ได้ทั้งด้านสัดส่วนการใช้ที่ดิน มาตรฐานองค์ประกอบภายในชุมชน <p>3.ด้านภูมิทัศน์</p> <ul style="list-style-type: none"> - จัดสภาพบรรยากาศในชุมชนให้ดีและเป็นการพัฒนาที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมและสิ่งแวดล้อม 	 <p>5.15 แสดงแนวความคิดหลักในการออกแบบผัง</p>

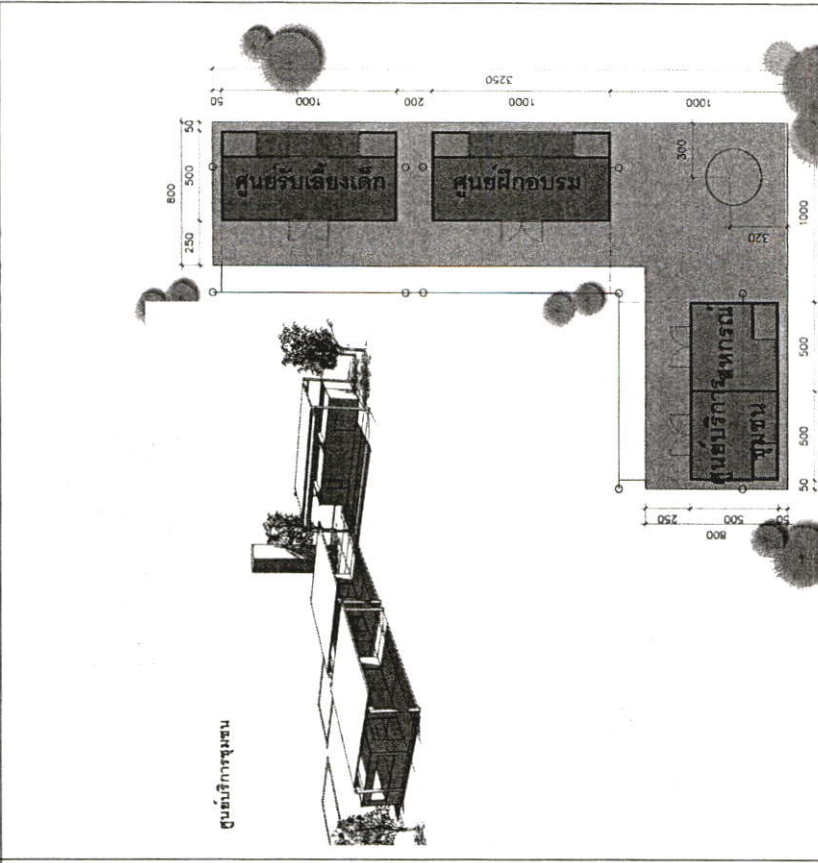
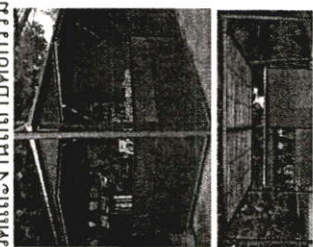
ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ประเภท	สภาพปัจจุบัน	แนวความคิดในการออกแบบ	แนวทางการปรับปรุง
<p>5.16 แสดงระยะและข้อกำหนดตารางแปลนบ้านเดี่ยว</p> 	<p>2. ด้านรูปแบบทางสถาปัตยกรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ส่วนใหญ่แบ่งเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนนอกประตูสค์ เป็นห้องโถง ส่วนทำอาหารอยู่ติดซึ่งส่วนห้องน้ำ ไม่ถูกสุขลักษณะ ไม่มีการแบ่งพื้นที่ใช้สอยอย่างชัดเจน  <p>5.17 แสดงรูปแบบบ้านปัจจุบัน</p>	<p>1. ด้านประโยชน์ใช้สอย</p> <ul style="list-style-type: none"> - จากการศึกษาแนวคิดของทฤษฎีองค์ประกอบของชุมชนน่าอยู่ คือ การเป็นชุมชนที่มีระเบียบสะอาด สวยงาม มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ทั้งลักษณะที่อยู่อาศัย ขนาดที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับจำนวนคนในครอบครัว 	<p>50% พื้นที่อาศัย = 100% 20% ถนน ทางเท้า ที่โล่ง 30% พื้นที่อื่น ๆ</p> <p>5.18 แสดงอัตราส่วนการวางผังชุมชน</p>  <p>5.19 แสดงบ้านเดี่ยวชั้นเดียวใช้พื้นที่ 42.80 ตาราง</p>

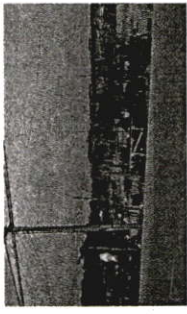
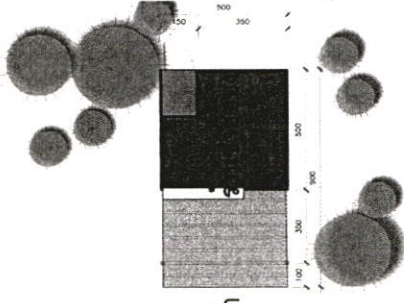


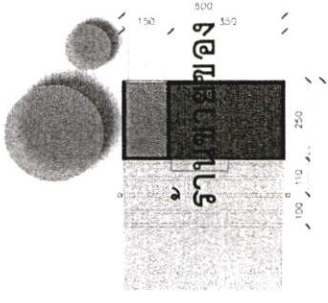
ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ประเภท	สภาพปัจจุบัน	แนวความคิดในการออกแบบ	แนวทางการปรับปรุง
<p>5.20 แสดงระยะและข้อกำหนดการวางแปลนบ้านแถว</p> 	 <p>5.21 แสดงรูปการใช้วัสดุในการสร้างบ้าน</p>	<p>2. ด้านรูปแบบทางสถาปัตยกรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - จากการศึกษาเกณฑ์มาตรฐานที่อาศัยการเคหะแห่งชาติ (2547) มีการแบ่งลักษณะองค์ประกอบและขนาดพื้นที่พักอาศัยแบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ บ้านเดี่ยว บ้านเดี่ยวชั้นเดียว ใช้พื้นที่ 42.80 ตารางเมตร บ้านเดี่ยวสองชั้นสองชั้น ใช้พื้นที่ 85.60 ตารางเมตร 	 <p>5.22 แสดงบ้านแฝดชั้นเดียว ใช้พื้นที่ 37.40 ตารางเมตร และบ้านแฝดสองชั้น ใช้พื้นที่ 74.80 ตารางเมตร</p>

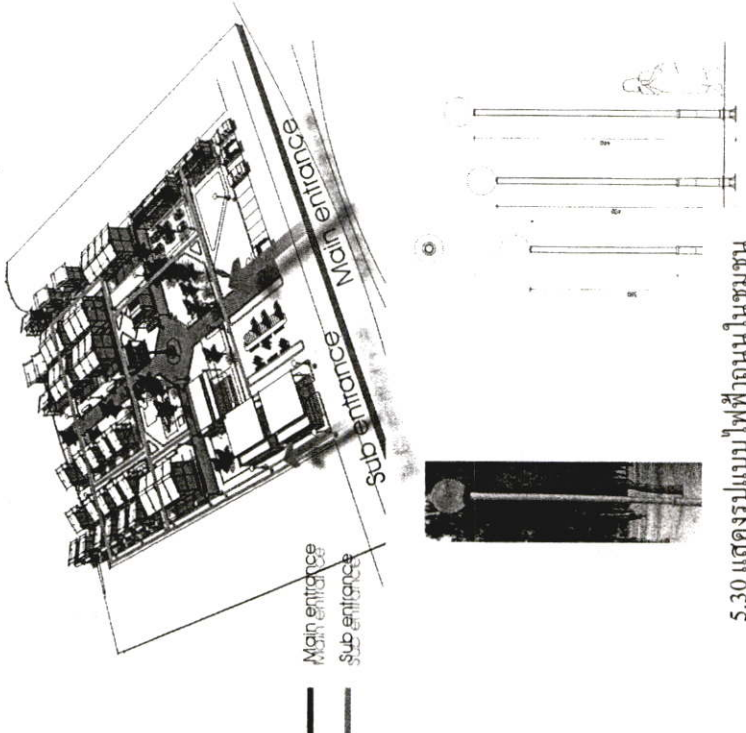
ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ประเภท	สภาพปัจจุบัน	แนวความคิดในการออกแบบ	แนวทางการปรับปรุง
<p>2.การบริการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - สหกรณ์ออมทรัพย์ - สถานรับเลี้ยงเด็ก - สถานฝึกอบรมอาชีพ - ร้านค้า 	<p>1.ด้านประโยชน์ใช้สอย</p> <ul style="list-style-type: none"> - ในปัจจุบันชุมชนไม่มีส่วนบริการสหกรณ์ออมทรัพย์ สถานรับเลี้ยงเด็ก มีแต่ร้านค้าแบ่งเป็นร้านค้าขายของชำและร้านค้าขายอาหารทะเล ที่ไม่ได้มีการจัดการที่ดีและถูกกักขยะ 	<p>1.ด้านประโยชน์ใช้สอย</p> <ul style="list-style-type: none"> - จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีชุมชนเมืองนำอยู่ ภายในชุมชนในส่วนของคุณภาพชีวิตต้องมีส่วนบริการที่สามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐาน คำนึงสหกรณ์ออมทรัพย์ สถานรับเลี้ยงเด็ก สถานฝึกอบรมอาชีพ ร้านค้าต่างๆที่สังกัดต่อชีวิตและงานสถาปัตยกรรม 	 <p style="text-align: center;">5.27 แสดงแบบส่วนบริการชุมชน</p>
		 <p style="text-align: center;">5.26 แสดงแบบร้านค้าที่เสนอแนะ</p>	


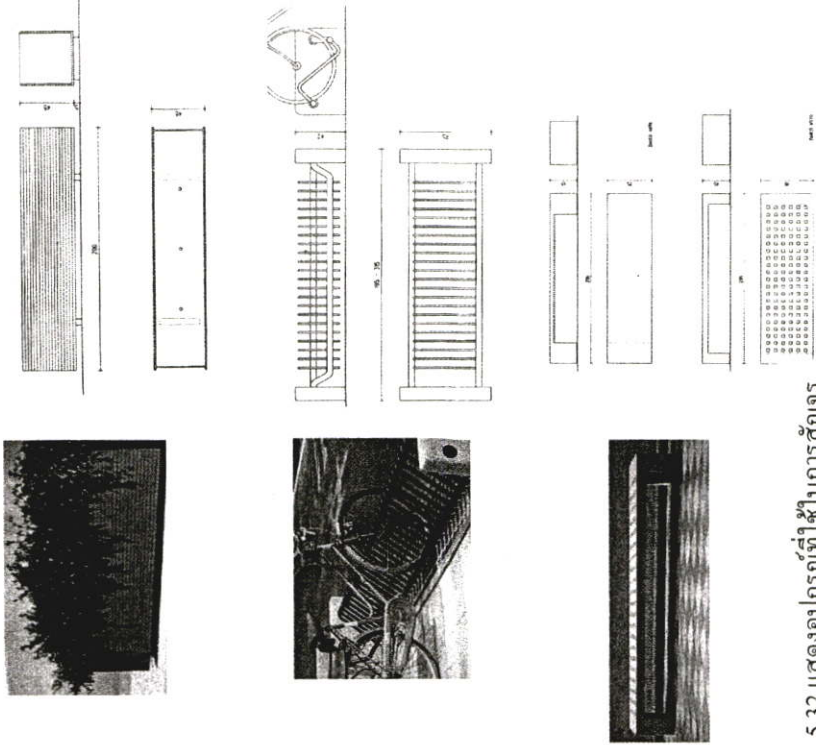
ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ประเภท	สภาพปัจจุบัน	แนวความคิดในการออกแบบ	แนวทางการปรับปรุง
	<p>2. ด้านรูปแบบทางสถาปัตยกรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ลักษณะร้านค้าขายของชำ <p>และร้านค้าขายอาหารทะเลในชุมชนเป็นเพียงสังกะสีแบบง่ายๆ ไม่มีทั้งแคค ไม้มิทั้งขะที่ตี</p> 	<p>2. ด้านเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - จากการใช้วัสดุที่เสถียรเป็นอาคารที่มี Function ทั้ง 4 ครอบคลุมอาคารเดียวเพื่อตอบสนองการใช้งานได้ครอบคลุม 	<p>ที่นั่งลูกค้า</p>  
	<p>5.28 แสดงพื้นที่ด้านหน้าชุมชน</p> <p>3. ด้านภูมิทัศน์</p> <ul style="list-style-type: none"> - วัสดุแบบร้านค้าไม้ดี ไม่มีมีการปรับปรุงจึงทำให้บรรยากาศของชุมชนไม่ดี 	<p>3. ด้านภูมิทัศน์</p> <ul style="list-style-type: none"> - ดึงเอกลักษณ์ของสภาพแวดล้อมและของชุมชนเข้ามาเป็นแนวคิดหลัก 	  <p>5.29 แสดงแบบร้านขายของชุมชน</p>

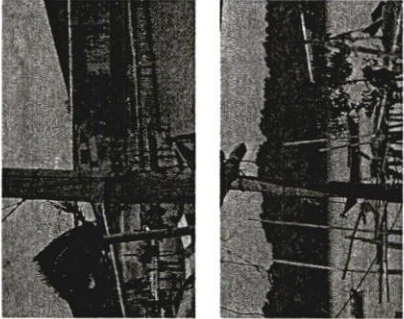
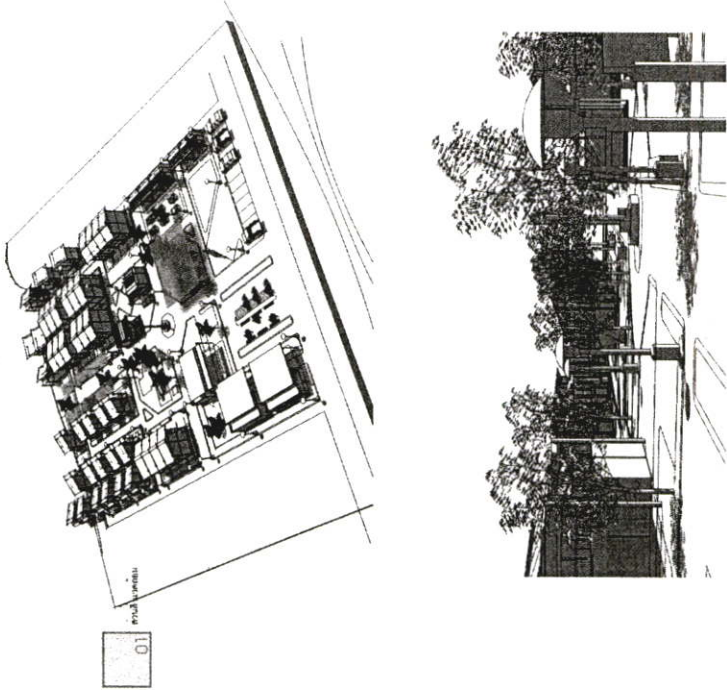
ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ประเภท	สภาพปัจจุบัน	แนวความคิดในการออกแบบ	แนวทางการปรับปรุง
<p>3.การสัญจร</p> <ul style="list-style-type: none"> - การเข้าถึงชุมชน - ทางเข้า – ออกชุมชน - สภาพทางเดินในชุมชน - การสัญจรในชุมชน 	<p>1.ด้านประโยชน์ใช้สอย</p> <ul style="list-style-type: none"> - การเข้าถึงชุมชน มีทางเข้า – ออกทางเดียวเพราะมีพื้นที่ติดกับพื้นที่เอกชนจึงทำให้เข้าถึงไม่สะดวก - ทางเข้า – ออกชุมชน ทางแคบและมีสิ่งขวางทำให้การใช้ประโยชน์ไม่เต็มที่ - สภาพทางเดินในชุมชน เป็นทางไม่มีและดินกว้างประมาณ 1.00 – 1.50 มีช่องว่างตามทางเดิน - การสัญจรในชุมชน ทางเดินแคบ มีสิ่งกีดขวาง และทางเดินไม่ต่อเนื่อง 	<p>1.ด้านประโยชน์ใช้สอย</p> <ul style="list-style-type: none"> - เพิ่มจำนวนทางเข้าออกแต่ละวางถนนให้สามารถเชื่อมหากันได้ในชุมชน - ทางเมน มีขนาดความกว้างตั้งแต่ 2.00 เมตร/ 1.50 เมตร/ 1.20 เมตร - ทางย่อย มีขนาดความกว้างตั้งแต่ 1.50 เมตร และ 1.20 เมตร - ทางชอย มีขนาดความกว้างไม่ต่ำกว่า 0.90 เมตร - ขยายและปรับปรุงทางเข้าออก มีที่จอดรถจักรยาน - ปรับปรุงป้ายชุมชน - ปรับปรุงทางเดินให้เป็นคอนกรีตส่วนทางเดินที่ขึ้นในแม่น้ำให้จัดทำเป็นสะพานไม้ที่แข็งแรงปลูกต้นไม้ตามทาง เพิ่มป้ายบอก 	 <p>5.30 แสดงรูปแบบไฟฟ้าถนนในชุมชน</p>

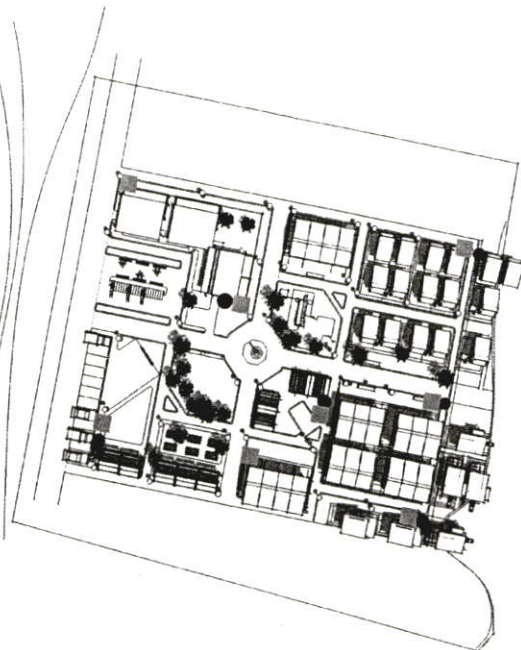
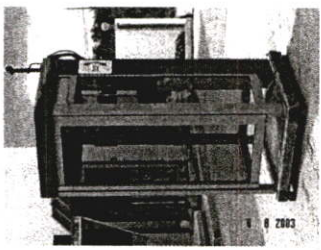
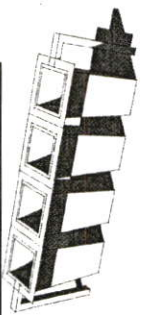
ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ประเภท	สภาพปัจจุบัน	แนวความคิดในการออกแบบ	แนวทางการปรับปรุง
	<p>2. ด้านรูปแบบทางสถาปัตยกรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไม่มีเอกลักษณ์ของชุมชน และสภาพทางเดินที่ชำรุดยังไม่มี การปรับปรุงแก้ไข <p>3. ด้านภูมิทัศน์</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไม่มีการปรับปรุงทางเดิน สภาพทางเดินจึงทำให้ บรรยากาศในชุมชนเสียไป  <p>5.31 แสดงทางเดินชุมชน</p>	<p>บอกบ้านเลขที่ของคนในชุมชน</p> <p>2. ด้านรูปแบบทางสถาปัตยกรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - นำรูปแบบที่ได้จากการวิเคราะห์มาพัฒนาให้สามารถตอบสนองประโยชน์ใช้สอยโดยการออกแบบต่างๆ เช่น ที่นั่งบริเวณทางเดิน / ป้ายบอกบ้านเลขที่ / ป้ายชุมชน ให้เป็นไปตามสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน <p>3. ด้านภูมิทัศน์</p> <ul style="list-style-type: none"> - เป็นรูปแบบทางเข้า - ออก ชัดเจนและสร้างเอกลักษณ์ร่วมถึงบรรยากาศที่ดีตามแบบทางสถาปัตยกรรม 	 <p>5.32 แสดงอุปกรณ์ที่ใช้ในการสัญจร</p>


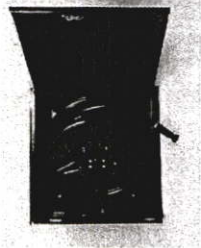

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ประเภท	สภาพปัจจุบัน	แนวความคิดในการออกแบบ	แนวทางการปรับปรุง
<p>4.ด้านสิ่งแวดล้อม</p> <p>-สิ่งแวดล้อมในชุมชน</p>	<p>1.ด้านประโยชน์ใช้สอย</p> <p>- ไม่มีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ในชุมชน ไม่มีระเบียบแผนในการจัดการ ทำให้เสียพื้นที่ในการใช้สอย</p> <p>2.ด้านรูปแบบทางสถาปัตยกรรม</p> <p>- ไม่มีรูปแบบ</p>  <p>5.33 แสดงชุมชนเดิมน้ำระยอง</p>	<p>แนวความคิดในการออกแบบ</p> <p>1.ด้านประโยชน์ใช้สอย</p> <p>- จัดแบ่งพื้นที่ในชุมชนให้เป็นระบบ โดยกระจายพื้นที่สีเขียวให้กระจายอย่างเหมาะสม</p> <p>2.ด้านรูปแบบทางสถาปัตยกรรม</p> <p>- ใช้หลักการวางผัง ทิศทางลม การตั้งจร มาใช้เพื่อจัดและรักษาสีเขียว</p> <p>3.ด้านภูมิทัศน์</p> <p>- ออกแบบพื้นที่อย่างลงตัวเพื่อ สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม</p>	<p>แนวทางการปรับปรุง</p>  <p>5.34 แสดงทัศนียภาพที่ปรับปรุงในชุมชน</p>


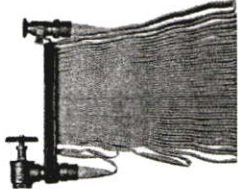

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ประเภท	สภาพปัจจุบัน	แนวความคิดในการออกแบบ	แนวทางการปรับปรุง
<p>5.ด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ</p> <p>1.1 ระบบโทรศัพท์</p> <p>1.2 ระบบกำจัดขยะ</p>	<p>1.ด้านประโชยน์ใช้สอย</p> <ul style="list-style-type: none"> - ส่วนมากระบบโทรศัพท์พื้นฐาน / ตู้โทรศัพท์ในชุมชนยังมีน้อย <p>2.ด้านรูปแบบทางสถาปัตยกรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไม่มีรูปแบบ <p>3.ด้านภูมิทัศน์</p> <ul style="list-style-type: none"> - ยังไม่มีรูปแบบ <p>1.ด้านประโชยน์ใช้สอย</p> <ul style="list-style-type: none"> - ใช้ถังพลาสติก ไม่มีฝา ทั้งไม่เป็นที่ <p>2.ด้านรูปแบบทางสถาปัตยกรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไม่มีรูปแบบ <p>3.ด้านภูมิทัศน์</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไม่มีรูปแบบ 	<p>1.ด้านประโชยน์ใช้สอย</p> <ul style="list-style-type: none"> - เพิ่มจำนวนตู้โทรศัพท์เข้ามาในชุมชนและตามจุดสำคัญต่างๆ - ออกแบบให้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม - ออกแบบเพื่อจัดบรรยากาศในชุมชน <p>1.ด้านประโชยน์ใช้สอย</p> <ul style="list-style-type: none"> - การจัดเก็บขยะ ใช้วิธีวางถังตามจุดต่างๆ โดยแยกขยะเปียก / ขยะแห้ง / ขยะมีพิษ 	  <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px;">จุดวางถังขยะ</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px;">จุดวางโทรศัพท์สาธารณะ</div> </div>  <p>5.35 แสดงระบบโทรศัพท์/ระบบกำจัดขยะ</p>

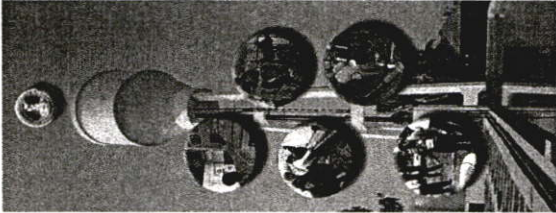
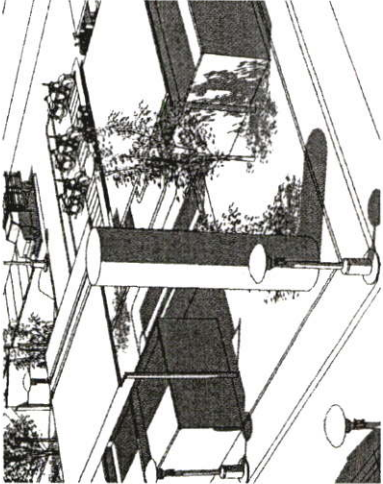
ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ประเภท	สภาพปัจจุบัน	แนวความคิดในการออกแบบ	แนวทางการปรับปรุง
<p>1.3 ระบบดับเพลิง</p>	<p>1.ด้านประโยชน์ใช้สอย</p> <ul style="list-style-type: none"> - ใช้อย่างมีประสิทธิภาพและมีอยู่ 6 จุดทั่วหมู่บ้าน สภาพไม่พร้อมใช้งาน 	<p>2.ด้านรูปแบบทางสถาปัตยกรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ออกแบบให้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม <p>3.ด้านภูมิทัศน์</p> <ul style="list-style-type: none"> - ออกแบบจัดสภาพแวดล้อมให้ส่งเสริมความสวยงามและเป็นระเบียบในชุมชน <p>1.ด้านประโยชน์ใช้สอย</p> <ul style="list-style-type: none"> - ส่วนกลางใช้เครื่องสูบน้ำดับเพลิงแบบใช้สาย (Fire hose) และมีตู้เก็บน้ำยาดับเพลิงตำแหน่งโดยใช้อย่างมีประสิทธิภาพ 15ปอนด์ / บัน 15 หลังหรือถังดับเพลิง 1 อัน / ไร่ 	<div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;">    </div> <p style="text-align: right;">5.36 แสดงระบบดับเพลิง</p>

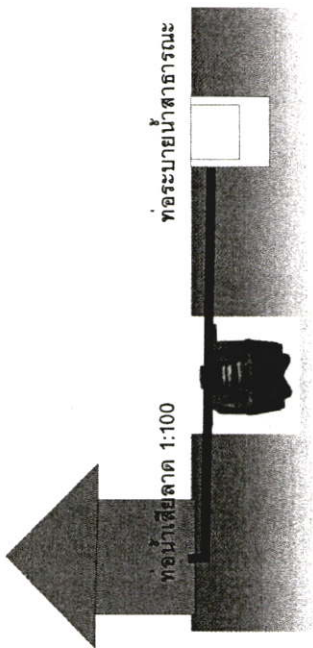
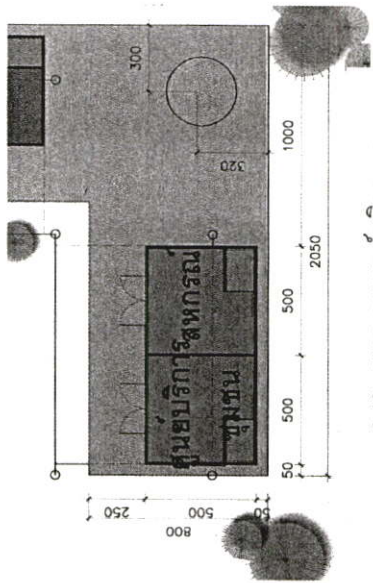
ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ประเภท	สภาพปัจจุบัน	แนวความคิดในการออกแบบ	แนวทางการปรับปรุง
1.4 ระบบไฟฟ้า	<p>2. ด้านรูปแบบทางสถาปัตยกรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไม่มีรูปแบบ <p>3. ด้านภูมิทัศน์</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไม่มีรูปแบบ <p>1. ด้านประโยชน์ใช้สอย</p> <ul style="list-style-type: none"> - ภายในบ้านใช้หลอดไฟ/หลอดฟลูออเรสเซนต์ ขาดการระเบียบในการเดินสาย <p>2. ด้านรูปแบบทางสถาปัตยกรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไม่มีรูปแบบ 	<p>แนวความคิดในการออกแบบ</p> <p>2. ด้านรูปแบบทางสถาปัตยกรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ออกแบบให้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม <p>3. ด้านภูมิทัศน์</p> <ul style="list-style-type: none"> - ออกแบบจัดสภาพแวดล้อมให้ส่งเสริมความสวยงามและเป็นระเบียบในชุมชน <p>1. ด้านประโยชน์ใช้สอย</p> <ul style="list-style-type: none"> - ระบบไฟฟ้าชุมชนใช้ระบบร้อยท่อฝังดินและร้อยท่อตามกำแพงไปตามจุดต่างๆของชุมชน <p>2. ด้านรูปแบบทางสถาปัตยกรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ออกแบบให้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม 	  <p>5.37 แสดงระบบไฟฟ้าในชุมชน</p> 

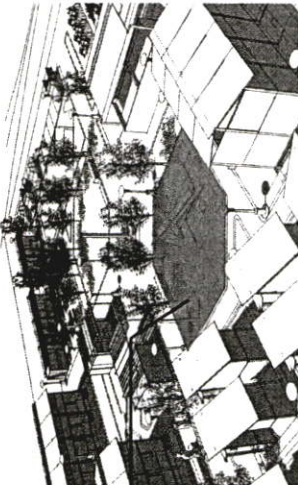
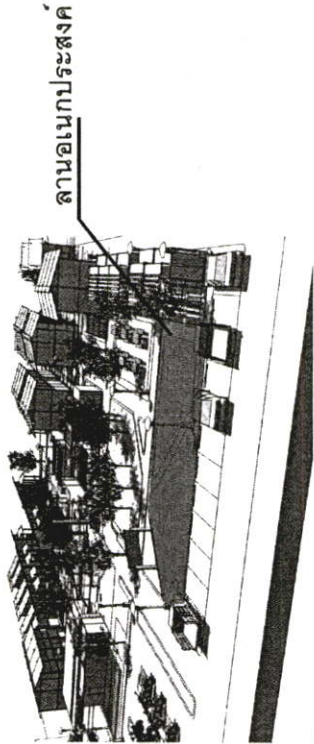
ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

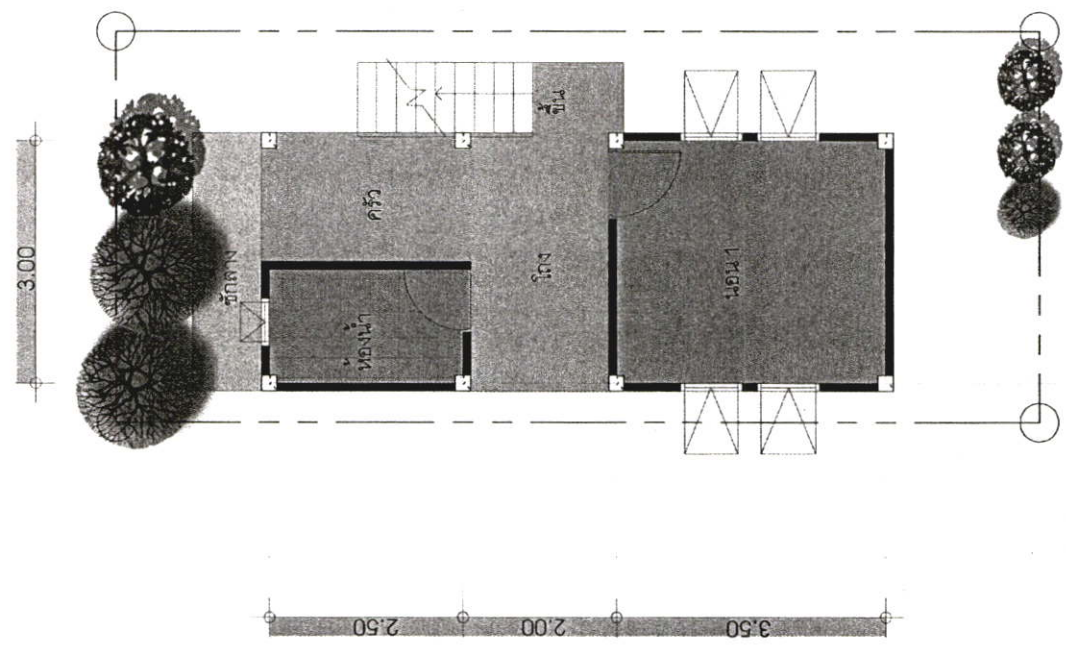
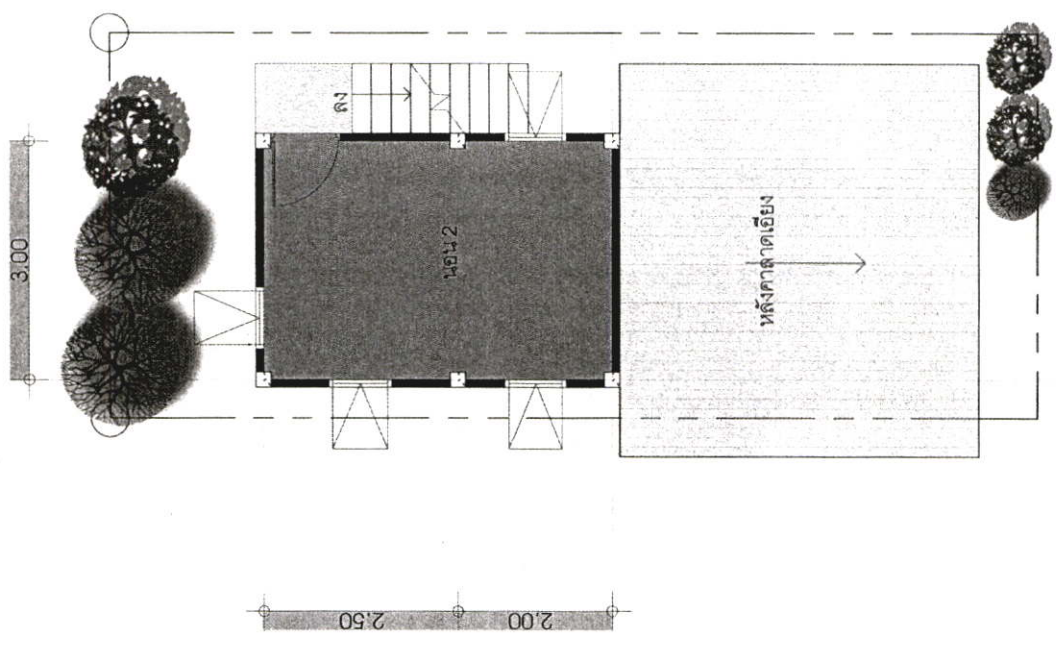
ประเภท	สภาพปัจจุบัน	แนวความคิดในการออกแบบ	แนวทางการปรับปรุง
<p>1.5 ระบบประปา</p>	<p>3.ด้านภูมิทัศน์</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไม่มีรูปแบบ <p>1.ด้านประโยชน์ใช้สอย</p> <ul style="list-style-type: none"> - ห่างจาก Main แล้วผ่านมิเตอร์เข้าตามบ้าน จะมีบางบ้านที่ต้องพ่วงมิเตอร์จากบ้านข้างเคียง <p>2.ด้านรูปแบบทางสถาปัตยกรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไม่มีรูปแบบ <p>3.ด้านภูมิทัศน์</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไม่มีรูปแบบ 	<p>ด้านภูมิทัศน์</p> <ul style="list-style-type: none"> - ออกแบบจัดสภาพแวดล้อมให้ส่งเสริมความสวยงามและเป็นระเบียบในชุมชน <p>1.ด้านประโยชน์ใช้สอย</p> <ul style="list-style-type: none"> - ให้นำอุปโภคจากการประปานครหลวงขึ้นสู่ถังเก็บน้ำกลางหมู่บ้าน <p>2.ด้านรูปแบบทางสถาปัตยกรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ออกแบบให้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม <p>3.ด้านภูมิทัศน์</p> <ul style="list-style-type: none"> - ออกแบบจัดสภาพแวดล้อมให้ส่งเสริมความสวยงามและเป็นระเบียบในชุมชน 	  <p>5.38 แสดงระบบประปา</p>

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

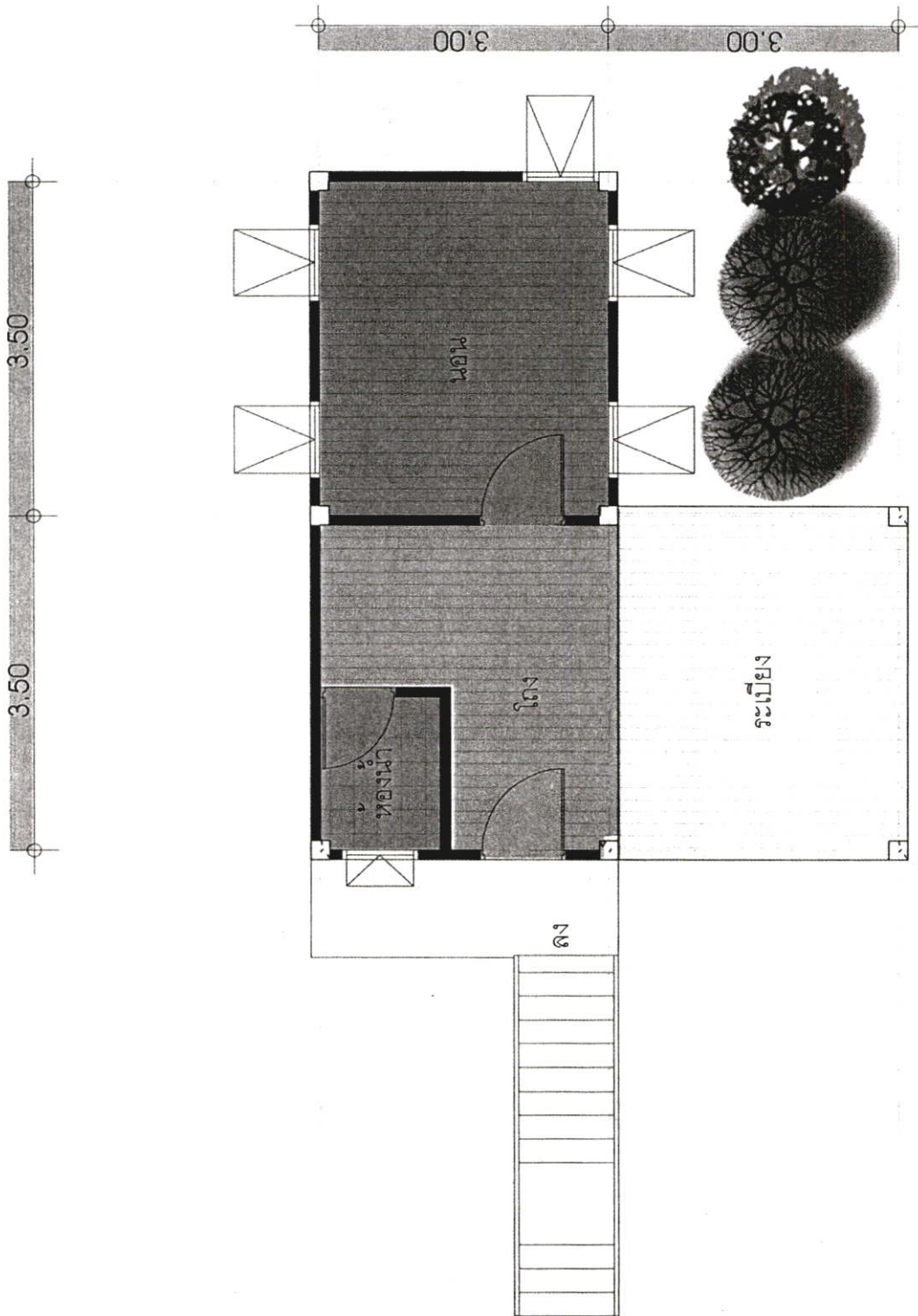
ประเภท	สภาพปัจจุบัน	แนวความคิดในการออกแบบ	แนวทางการปรับปรุง
1.6 ระบบระบายน้ำเสีย 1.7 ศูนย์บริการชุมชน 1.8 ลานอเนกประสงค์ 1.10 สนามเด็กเล่น	1. ด้านประโชนน้ำใช้สอย - ไม่มีระบบระบายน้ำเสียที่ติดตั้งและถูกต้อง ห้องน้ำไม่ได้มาตรฐาน 2. ด้านรูปแบบทางสถาปัตยกรรม - ไม่มีรูปแบบ 3. ด้านภูมิทัศน์ - ไม่มีรูปแบบ 1. ด้านประโชนน้ำใช้สอย - ชุมชนยังไม่มี 2. ด้านรูปแบบทางสถาปัตยกรรม - ไม่มีรูปแบบ	1. ด้านประโชนน้ำใช้สอย - ใช้ระบบบำบัดสำเร็จรูปเนื่องจากชุมชนใกล้แม่น้ำ โดยน้ำเสียของแต่ละหลังจะไหลตามท่อเข้าบ่อบำบัดสำเร็จรูป 1. ด้านประโชนน้ำใช้สอย - ออกแบบเพื่ออำนวยความสะดวกและตอบสนองกับผู้ใช้ประกอบด้วยที่นั่งอ่อนหนึ่งสือห้องสมุดชุมชน ส่วนนั่งเล่น	 <p>5.39 แสดงระบบบำบัดน้ำเสีย</p>  <p>5.40 แสดงแบบศูนย์บริการชุมชน</p>

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

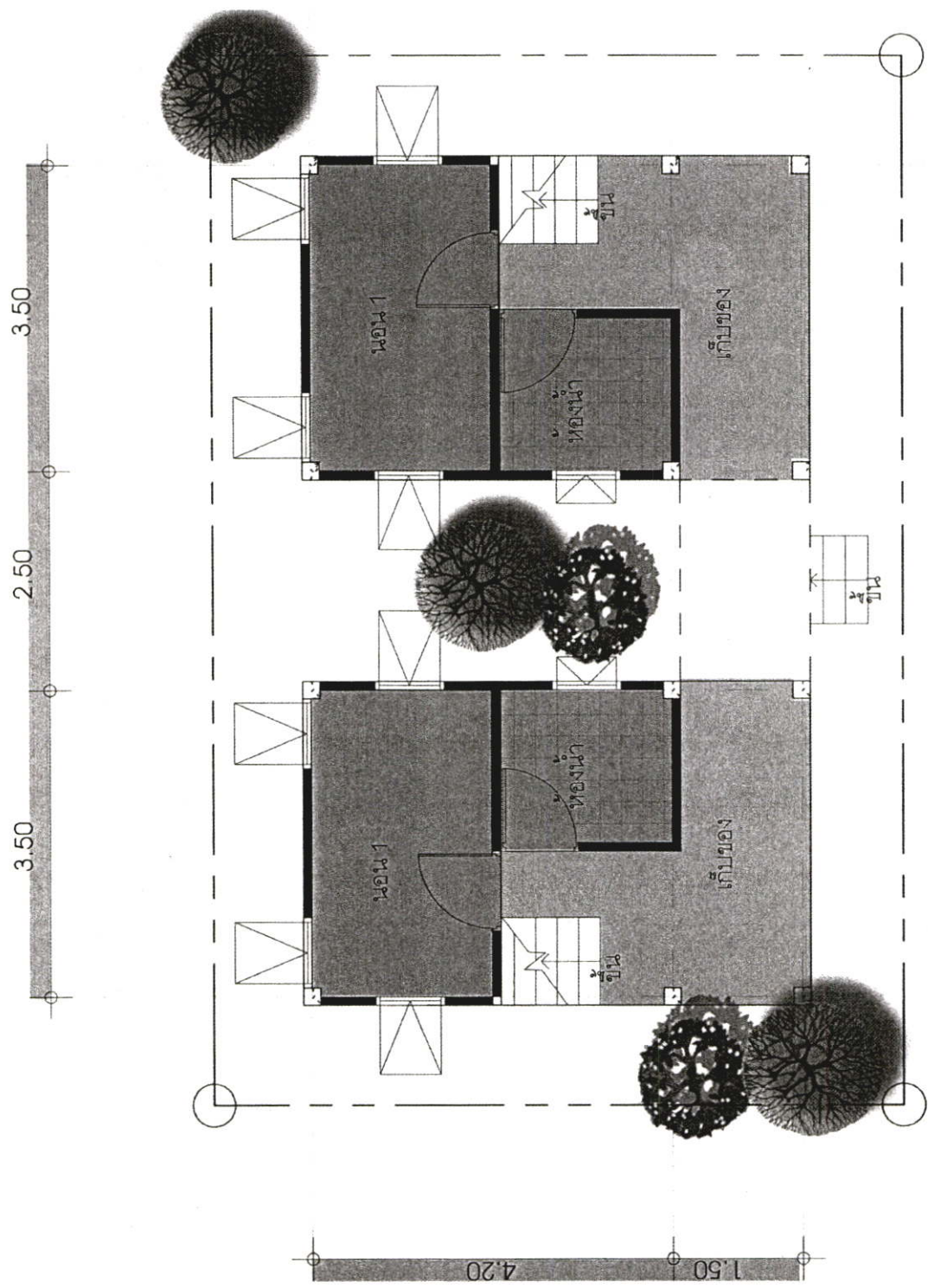
ประเภท	สภาพปัจจุบัน	แนวความคิดในการออกแบบ	แนวทางการปรับปรุง
	<p>3.ด้านภูมิทัศน์</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไม่มีรูปแบบ 	<p>2.ด้านรูปแบบทางสถาปัตยกรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ออกแบบให้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม <p>3.ด้านภูมิทัศน์</p> <ul style="list-style-type: none"> - ออกแบบจัดสภาพแวดล้อมให้ส่งเสริมความสวยงามและเป็นระเบียบในชุมชน 	 <p>5.41 แสดงสนามเด็กเล่น</p>  <p>5.42 แสดงลานอเนกประสงค์</p>



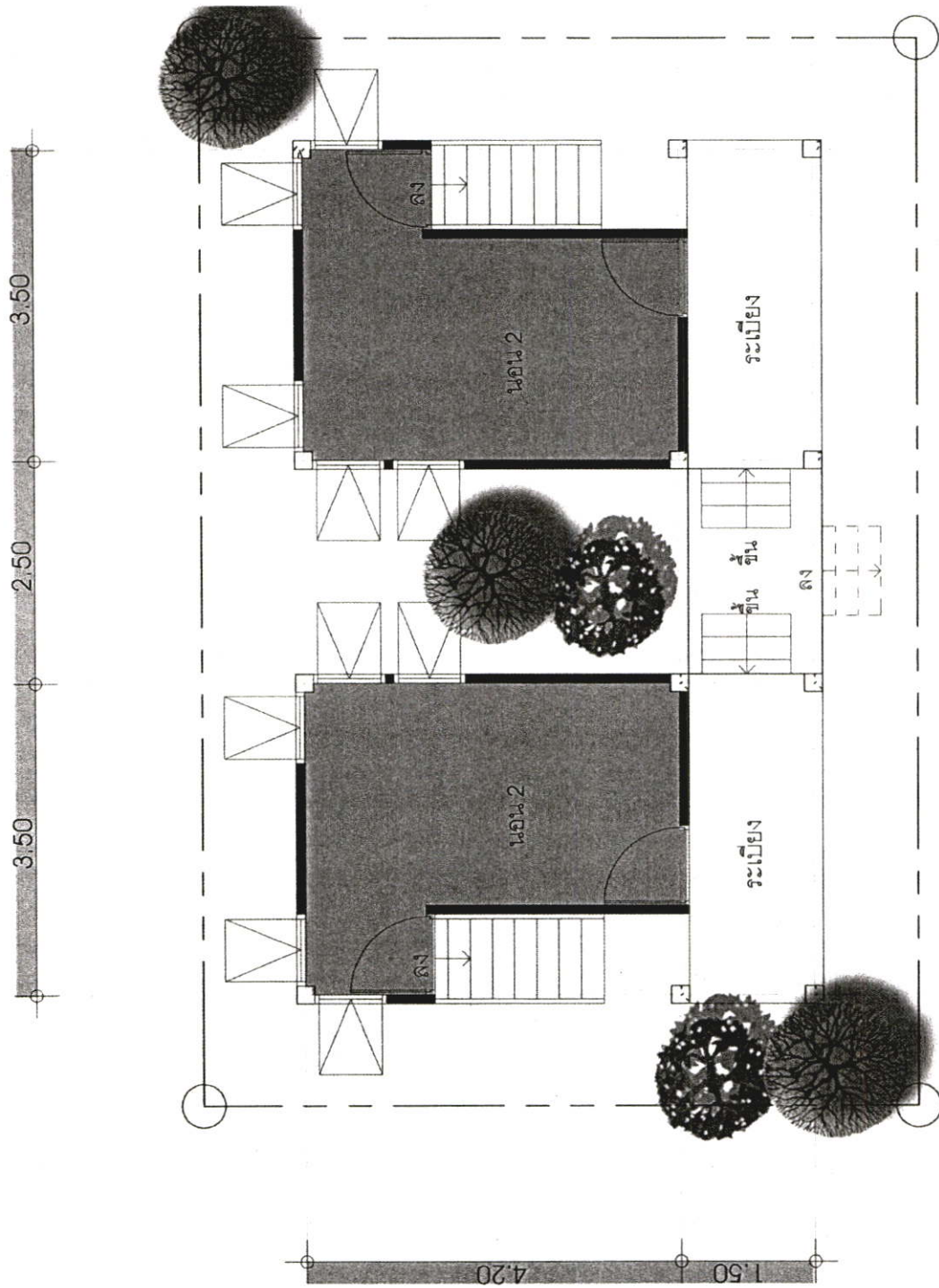
5.43 แสดงแบบบ้านเดี่ยวชั้นเดียว



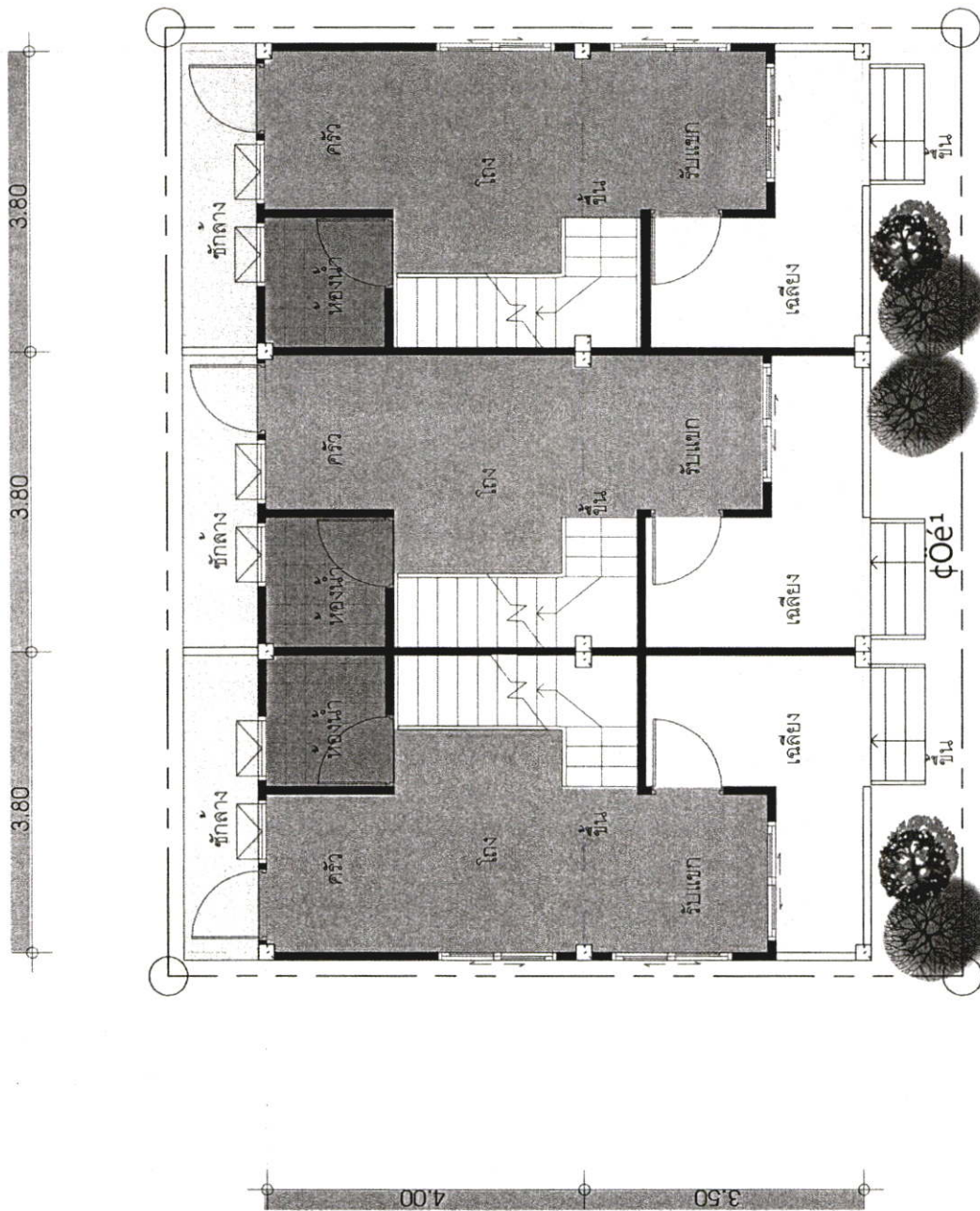
5.44 แสดงแบบบ้านชั้นเดียวริมน้ำ



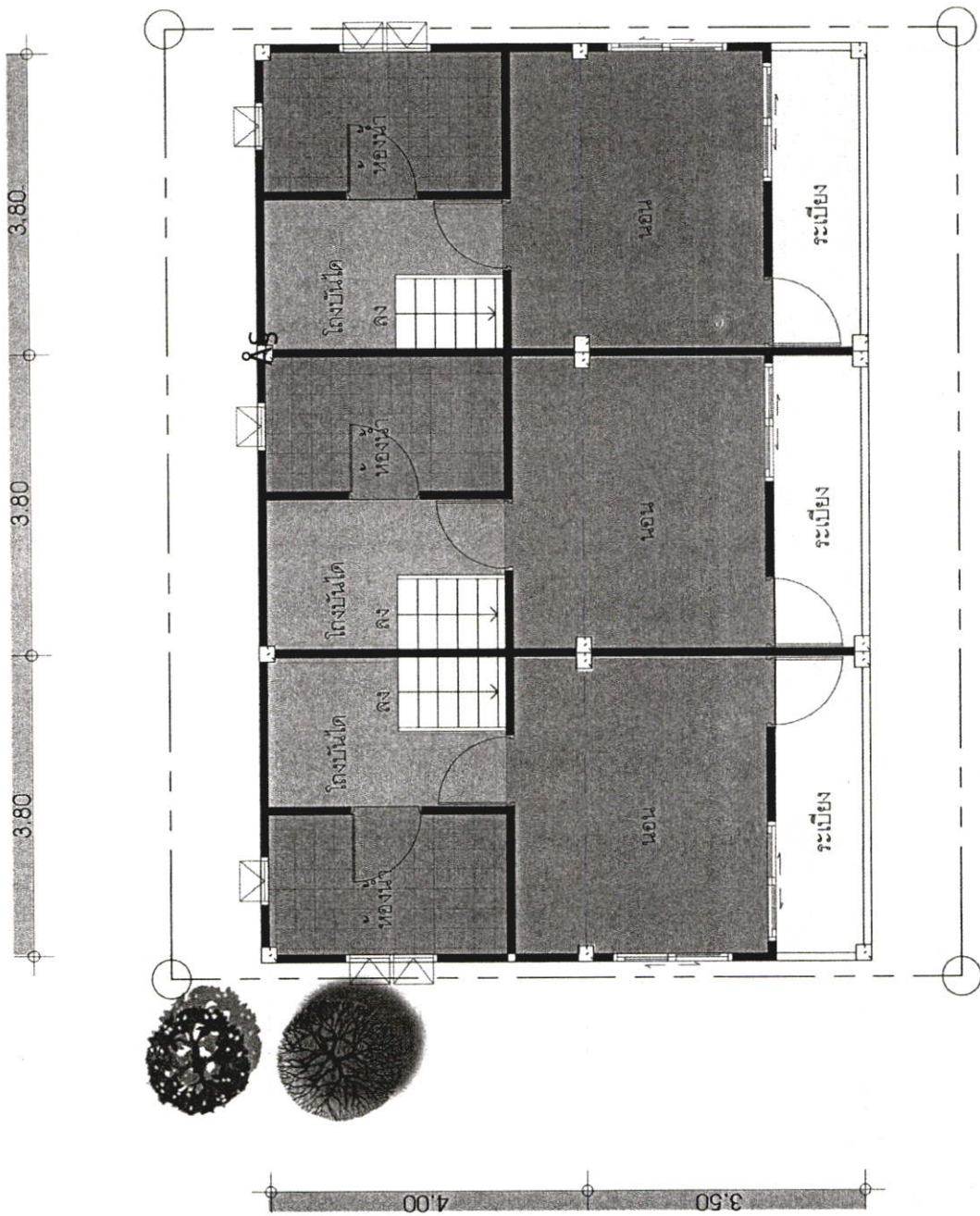
5.45 แสดงแบบบ้านแฝดชั้นล่าง



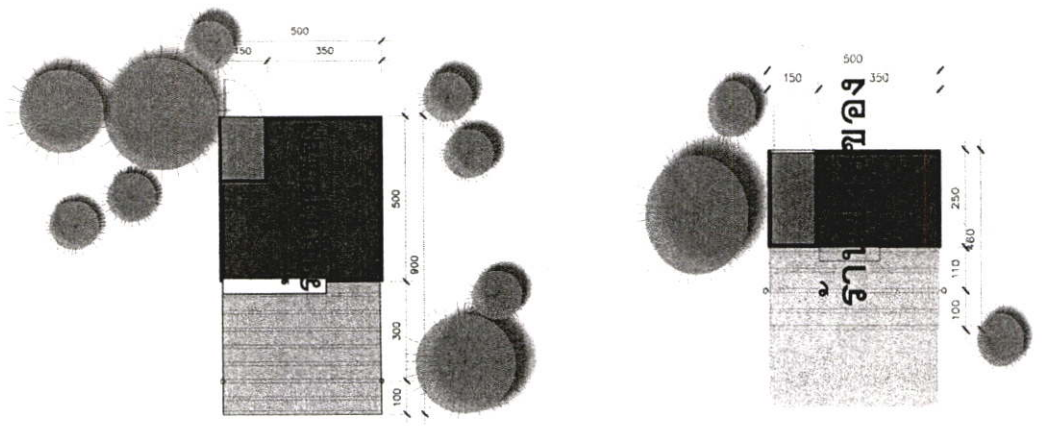
5.46 แสดงแบบบ้านแคตชั่นบน



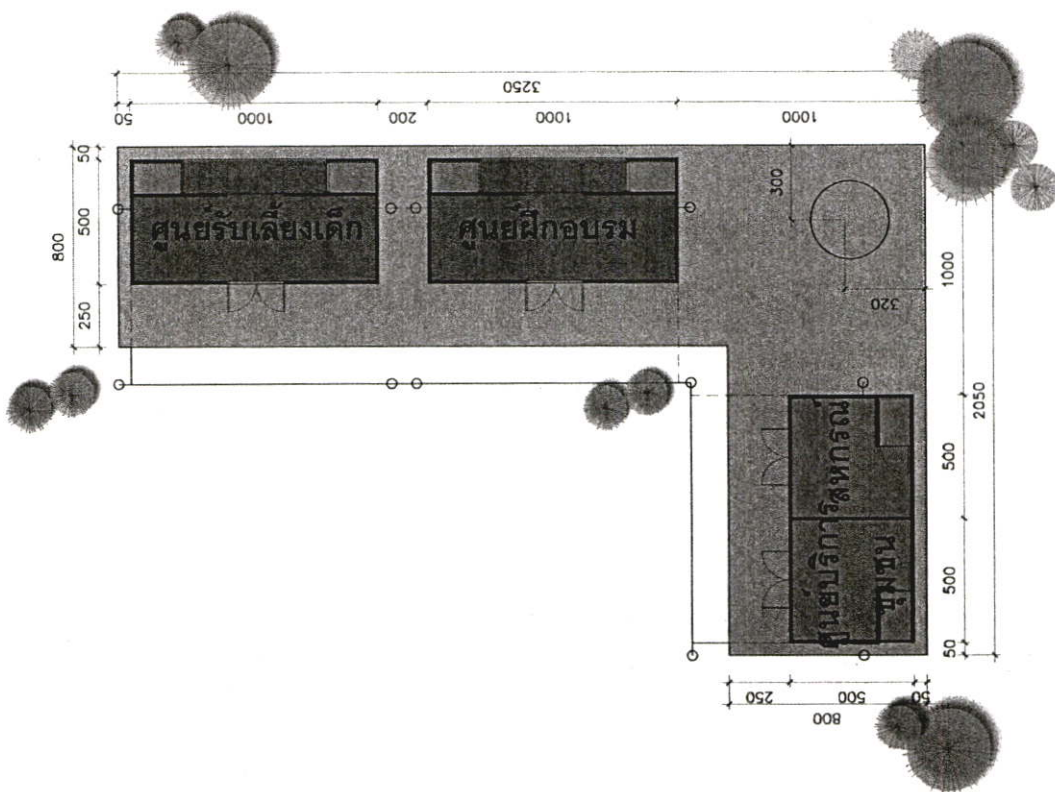
5.47 แสดงแบบบ้านแถวชั้นล่าง



5.48 แสดงแบบบ้านแปดชั้นบน



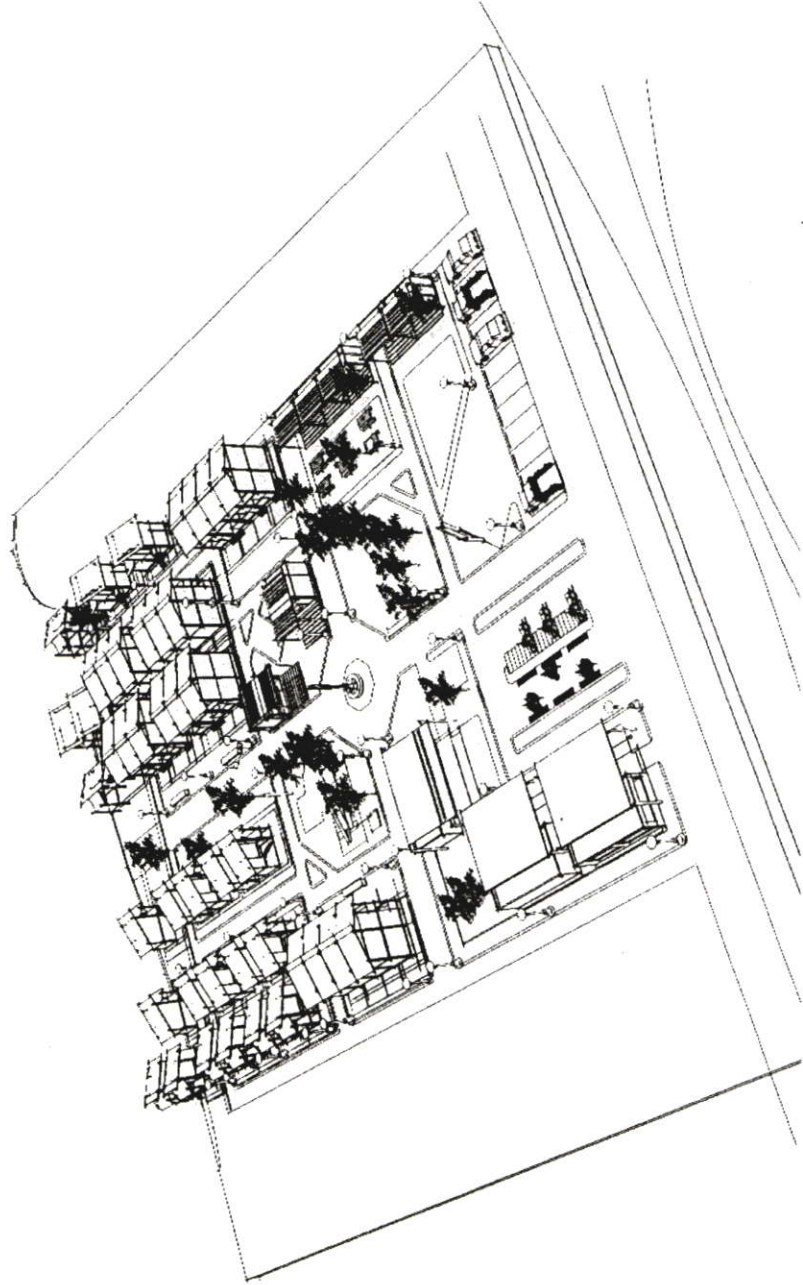
พื้นที่ปลูกต้นไม้



5.49 แสดงแบบศูนย์บริการชุมชน



5.50 แสดงผังชุมชนที่เสนอแนะ



5.50 แสดงผังชุมชนมุมมองด้านบน

บรรณานุกรม

- พงศ์ศักดิ์ วัฒนสินธุ์.(2543). การวางผังและการออกแบบกายภาพชุมชน. วารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .หน้า163-178
- ผังเมืองรวม. ทฤษฎีและความรู้ทางด้านผังเมือง. กรุงเทพฯ:กรมการผังเมือง, มปป.
- วิมลสิทธิ์ หรขางกูร.(2537). การจัดทำรายละเอียดของโครงการเพื่อการออกแบบงานสถาปัตยกรรม. คณะสถาปัตยกรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. พิมพ์ครั้งที่ 4
- ฉัตรชัย พงศ์ประยูร.(2520). ทฤษฎีเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐาน. มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพฯ
- คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์.(2543). วารสารวิชาการ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- เคหะแห่งชาติ. การปรับปรุงชุมชนแออัด. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ประมวลศิลป์, 2534
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ , สำนักงาน (2545). รายงานขั้นสุดท้าย: โครงการจัดทำเครื่องชี้วัดการพัฒนาเมืองและชุมชนน่าอยู่. กรุงเทพมหานคร:รุ่งนภาการพิมพ์.
- นิลุบท คล่องเสสสะ. (2535). เอกสารประกอบการเรียนการสอน การวางแผนและการออกแบบสวนสาธารณะในเมือง (Urban park planning & design).กรุงเทพมหานคร: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ระหัตร์ โรจนประดิษฐ์. (ม.ป.ป.). เอกสารประกอบการสอนวิชา การวางแผนภาคและเมือง และการออกแบบชุมชนเมือง: Responsive environments. (ม.ป.ท.).
- คำธร กุลชล, (2545). การออกแบบชุมชนคืออะไร: การติดตามหาคำตอบในรอบ 40 ปี. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร
- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. กรอบประเด็นการระดมความคิดเห็นเรื่อง “ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม : การจัดการเพื่อความอยู่รอดของคนไทย” เอกสารประกอบการประชุมประจำปี 2545 “ความอยู่ดีมีสุขของคนไทย” : 5 ปี หลังวิกฤตเศรษฐกิจ. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ,2545.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545-2546 กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สภาพแวดล้อม, 2544

- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. เอกสารประกอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540-2544 กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 25408
- คณะกรรมการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนในคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. แนวทางการสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2543.
- ชัยยศ อิ่มสุวรรณ. การพัฒนารูปแบบการศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนา. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุยฎีบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- นโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม,สำนักงาน. ความเป็นมาของแผนปฏิบัติการ. กรุงเทพฯ : สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, 2545 (อัดสำเนา)
- ปกรณ์ ปรีชากร. แนวความคิดด้วยว่าการพัฒนา. (เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องนโยบายการพัฒนาประเทศ : แนวทางการศึกษาวิจัย), กรุงเทพมหานคร : สถาบันไทยคดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527.
- พัฒนาชุมชน, กรม. ข้อมูลตำบล (online). แหล่งที่มา : <http://www.thaitambon.com/> [7 ธันวาคม 2545.]
- มูลนิธิพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี จังหวัดขอนแก่น. คำคุณ. ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 วันที่ 1 มกราคม 2545 ถึง 31 มีนาคม 2545
- อรพินท์ สบโชคชัย. การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย : 2539
- P.W. Preston. Theories of Delopment. London : Routledge&Kegan Paul, 1982.
- Bentley, I.,Alcock,A., Murrain, P.,MaGlynn, S., and Smith, G. (1985).Responsive environment: A manual for jesigners. London: The Architecture Press.
- Brambilla, R. And Longo, G. (1977). For pedestrians only: Planing design and management of traffic – free zones. New York: Whitney Library of design.
- Moughtin. C.(1999). Urban design: Method and techniques. Gillingham: Great Britain.

ภาคผนวก ก
เอกสารทางราชการที่ใช้ในการวิจัย



ที่ ศธ 0524.04/ 0573

คณะกรรมการอุดมศึกษา

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

12 กุมภาพันธ์ 2551

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน นายปฏิภาณ จุมผา


สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

ด้วย นายบุญเชษฐ ช่วงสูวนิช นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการปรับปรุงกายภาพชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนเก่ายอด จังหวัดระยอง” โดยมี รศ.สมพล ดำรงเสถียร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ผศ.ดร.เลิศลักษณ์ กลิ่นหอม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

คณะกรรมการอุดมศึกษา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสัมภาษณ์ตามที่แนบมาพร้อมนี้ว่ามีเนื้อหาถูกต้องและเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการตรวจของท่านจะช่วยให้งานวิจัยของนายบุญเชษฐ ช่วงสูวนิช มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ


 วิทยากร
 นร



(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จระเสกข์ ตรีเมธสุนทร)

ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

หน่วยบัณฑิตศึกษา

โทร. 02-737-3000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02-326-4325



ที่ ศธ 0524.04/ 0593

คณะกรรมการอุดมศึกษา

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

13 กุมภาพันธ์ 2551

เรื่อง ขออนุญาตให้นักศึกษาทดลองใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน นายสมพงษ์ อยู่สุข (ประธานชุมชนเก่ายอด)

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

ด้วย นายบุญเชษฐ ช่วงสุวนิช นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการปรับปรุงกายภาพชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนเก่ายอด จังหวัดระยอง” โดยมี รศ.สมพล ดำรงเสถียร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ผศ.ดร.เลิศลักษณ์ กลิ่นหอม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม คณะครุศาสตรบัณฑิต สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง จึงขออนุญาตจากท่านโปรดอนุญาตให้ นายบุญเชษฐ ช่วงสุวนิช ทดลองใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยกับท่านได้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตและขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ของท่านมา ณ โอกาสนี้
ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จรัสเสกข์ ศรีเมธสุนทร)

ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

หน่วยบัณฑิตศึกษา

โทร. 02-737-3000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02- 326-4325



ที่ ศธ 0524.04/ 0573

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

12 กุมภาพันธ์ 2551

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน นายอำนาจ ทองเบ็ญญ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

ด้วย นายบุญเชษฐ ช่วงสุนิช นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำ
วิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการปรับปรุงสภาพชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนเก่ายอด จังหวัดระยอง”
โดยมี รศ.สมพล ดำรงเสถียร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ผศ.ดร.เลิศลักษณ์ กลิ่นหอม
เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเรื่อง
ดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสัมภาษณ์ดังที่แนบมาพร้อมนี้ว่ามีเนื้อหา
ถูกต้องและเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการตรวจของท่านจะช่วยให้งานวิจัยของ
นายบุญเชษฐ ช่วงสุนิช มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็น
อย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จรัสเสกข์ ตรีเมธสุนทร)

ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

คณบดีบัณฑิตศึกษา

หน่วยบัณฑิตศึกษา

โทร. 02-737-3000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02-326-4325

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์ประกอบการวิจัย
เรื่อง
แนวทางการปรับปรุงกายภาพชุมชน
กรณีศึกษา ชุมชนเก้ายอด
จังหวัดระยอง

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางการปรับปรุงกายภาพชุมชนเก้ายอด จังหวัดระยอง รวมทั้งจัดวางสภาพแวดล้อมของชุมชนเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้อยู่อาศัย โดยทำการศึกษาสภาพปัจจุบัน ความต้องการและปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และนำข้อมูลที่ได้เสนอเป็นแนวทางในการออกแบบสำหรับชุมชน

คำตอบจากแบบสัมภาษณ์ รวมทั้งความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ จะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งเพื่อการศึกษา และจะไม่มีการเปิดเผยชื่อผู้ตอบหรือศึกษาข้อมูลเฉพาะราย

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านผู้อยู่อาศัย ในการที่จะให้ข้อมูลถูกต้องตามความเป็นจริงมากที่สุด และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ชุดที่.....
วันที่สำรวจ.....
เวลาที่สำรวจ.....
ผู้ที่สำรวจ.....

แบบสัมภาษณ์ชุมชน

แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย

เรื่อง แนวทางการปรับปรุงกายภาพชุมชน กรณีศึกษา “ชุมชนเก้ายอด”

ของภาคครุศาสตร์สถาปัตยกรรม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง

- ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป () ผู้ตอบ () ข้อมูลส่วนใหญ่ของสมาชิก
1. ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นหัวหน้าครอบครัว () ชาย () หญิง
 2. สถานภาพการสมรส () สมรส () โสด () หย่าร้าง
 3. การนับถือศาสนา () พุทธ () คริสต์ () อิสลาม
() อื่นๆ โปรดระบุ.....
 4. ท่านมีบุตรกี่คน.....คน
 5. ระดับการศึกษา () ไม่ได้เรียน () น้อยกว่าป.4 () มัธยมต้น () มัธยมปลาย
() ปวช./ปวส. () ปริญญาตรี () สูงกว่าปริญญาตรี
 6. ท่านมีอาชีพ () รับจ้าง () ค้าขาย () การประมง () รัฐวิสาหกิจ
() พนักงานบริษัท/ลูกจ้างเอกชน () อื่นๆ โปรดระบุ.....
 7. ท่านมีงานพิเศษทำหรือไม่ () มี () ไม่มี
เพราะอะไร.....
 8. รายได้ของท่านเฉลี่ยต่อเดือน () น้อยกว่า 4,000 () 4,000-6,000
() 6,000-8,000 () 8,000-10,000 () มากกว่า 10,000
() อื่นๆ โปรดระบุ.....
 9. ท่านมีเงินสะสมหรือไม่ () มี () ไม่มี
 10. สถานภาพการครอบครองที่อยู่อาศัย
() เจ้าของ () ผู้เช่า () อื่นๆ โปรดระบุ.....
 11. ในกรณีที่เป็นห้องเช่า เสียค่าเช่าห้องต่อเดือน.....ต่อเดือน
 12. ในกรณีเป็นบ้านเช่า เสียค่าเช่าบ้านต่อเดือน.....ต่อเดือน
 13. ท่านเคยพบปัญหาการไว้ที่อยู่อาศัยที่ท่านอาศัยในปัจจุบันหรือไม่
() เคย () ไม่เคย
เพราะอะไร.....

14. สิ่ง que แสดงถึงควมมั่นคงในที่อยู่อาศัยของท่าน

.....

.....

15. ท่านเคยปรับปรุงหรือซ่อมแซมที่อยู่อาศัยของท่านหรือไม่ () เคย () ไม่เคย
เพราะอะไร.....

16. ภายในที่อยู่อาศัยของท่านมีผู้อยู่อาศัยร่วมด้วยกี่ครอบครัว.....ครอบครัว
แต่ละครอบครัวมีจำนวนสมาชิกกี่คน.....คน

17. ภายในที่อยู่อาศัยของท่านมีสมาชิกทั้งหมดกี่คน.....คน

18. สมาชิกที่อยู่ในที่อยู่อาศัยของท่าน () ผู้สูงอายุ (มากกว่า 60 ปี).....คน
ผู้ใหญ่.....คน วัยรุ่น (13-19 ปี).....คน
วัยเด็ก (น้อยกว่า 13 ปี) คน

19. ในที่อยู่อาศัยของท่านมีคนทำงานแล้วทั้งหมดกี่คน.....คน

20. รายได้เฉลี่ยทั้งครอบครัวต่อเดือน.....บาทต่อเดือน

ส่วนที่ 2 ปัญหาและสาเหตุของปัญหาในการอยู่อาศัยในชุมชนและความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชน
(ด้านคุณภาพชีวิต)

21. ลักษณะชุมชนเก่าชอดแออัดหรือไม่

แออัด ไม่แออัด

21.1 มีปัญหาหรือไม่

มี ไม่มี (ข้ามไปตอบข้อ 21.3)

21.2 ถ้ามีปัญหสาเหตุเกิดจากอะไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

การขาดแคลนที่อยู่อาศัย ขนาดพื้นที่ชุมชนที่มีอยู่อย่างจำกัด
 การไม่จัดระบบการใช้พื้นที่ในชุมชน การใช้พื้นที่ในชุมชนอย่างไม่คุ้มค่า

21.3 ลักษณะชุมชนที่ติดตามความต้องการของท่าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

มีการปรับปรุงคุณภาพของบ้านพักอาศัย มีการจัดแหล่งเสื่อมโทรม
 ใช้พื้นที่ชุมชนอย่างคุ้มค่า มีการจัดระบบการใช้พื้นที่ในชุมชน
 อื่นๆ โปรดระบุ.....

22. สภาพการครอบครองที่ดินของท่าน

เป็นเจ้าของที่ดิน บุกรุก เช่าที่เอกชน เช่าที่รัฐ

อื่นๆ โปรดระบุ.....

22.1 มีปัญหาหรือไม่

- มี ไม่มี (ข้ามไปตอบข้อ 22.3)

22.2 ถ้ามีปัญหาสาเหตุเกิดจากอะไร

- รายได้น้อย ไม่มีที่เป็นของตนเอง
 ใกล้แหล่งทำมาหากิน ต้องการลดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง
 อื่นๆ โปรดระบุ.....

22.3 ความต้องการของท่านกับสภาพการครองครองที่ดิน

- เป็นเจ้าของที่ดิน เช่าที่เอกชน
 เช่าที่วัด เช่าที่รัฐบาล
 อื่นๆ โปรดระบุ.....

23. ลักษณะที่อยู่อาศัยของท่าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ห้องเช่า บ้านเดี่ยว ห้องเดี่ยว
 ห้องรวม บ้านชั้นเดียว บ้าน 2 ชั้น
 อื่นๆ โปรดระบุ.....

23.1 มีปัญหาหรือไม่

- มี ไม่มี (ข้ามไปตอบข้อ 23.3)

23.2 ถ้ามีปัญหาสาเหตุเกิดจากอะไร

- รายได้น้อย ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง
 พื้นที่ชุมชนมีจำกัด อื่นๆ โปรดระบุ.....

23.3 ความต้องการของท่านกับลักษณะที่อยู่อาศัย

- บ้านชั้นเดียว บ้าน 2 ชั้น
 อาคารพาณิชย์ อื่นๆ โปรดระบุ.....

24. ปัจจุบันที่อยู่อาศัยของท่านมีขนาดพอเหมาะกับจำนวนคนในครอบครัวหรือไม่

- เหมาะสม ไม่เหมาะสม

24.1 มีปัญหาหรือไม่

- มี ไม่มี (ข้ามไปตอบข้อ 24.3)

24.2 ถ้ามีปัญหาสาเหตุเกิดจากอะไร

- รายได้น้อย พื้นที่ชุมชนมีจำกัด
 ขาดการวางแผนครอบครัว
 อื่นๆ โปรดระบุ.....

24.3 ความต้องการของท่านเกี่ยวกับขนาดที่อยู่อาศัยกับจำนวนคนในครอบครัว

- การช่วยเหลือของภาครัฐ การช่วยเหลือของภาคเอกชน
 การจัดที่อยู่อาศัยให้เหมาะกับจำนวนสมาชิกในครอบครัว
 การวางแผนครอบครัว

25. ชุมชนของท่านมีปัญหาเกี่ยวกับ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- อาชญากรรม ยาเสพติด
 การพนัน อื่นๆ โปรดระบุ.....
 ไม่มี (ข้ามไปตอบข้อ 25.3)

25.2 ถ้ามีปัญหาสาเหตุเกิดจากอะไร

- การขาดความรู้ความเข้าใจ การไม่มีงานทำ
 พฤติกรรมในชุมชน การขาดความอบอุ่นในครอบครัว
 ไม่มีการรณรงค์ในชุมชน อื่นๆ โปรดระบุ.....

25.3 ความต้องการของท่านเกี่ยวกับปัญหาในชุมชน

- ต้องการให้ตำรวจดูแลกวาดขัน การเปลี่ยนแปลงทัศนคติคนในชุมชน
 การให้ความรู้แก่คนในชุมชน การทำให้ชุมชนเข้มแข็ง
 การร่วมมือดูแลกันเอง อื่นๆ โปรดระบุ.....

ปัญหาและสาเหตุของปัญหาในการอยู่อาศัยในชุมชนและความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชน (ด้านการบริการ)

26. มีการบริการขั้นพื้นฐานใดบ้างในชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- สหกรณ์ออมทรัพย์ สถานศึกษา สถานดูแลเด็กเล็ก
 สถานฝึกอบรมอาชีพ ร้านค้าต่างๆ ศูนย์พิธีกรรมทางศาสนา
 อื่นๆ โปรดระบุ.....

26.1 มีปัญหาหรือไม่

- มี ไม่มี (ข้ามไปตอบข้อ 26.3)

26.2 ถ้ามีปัญหาสาเหตุเกิดจากอะไร

- พื้นที่ชุมชนมีจำกัด การไม่จัดระบบชุมชน
 บ้านเรือนแออัด หน่วยงานภาครัฐไม่ช่วยเหลือ
 คนในชุมชนไม่ให้ความสำคัญ อื่นๆ โปรดระบุ.....

26.3 ความต้องการของท่านเกี่ยวกับการบริการขั้นพื้นฐานของชุมชน

- ให้หน่วยงานรัฐช่วยเหลือ มีการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้
 สถานฝึกอบรมอาชีพ การช่วยเหลือจากภาคเอกชน

ศูนย์พิธีกรรมทางศาสนา

อื่นๆ โปรดระบุ.....

ปัญหาและสาเหตุของปัญหาในการอยู่อาศัยในชุมชนและความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชน (ด้านความสะดวกสบาย)

27. ลักษณะการเข้าถึงชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

มีทางเดียว

มีหลายทาง

ทางจำยอม

อื่นๆ โปรดระบุ.....

27.1 มีปัญหาหรือไม่

มี

ไม่มี (ข้ามไปตอบข้อ 27.3)

27.2 ถ้ามีปัญหาสาเหตุเกิดจาก

ชุมชนมีพื้นที่ติดต่อหลายทาง

ชุมชนมีพื้นที่ติดต่อกับพื้นที่เอกชน

พื้นที่ชุมชนติดลำคลอง

อื่นๆ โปรดระบุ.....

27.3 ความต้องการของท่านเกี่ยวกับลักษณะการเข้าถึงชุมชน

ต้องการรถยนต์เข้าถึง

ต้องการรถมอเตอร์ไซค์เข้าถึง

ต้องการทางเดินสะดวก

อื่นๆ โปรดระบุ.....

28. ลักษณะทางเข้า-ออกชุมชน

สะดวก

ไม่สะดวก

28.1 มีปัญหาหรือไม่

มี

ไม่มี (ข้ามไปตอบข้อ 28.3)

28.2 ถ้ามีปัญหาสาเหตุเกิดจาก

ทางเข้า-ออกแคบ

ทางเข้า-ออกไม่เพียงพอต่อจำนวนคน

การวางสิ่งของขวางทางเข้า-ออกชุมชน พื้นที่ชุมชนมีพื้นที่ติดกับพื้นที่เอกชน

28.3 ความต้องการของท่านเกี่ยวกับทางเข้า-ออกชุมชน

ให้ขยายทางเข้า-ออกชุมชน

มีการจัดระเบียบชุมชน

เพิ่มจำนวนเส้นทางเข้า-ออกให้เพียงพอ

อื่นๆ โปรดระบุ.....

29. สภาพทางเดินของชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ทางเดินไม่สภาพไม่ดี

ทางเดินเป็นดิน

ทางเดินคอนกรีต

ทางเดินเป็นถนนแอสฟัลท์

อื่นๆ โปรดระบุ.....

29.1 มีปัญหาหรือไม่

- มี ไม่มี (ข้ามไปตอบข้อ 29.3)

29.2 ถ้ามีปัญหามาเหตุเกิดจาก

- คนในชุมชนไม่ร่วมการพัฒนา ไม่มีงบประมาณในการพัฒนา
 หน่วยงานรัฐไม่ช่วยเหลือ ดัดปัญหาเรื่องการครอบครองที่ดิน

29.3 ความต้องการของท่านเกี่ยวกับสภาพทางเดินในชุมชน

- ต้องการทางเดินเท้าคอนกรีต ต้องการทางเดินถนนแอสฟัลต์
 อื่นๆ โปรดระบุ.....

30. การสัญจรในชุมชน

- ทางเดินคับแคบ ทางเดินเปลี่ยว น้ำท่วมขังทางเดิน
 มีการวางสิ่งกีดขวางทางเดิน ทางเดินชุมชนไม่ต่อเนื่อง
 อื่นๆ โปรดระบุ.....

30.1 มีปัญหาหรือไม่

- มี ไม่มี (ข้ามไปตอบข้อ 30.3)

30.2 ถ้ามีปัญหามาเหตุเกิดจาก

- ทางเข้า-ออกแคบ ทางเข้า-ออกไม่เพียงพอต่อจำนวนคน
 การวางสิ่งของขวางทางเข้า-ออก ชุมชนมีพื้นที่ติดกับพื้นที่เอกชน

30.3 ความต้องการของท่านเกี่ยวกับการสัญจรในชุมชน

- ให้ขยายทางเข้า-ออกชุมชน มีการจัดระเบียบชุมชน
 เพิ่มจำนวนเส้นทางเข้า-ออกให้เพียงพอ
 อื่นๆ โปรดระบุ.....

ปัญหาและสาเหตุของปัญหาในการอยู่อาศัยในชุมชนและความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชน (ด้านสิ่งแวดล้อม)

31. สิ่งแวดล้อมในชุมชนของท่านมีลักษณะเป็นอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- มีกลิ่นเหม็น น้ำท่วมขัง แสงสว่างไม่เพียงพอ
 มีเสียงรบกวน อื่นๆ โปรดระบุ.....

31.1 มีปัญหาหรือไม่

- มี ไม่มี (ข้ามไปตอบข้อ 31.3)

31.2 ถ้ามีปัญหามาเหตุเกิดจาก

- การทิ้งขยะไม่เป็นที่ ไม่มีทางระบายน้ำสาธารณะ
 การปลูกบ้านเรือนชิดติดกันมาก ไม่มีทางเดินชุมชน
 อยู่ใกล้แหล่งร้านค้า อยู่ใกล้แยกถนนสายหลัก

อื่นๆ โปรดระบุ.....

31.3 ความต้องการของท่านเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ต้องการการจัดเก็บขยะที่มีประสิทธิภาพ ต้องการทางระบายน้ำสาธารณะ

ต้องการจัดการระบบบ้านเรือนในชุมชน ต้องการไฟทางเดินชุมชน

ต้องการพื้นที่สีเขียวในชุมชน

อื่นๆ โปรดระบุ.....

ปัญหาและสาเหตุของปัญหาในการอยู่อาศัยในชุมชนและความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชน (ด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ)

32. ชุมชนมีปัญหาด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการขั้นพื้นฐานใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ระบบไฟฟ้า ระบบประปา ระบบระบายน้ำเสีย

ระบบกำจัดขยะ ระบบโทรศัพท์ ระบบดับเพลิง

ศูนย์บริการชุมชน ลานเอนกประสงค์ สาธารณสุข

สนามเด็กเล่น อื่นๆ โปรดระบุ.....

32.1 มีปัญหาหรือไม่

มี ไม่มี (ข้ามไปตอบข้อ 32.3)

32.2 ถ้ามีปัญหาสาเหตุเกิดจาก

ขาดการดูแลหน่วยงานภาครัฐ ขาดการร่วมมือกันภายในชุมชน

การขาดผู้นำในการทำงาน ชุมชนมีพื้นที่จำกัด

อื่นๆ โปรดระบุ.....

32.3 ความต้องการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการขั้นพื้นฐาน

ต้องการหน่วยงานภาครัฐช่วยเหลือ ต้องการการร่วมมือภายในชุมชน

ต้องการผู้นำในการทำงาน ต้องการระบบจัดการในพื้นที่

อื่นๆ โปรดระบุ.....

ส่วนที่ 2 จงเรียงลำดับความต้องการในการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาชุมชนของท่าน

(เรียงตามลำดับก่อนหลัง)

..... ด้านคุณภาพชีวิต

..... ด้านการบริการ

..... ด้านการสัญจร

..... ด้านสิ่งแวดล้อม

..... ด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ - สกุล	นาย บุญเชษฐ ช่างสุวรรณิช
วัน เดือน ปีเกิด	5 มีนาคม 2523
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	9/12 หมู่ 2 เขต สายไหม แขวง สายไหม กรุงเทพมหานคร 10220
สถานที่ทำงาน	บริษัท อเมริกันสแตนดาร์ด (ประเทศไทย) จำกัด อ.คลองหนึ่ง ตำบล คลองหลวง จังหวัด ปทุมธานี
ตำแหน่ง	ออกแบบตกแต่ง
ประวัติการศึกษา	ปีการศึกษา 2542 สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นสูง (สาขาสถาปัตยกรรม) จาก สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตนนทบุรี ปีการศึกษา 2544 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี (เอก วิทยาศาสตร์ สาขา สถาปัตยกรรม) จากมหาวิทยาลัยราชภัฏ จันทบุรีเกษม